

СТРАТЕГИЈА ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ОПАЦИ

2015 - 2020.

јун, 2015.

САДРЖАЈ

1. Увод.....	3
2. Методологија израде стратегије развоја.....	4
3. Социо-економска анализа подручја	5
3.1. Положај општине Озаци	5
3.2. Основни демографски подаци	6
3.2.1. Демографске карактеристике и кретања.....	6
3.2.2. Етничка структура становништва	8
3.3. Културно-историјска баштина.....	9
3.4. Преглед стања и кретања на тржишту рада.....	10
3.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја.....	13
3.5.1. Образовање и васпитање	13
3.5.2. Предшколско образовање и васпитање.....	14
3.5.3. Основно образовање	15
3.5.4. Средњошколско образовање.....	16
3.6. Култура	18
3.6.1. Народна библиотека Бранко Радичевић са Музејском јединицом.....	18
3.6.2. Културно уметничка друштва.....	22
3.6.3. Програми заштите културно-историјске баштине.....	24
3.7. Спорт.....	24
3.8. Здравствена заштита.....	25
3.8.1. Дом здравља	25
3.9. Социјална заштита	26
3.9.1. Центар за социјални рад.....	27
3.9.2. Рањиве групе	28
3.10. Квалитет живота и стање инфраструктуре.....	29
3.10.1. Саобраћај	29
3.10.2. Енергетска инфраструктура	31
3.10.3. Термоенергетика - природни гас и нафтни деривати	31
3.10.4. Електроенергетска инфраструктура.....	32
3.10.5. Алтернативни облици енергије.....	33

3.10.6. Водопривредна инфраструктура	34
3.10.7. Комунални објекти	36
3.10.8. Телекомуникациона инфраструктура и РТВ инфраструктура	37
3.11. Економска анализа подручја	38
3.11.1. Радна зона	42
3.11.2. Пољопривреда	43
3.11.3. Туризам	47
3.12. Заштита животне средине	50
3.12.1 Утицај на животну средину	52
3.13. Анализа буџета.....	64
3.13.1.Трансакције везане за јавни дуг.....	66
4. Стратешко фокусирање.....	69
4.1. Развојна визија и стратешки циљеви развоја	69
4.2. Секторски развојни планови	73
4.2.1. План економског развоја	73
4.2.2. План друштвеног развоја	76
4.2.3. План заштите животне средине и развоја инфраструктуре	82
5. Оперативни план.....	86
6. Систем праћења, вредновања и ажурирања Стратегије	93
7. Синтеза Стратегије развоја	96

Скраћенице

АПВ	- Аутономна Покрајина Војводина
РС	- Република Србија
ЕУ	- Европска унија
SMART	- Специфични, мерљиви, достижни, реалистичан, временски одређени (Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound)
MiPRO	- Методологија за интегрисано планирање локалног развоја
UNESCO	- Организација за Образовање, Науку и Културу Уједињених Нација
К.о.	- Катастарска општина
НСЗ	- Национална служба за запошљавање
РЗС	- Републички завод за статистику
ОШ	- Основна школа
ИОП	- Индивидуални образовни план
ДП	- Друмски пут
ОКМ	-Основна каналска мрежа
ХцДТД	- Хидросистем Дунав-Тиса-Дунав
ЈКП	- Јавно комунално предузеће
ХИ	- Хемијска индустрија
ИКТ	- Информационо комуникационе технологије
СЦ	- Стратешки циљ
ОЦ	- Оперативни циљ

Уводна реч председника Општине

Стратешко планирање представља значајан пут прилагођавања у овом променљивом окружењу и омогућава јасно дефинисање приоритета и утврђивање најбољег начина коришћења увек ограничених ресурса неопходних за успешан и ефикасан развој. Као такав омогућава властима да се ефикасније носе са проблемима развоја и раста.

Просперитет локалне заједнице зависи од њене способности да се прилагоди динамичним условима државне и међународне тржишне привреде.

Свесни чињенице да напредак и развој општине зависи искључиво од нас самих, кренули смо у креативан процес израде стратегије локалног одрживог развоја. Општина Озаци је до сада већ израђивала стратешке документе за поједине области, разлог због кога смо кренули у поступак израде ревизије стратешког документа је јасна процена потенцијала општине и идентификовање проблема у областима у којима можемо да остваримо напредак.

Стратегија локалног одрживог развоја општине Озаци има за циљ да да смернице али и конкретна решења у четири кључне развојне области локалне заједнице, које чине стубове одрживог развоја: привреда, пољопривреда и рурални развој, друштво и заштита животне средине. У целокупан процес израде Стратегије локалног одрживог развоја била су укључена стручна лица из области привреде, пољопривреде, туризма, друштвених делатности, невладиног сектора, локалне самоуправе, спорта и заштите животне средине. Овим путем им се свима јавно захваљујем на доприносу који су дали у изради овог важног стратешког документа.

Искрено се надамо да ће у наредне четири године општина Озаци успешно реализовати планиране циљеве и пројекте, и постати уређена, привлачна и просперитетна општина потенцијалним инвеститорима. Тек тада можемо рећи да смо успели, а до тада нам предстоји велико залагање и рад сваког појединца. Све грађане општине Озаци позивам да дају свој допринос у реализацији стратегије како бисмо сви заједно побољшали квалитет живота и подигли животни стандард на виши ниво.

Председник општине Озаци
Душан Маријан

1. Увод

Стратешко планирање на нивоу локалне самоуправе подразумева координиране активности свих нивоа власти, укљученост свих заинтересованих страна и повезивање плана са годишњим и вишегодишњим буџетским планирањем локалне самоуправе. С обзиром на економску кризу и недостатак финансијских ресурса за бржи локални и регионални развој, неопходно је пронаћи и алтернативне изворе финансирања за изградњу нове и унапређење постојеће инфраструктуре, повећање запослености, и сл. Идентификација развоја локалних самоуправа заснива се на анализи бројних показатеља. Увид у ниво развијености локалне самоуправе може да пружи свеобухватну анализу њених карактеристика, приказаних путем разноврсних социоекономских индикатора. Анализа тренутног стања треба да има за циљ идентификацију проблема са којима се локална самоуправа суочава и које би требало превазићи. На основу горе наведеног идентификује се потреба за развојем стратешких докумената који би садржали анализу тренутног стања, предлагали начине за решавање проблема са којима се локална самоуправа суочава и предвиђали кретања посматраних индикатора у средњем и дугом року. Униформна методологија стратешких докумената на нивоу локалних самоуправа треба да обезбеди праћење укупног регионалног развоја на покрајинском и националном нивоу путем анализе и контроле социоекономских индикатора.

Општина Озаци израдила је Стратегију локалног одрживог развоја за период 2010-2015. године (у даљем тексту: Стратегија), а иста је припремљена у оквиру пројекта Сталне конференције градова и општина „Локална агенда 21 – Прекограничном сарадњом до одрживе заједнице“ и ажурирана у сарадњи са Ресурсним центром за развој АЛФА и уз подршку Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу.

Стратегија развоја за период 2015-2020. настала је на иницијативу општинске управе Озаци, са циљем израде новог документа усклађеног са смерницама Европа 2020 као кровног стратешког документа (буџетски период 2020.), али и усклађивања са Програмом развоја АП Војводине 2014-2020. Општина Озаци је документ Стратегија локалног одрживог развоја 2015-2020. год. израдила самостално, на принципу „bottom-up“ уз активно учешће свих кључних локалних актера. Процес је финансијски подржао Покрајински секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу. У прилогу документа, налази се списак учесника у изради Стратегије.

Сврха овог документа је дефинисање приоритета и циљева локалног развоја општине Озаци, улоге појединих актера у процесу локалног развоја и механизма њихове сарадње на имплементацији развојних мера, унапређењу квалитета живота локалног становништва, примену механизма за подстицање развоја утемељеног на искоришћењу ресурсне основе локалне заједнице кроз идентификацију капитала подручја и паметну специјализацију регија (smart specialisation).

2. Методологија израде стратегије развоја

Процес израде Стратегије локалног одрживог развоја општине Оџаци до 2020. год., инициран од стране Општинске управе и кључних локалних актера израђен је по МиПРО¹ методологији која се базира на принципима одрживости и социјалне укључености.

Структуру самог документа чине три нивоа планирања: *стратешки, тактички и оперативни*. Стратешка платформа обухвата социо-економску анализу подручја, SWOT анализу, визију, стратешко фокусирање, визију дугорочног развоја, стратешке развојне циљеве и везу са планским документима вишег реда. Методологија подразумева креирање стратешке платформе на рок од 6 година, узимајући у обзир програмски период ЕУ (ЕУ 2020).

У процесу израде социо-економске анализе, општина Оџаци је користила податке званичне статистике, као податке општинских служби и установа. Након завршетка прве фазе, приступило се дефинисању потенцијала подручја и дефинисању најкритичнијих тачака истог (најбољи начин искоришћења компаративних предности подручја; превазилажење највећих проблема) чиме је извршено Стратешко фокусирање. Следећи корак било је дефинисање визије и стратешких циљева подручја, у циљу унапређења економског развоја стварањем конкурентске позиције, базирајући се на принципима одрживости. Процес стратешког фокусирања и дефинисања визије и стратешких циљева подразумева усклађеност и директну везу са планским документима вишег реда.

Тактички ниво или секторско фокусирање је наредни корак у изради Стратегије, и подразумева базирање на SMART принципу, чиме су стратешки циљеви дефинисани као конкретни, мерљиви, адекватни, реалистични и временски одређени. На овом нивоу планирања, циљеви се представљају на краћи временски период у односу на стратешки, али у овом случају ће бити представљени на период од 5 година. Секторски циљеви се односе на три кључна поља планирања: економски развој, друштвени развој и заштита животне средине. Овде се посебан акценат ставља на хоризонталну (међусобну усклађеност приоритета наведена три поља планирања) и вертикалну усклађеност (усклађивање са циљевима дефинисаним у кровним стратешким документима – АПВ, РС, ЕУ).

Након дефинисања секторских циљева и програма, Општинска радна група је кроз процес радионица одржала састанке са представницима свих кључних актера са подручја општине (из приватног, цивилног и јавног сектора), на којима су предложени пројектни предлози чијом имплементацијом ће се реализовати Стратегија. Предложени пројектни предлози су саставни део Оперативног програма, а у облику развојних мера налазе се у прилогу документа. Овај ниво планирања обухватио је оријентациони предлог приоритетних пројеката и мера са кључним елементима за реализацију пројеката (индикативни буџет, циљне групе, активности и др.), прецизнији за прву годину имплементације. Учесници у процесу су определили да се Оперативни програм ради закључно са 2018. годином.

¹ Methodology for Integrated Local Development Planing; Metodologija za integrisano planiranje lokalnog razvoja)

3. Социо-економска анализа подручја

3.1. Положај општине Оџаци

Општина Оџаци се налази у Западном делу Бачке, на левој обали Дунава у дужини од 9,5 км, на 45°30'14" северне географске ширине и 19°15'24" источне географске дужине. Територијално припада Западно-Бачком округу АП Војводине, Републике Србије. Окружена је општинама Апатин, Сомбор, Кула, Врбас, Бачка Паланка, Бач и на Дунаву се граничи са Републиком Хрватском.

Општина Оџаци има изузетно повољан геостратешки положај због граничног прелаза са Републиком Хрватском (Богојево-Ердут) и близине границе са Мађарском (60 км удаљености од прелаза Бачки Брег).

Територија општине Оџаци се простире на површини од 41.115, 89 ха. Састоји се од девет катастарских општина: К.о. Оџаци, К.о. Бачки Грачац, К.о. Бачки Брестовац, К.о. Српски Милетић, К.о. Богојево, К.о. Каравуково, К.о. Дeroње, К.о. Ратково, К.о. Лалић.

Слика 1. Мапа општине Оџаци

По величини територије, општина Оџаци спада међу мање општине на подручју АП Војводине.

Општински центар, насеље Оџаци, се налази у средишту територије општине, док су остала насеља зракасто распоређена око општинског центра.

Општина Оџаци је лоцирана на више саобраћајница:

- Аутопут (Коридор X): повезаност са Коридором X, излаз на аутопут Е-75
- Магистрални путеви: М-3 граница Србије са Републиком Хрватском (Богојево-Оџаци-Кула-Србобран-Киkinда); М-18 граница Републике Србије са Мађарском (Бачки Брег-Сомбор-Оџаци-Бачка Паланка)
- Железничке линије: Оџаци-Нови Сад, Оџаци-Сомбор
- Аеродром: Београд 139 км, Осијек (Република Хрватска) 55 км
- Водни: Дунав, Коридор VII

Општина Оџаци се налази 59 км северозападно од Новог Сада, 139 км северозападно од Београда, 296 км југозападно од Будимпеште.

3.2. Основни демографски подаци

3.2.1. Демографске карактеристике и кретања

Према попису становништа обављеном 2002. године општина Озаци је имала 35.439 становника, међутим попис становништва обављен 2011. године показао је да је тај број драстично смањен и данас општина Озаци има 31.096 становника.

Графикон 1. Кретање броја становника од 2002 – 2011. год.²

Према том истом попису из 2011. године полна структура показује да је однос мушког и женског становништва углавном равномеран, 49% према 51%. Што се тиче старосне структуре, проценат становника испод 14 година је 12,5% док је оних преко 65 година 18,1%.

Просечна старост становника општине Озаци је преко 43.7 година, што је чини општином са врло старом популацијом, а има директан утицај на структуру и конкурентност запослених на подручју општине. Иако је последњих 10 година број становника опао за 8.8%, занимљиво је да није било већих промена у броју радно активног становништва које се у истом периоду смањило само за 3%. Природни прираштај у општини Озаци је већ дуги низ година негативан и наставља да пада. Поређења ради, природни прираштај је 1999. године био -7,8, а 2005. године -11,7.

Табела 1. Укупан број становништва по насељеним местима у општини Озаци³

Насељена места	Укупан број становника	Лица у иностранству	Укупан број домаћинстава
Озаци	8795	187	3365
Бачки Брестовац	2721	73	1079
Бачки Грачац	2295	57	898
Богојево	1744	16	696
Дероње	2490	81	800
Каравуково	4233	110	1499
Лалић	1340	82	563
Ратково	3408	46	1195
Српски Милетић	3070	91	1100

² Републички завод за статистику (подаци из 2011. године)

³ Попис становништва у Републици Србији 2011. године

Проценат сеоског становништва у односу на укупан број становника је 70.1%. У општини Озаци преовлађује породични тип становања са просечном величином домаћинства од 2,72 чланова.

Табела 2. Домаћинства према броју чланова, по попису 2011. године⁴

	Укупно	1 члан	2 члан	3 члан	4 члан	5 члан	6 чланова и више	Просечан бр. чл. домаћин.
Општина Озаци	11.073	2.648	3.099	2.045	1.948	826	507	2.72

Табела 3. Упоредни преглед броја становника⁵

	2002.	2011.
Број становника у општини	35.582	31.096
Укупна промена бр. становника у општини	-	-4.486
Стопа раста бр. становника у општини (%)		-12,6%
Број становника у округу	214.011	193.467
Укупна промена бр. становника у општини		-9,6%

Табела 4. Дневне миграције ученика и студената из општине Озаци⁶

	Број студената/ученика (2011.)
Миграције у оквиру исте општине	457
Миграције у друге општине	279
Миграције у другу област	468
Миграције у иностранство	5
Укупно	1209

Свакодневне миграције ђака у оквиру исте општине, условљене су постојањем средњих школа само у општинском центру. До миграција у друге општине долази услед, непостојања у општинском центру, одређених профила образовања. Највећи део студената своје високо образовање стиче на универзитету у Новом Саду. О студентима се мало води рачуна, па самим тим, мали део студената се одлучује за повратак у оачку општину. Највеће миграције се јављају у периоду од 2008-2012 године, а основни и једини разлог је егзистенција. Становништво у потрази за послом одлази у велике градове и индустријске центре. Највећи део одлази у Нови Сад.

Табела 5. Образовна структура становништва⁷

Стручна спрема	Без школске спреме	Непотпуно основно образовање	Основно образовање	Гимназија	Средње стручне школе у трајању од 4 године	Средње стручне школе у трајању мање од 4 год	Специјализација после средње школе	Више образовање	Високо образовање
Број	967	3142	6081	1409	6360	6153	94	838	1292

⁴ Попис становништва у Републици Србији 2011. године⁵ Републички завод за статистику⁶ Републички завод за статистику⁷ Републички завод за статистику

Највећи број становника има средње стручно образовање у трајању од 4 године чак 24%, док веома мали број становника има високо образовање (мање од 5%). Основни разлог малог броја високо образованог становништва је остајање у градовима у којима су стицали образовање. Жеља за животом у граду и бег од руралне средине, као и веће могућности запослења, основни су разлози малог броја високо образованог становништва у општини.

Табела 6. Приказ броја становника који раде ван општине Озаци⁸

Број становника који обављају делатност у другој општини	357
Број становника који обављају делатност у другој области	498
Број становника који обављају делатност у иностранству	4

Стратешки циљеви у наредном периоду би требало бити: прекид негативног пада броја становника у општини као и повећање броја високо образованог становништва. Неопходно је створити услове за повратак становништва у руралне средине.

3.2.2. Етничка структура становништва

Општина Озаци је мултиетничка и мултикултурална средина, што је последица различитих историјских, геополитичких, економских и многих других чинилаца.

Табела 7. Структура становништва према националној припадности⁹

	Број	Удео у укупном становништву (%) становништву
Срби	25.077	83.16%
Албанци	32	0.11%
Бошњаци	2	0.00%
Бугари	7	0.02%
Буњевци	13	0.04%
Власи	3	0.00%
Југословени	105	0.34%
Мађари	1.188	3.93%
Македонци	46	0.15%
Муслимани	11	0.04%
Немци	60	0.19%
Роми	1.035	3.43%
Румуни	100	0.33%
Руси	11	0.04%
Русини	61	0.20%
Словаци	835	2.77%
Словенци	17	0.06%
Украјинци	27	0.09%
Хрвати	225	0.75%
Црногорци	121	0.40%
Остали	46	0.15%
Неизјашњени и неопредељени	700	2.32%
Регионална припадност	302	1.00%
Непознато	130	0.43%
УКУПНО	31.096	

⁸ Републички завод за статистику – попис 2011.

⁹ Републички завод за статистику

У попису из 2011. године, као и у свим пописима после Другог светског рата, подаци о националној или етничкој припадности резултат су слободног изјашњавања становника, односно родитеља, када су у питању деца млађа од десет, односно од петнаест година.

3.3. Културно-историјска баштина

Културно-историјску баштину општине Озаци чине непокретна културна добра у Озацима, Раткову и Дероњама.

Непокретна културна добра у Озацима су:

Римокатоличка црква саграђена 1818-1821, стављена под заштиту Решењем бр. 01-462/1-70, од 02.07.1970., Регистар број 543, утврђена за споменик културе од великог значаја Одлуком Скупштине АП Војводине („Службени гласник АПВ“, број 25/91) (к.п. број 1549/1 К.о. Озаци).

Најмонументалнији објект историјског језгра у Озацима и један од најбитнијих елемената спољашње физиономије насеља. Саграђена је на месту старе цркве из 1764. године. Изградња садашње цркве је отпочела октобра, 1818. године, а завршила се октобра, 1821. године постављањем крста на централни барокни звоник. Главну фасаду истичу три торња, од класицизма. Коришћени мотиви грчке и египатске орнаментике дају грађевини обележје историцизма и стилског плурализма.

Капела на гробљу у Озацима, стављена под заштиту Закона о културним добрима Решењем број 01-462/1-70, од 02.07.1970, Регистар број 543 (к.п. број 2354 К.о. Озаци) Према неким подацима капела посвећена Св. Вендалу је на овом месту подигнута још 1776. године. Садашње здање саграђено је 1893. године. Током 2004. године су изведени радови на санацији капеле.

Непокретна културна добра у Раткову су:

Српска православна црква Св. Георгија је саграђена 1775. године у бароконом стилу, као типичан једнобродни сакрални објект, са апсидом на источној и звоником на западној страни.

Са иконостасом из 18. века, који је рад изузетно значајног сликара Јакова Орфелина, заштићена је као културно добро од великог значаја, решењем бр. 1008 од 21.09.1950. на к.п. број 1688 К.о. Ратково.

Непокретна културна добра у Дероњама:

Српска православна црква је изграђена 1867. године, Решење о заштити број 01-452/2-73, Нови Сад, 28.11.1973. године (к.п. број 604 К.о. Дероње).

Грађевина има одлике историцистичке архитектуре. То је једнобродна грађевина са полукружном олтарском апсидом на истоку, торњем звоника и хором на западу и полукружним певничким апсидама на југу и северу. У фасадном украсу мешају се утицаји класицизма, неоренесанса и романтизам. Посебно су интересантни детаљи, изглед певничких апсида и венци аркадица испод кровног венца који указују на угледање на средњовековну српску архитектуру. У цркви је барокни иконостас резан 1791. године, вероватно за претходну цркву. Иконостас је сликао 1792. године Јован Исајловић старији из Даља. Иконографске и ликовне вредности иконостаса, као и осталог инвентара – остатака зографског иконостаса из прве половине XVIII века и

богослужбених књига условиле су доношење Решења о заштити и проглашење за културно добро од великог значаја.

3.4. Преглед стања и кретања на тржишту рада

Проблемима незапослености и запошљавања се бави Национална служба за запошљавање преко филијале у Озацима. Општина Озаци се сусреће са високом стопом незапослености услед лоше спроведене приватизације и пропадања великих индустријских комплекса. Најугроженији део становништва су старији од 50 година, који су остали без посла услед пропадања фирми, а нису остварили довољно стажа за одлазак у пензију. Такође, не треба заборавити младе образоване без радног стажа, јер и они јако тешко долазе до запослења.

Највећа тражња је за текстилном струком, а најмања за металском. Дефицитарна занимања су још и геодетски инжењери, архитекте, лекари, стоматолози. Проблем дефицитарних кадрова се може сагледати из два угла: прво, недовољна афирмација младих да уписују школе и факултете на којима би се оспособили за те дефицитарне кадрове, а друго, што млади људи, када заврше факултет и више школе више нису мотивисани за повратак.

Национална служба за запошљавање, кроз одређене програме, пружа могућност додатног запошљавања незапосленим лицима. Незапослена лица се укључују у програме обуке за активно тражење посла, клуб за тражење посла, мотивационе обуке за теже запошљива лица, обуке за будуће предузетнике. Програми који се реализују финансирају се од стране НСЗ, а значајни су из разлога што, укључивањем у програме додатног образовања и обука, незапослена лица добијају прилику да стекну нова знања тако да повећају своје шансе за запослење. Курсеви се реализују током читаве године, у зависности од заинтересованости незапослених лица. На појединим програмима присутно је и до 30 учесника у једној групи.

Број запослених у општини Озаци је 5.383. Број запослених у правним лицима је 3.708, а број приватних предузетника и запослених код њих је 1.675. Делатности на територији општине које запошљављају највише радника су текстилна, хемијска и пољопривредна делатност.

Табела 8. Запослени у правним лицима (привредна друштва, предузећа, задруге, установе, организације)¹⁰

Пољопривреда, шумарство и рибарство	572
Прерађивачка индустрија	1394
Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром	23
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	3
Грађевинарство	33
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	198
Саобраћај и складиштење	205
Услуге смештаја и исхране	6
Информисање и комуникације	25
Финансијске делатности и делатности осигурања	26
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	31

¹⁰ Републички фонд за здравствено осигурање (подаци се односе на 2013. годину)

Административне и услужне делатности	90
Државна управа и обавезно социјално осигурање	179
Образовање	531
Здравствена и социјална заштита	330
Уметност, забава, рекреација	22
Остале услужне делатности	40

Процентуално, највећи пад запослености код правних лица, у марту 2014. у односу на септембар 2013. године, евидентиран је у секторима пољопривреда, шумарство и рибарство (4%) и финансијске делатности и делатност осигурања (3,6%), док је највећи пораст запослености забележен у секторима административне и помоћне услужне делатности (8%) и пословање некретнинама (6,7%).

Укупна незапосленост је 3.988 (подаци се односе на крај септембра 2014 године, добијени од РЗС). У 2014. години по програмима Националне службе за запошљавање потписано је 11 уговора, а по програмима АПВ потписана су 33 уговора (укупно 44 лица су се самозапослила). Локална самоуправа ове године није финансирала програме самозапошљавања. Кроз програме мера активног запошљавања у општини Оџаци у 2014. години је запослено 7 приправника и 5 лица на стручној пракси. Не постоје програми професионалне рехабилитације.

Табела 9. Стопа незапослености у Републици Србији¹¹

СТОПА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ		
Становништво старо 15 и више година		
Република Србија	Стопа незапослености укупно	Стопа незапослености (15-64 године)
2008	13,65%	14,35%
2009	16,1%	16,9%
2010	19,2%	20%
2011	23%	23,6%
2012	23,9%	24,6%
2013	22,1%	23%
2014	20,3%	21,2%

У периоду од августа, 2013. године, до децембра, 2014. године, на територији општине Оџаци је забележен пад броја незапослених лица, и то са 4.263 на 3.888, што је мање за 375 радно способних лица која траже запослење.

¹¹ Републички завод за статистику (подаци се односе на 2014. годину)

Графикон 2. Број незапослених у периоду 2010-2014.¹²

Као што се може видети из графика, приметан је константан пад незапослености у општини Оџаци. Из године у годину број лица на Националној служби за запошљавање је мањи. Највећи утицај на такав тренд има долазак страних инвеститора који отварају погоне у којима се запошљава радно способно становништво. Наравно, не треба заборавити константне миграције из општине и одлазак у веће градове и индустријске центре.

Графикон 3. Незапосленост у општини Оџаци по полу¹³Табела 10. Незапосленост у општини Оџаци према степену стручне спреме¹⁴

Незапосленост према степену стручне спреме	Број
I	925
II	160
III	1187
IV	1314
V	13
VI1	71
VI2	39
VII1	177
VII2	2
VIII	0

¹² Републички завод за статистику (подаци добијени у октобру 2014. године)¹³ Национална служба за запошљавање филијала Оџаци (октобар, 2014.године)¹⁴ Национална служба за запошљавање филијала Оџаци (октобр, 2014. године)

Табела 11. Незапосленост у општини Озаци према годинама старости¹⁵

Незапосленост према годинама старости	Број
15-19	134
20-24	464
25-29	482
30-34	512
35-39	467
40-44	403
45-49	503
50-54	447
55-59	329
60-64	147
Преко 65	0

Табела 12. Незапосленост у општини Озаци према дужини чекања¹⁶

Незапосленост према дужини чекања	Број
До 3 месеца	449
Од 3 до 6 месеци	302
Од 6 до 9 месеци	272
Од 9 до 12 месеци	204
Од 1 до 2 године	618
Од 2 до 3 године	474
Од 3 до 5 година	607
Од 5 до 8 година	433
Од 8 до 10 година	205
Преко 10 година	351

3.5. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

3.5.1. Образовање и васпитање

Општина Озаци је оснивач предшколске установе „Полетарац“ са развијеном мрежом објеката у свим насељеним местима општине. Од образовних установа на територији општине постоји и ради 10 основних школа, две у насељеном месту Озаци и то ОШ „Бранко Радичевић“ и ОШ „Мирослав Антић“ а осам у осталим насељеним местима, то су: ОШ „Бора Станковић“ у насељеном месту Каравуково, ОШ „Коста Стаменковић“ у насељеном месту Српски Милетић, ОШ „Јожеф Атила“ у насељеном месту Богојево, ОШ „Никола Тесла“ у насељеном месту Бачки Брестовац, ОШ „Марко Орешковић“ у насељеном месту Бачки Грачац, ОШ „Нестор Жучни“ у насељеном месту Лалић, ОШ „Вук Караџић“ у насељеном месту Дeroње и ОШ „Ратко Павловић-Ћићко“ у насељеном месту Ратково. На територији општине постоје две средње школе једна је Гимназија и Економска школа „Јован Јовановић Змај“ а друга је Техничка школа. Обе школе се налазе у Озацима. Поред Министарства, локална самоуправа финансира све образовне установе и сноси трошкове за текуће одржавање, грејање, материјалне трошкове школа и др.

¹⁵ Национална служба за запошљавање, филијала Озаци (октобар, 2014. године)

¹⁶ Национална служба за запошљавање, филијала Озаци (октобар, 2014. године)

3.5.2. Предшколско образовање и васпитање

На територији општине Озаци, предшколско образовање је организовано кроз рад Предшколске установе „Полератац“ (у даљем тексту: ПУ). Прва брига о најмлађима у општини Озаци почела је још 1936. године, а 1961. вртић је постао самосталан и добио своје име „Полетарац“, 2010. године дошло је до промене назива Дечјег вртића „Полетарац“ у Предшколску установу „Полетрац“ када је и проширена делатност установе. ДЕСЕТ објеката се налази у свим насељеним местима општине, а почетком 2015. године у Озацима је почео са радом још један објекат за целодневни боравак чији је планирани капацитет за 50-оро деце. ПУ се финансира једним делом од стране оснивача (80%), једним делом од стране корисника – родитеља (20%) од економске цене за целодневни боравак/ донатора као и од проширене делатности установе. Припремни предшколски програм финансира Министарство просвете. Одржавање објеката је у складу са финансијским могућностима Установе. Поред адаптације објекта за још један целодневни боравак у Озацима, капацитета 50-оро деце, у припреми је увођење централног грејања у објекту у насељеном месту Каравуково, као и унутрашњи радови спуштање плафона, сређивање подова, санитарног чвора и кречење. Постоји потреба да се у објекту, у насељеном месту Бачки Грачац, изврши уређење и адаптација/сређивање подова и столарије. У насељеном месту Дероње потребно је изместити објекат вртића из основне школе због неадекватних услова боравака, и пронаћи адекватан простор, који ће бити адаптиран. Сви радови који су у току имају уредну пројектно техничку документацију, а за планиране радове у објекту, у насељу Дероње, ће се урадити када се пронађе адекватан простор.

Предшколски образовно-васпитни програм одвија се у 10 објеката на целој територији општине Озаци, и то два објекта у насељеном месту Озаци, а осам у осталим насељеним местима општине. Услуге целодневног боравака пружа објекат у седишту установе чији је капацитет 200 деце, а у припреми је још један објекат за целодневни боравак чији је капацитет 50 деце. Васпитно образовни рад се одвија у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања (Модел А и Модел Б). Постоји потреба за запошљавањем још једног броја васпитача као и стручних сарадника, психолога и логопеда. У школској 2014/2015. години уписано је 517 полазника, пратећи број полазника у последњих пет година запажа се константно повећање броја полазника ове установе. Ове године четворо деце је укључено кроз програм инклузије и за њих је урађен ИОП док је за једно дете у току поступак процене Интересорне комисије. У установи је запослен један педагошки асистент и углавном ради у објекту у Богојеву са децом ромске националности. Ромска деца углавном уписују предшколски припремни програм али се проблеми у раду са овом децом огледају у нередовном похађању васпитног програма што је великим делом последица одласка породица у азил у земље западне Европе, по повратку породице, деца настављају да долазе у установу. Велики број изостанака је повезан са лошим временским приликама, деца често изостају због немања адекватне одеће и обуће. У установи нема запослених дефектолога, радио је логопед на одређено време, а психолог мастер је обављао стручну праксу. Стручност запослених је на одговарајућем нивоу, од 61 укупно запослених поред директора има 30 васпитача, 2 мед. сестре-васпитачи, 2 сарадника за превентивно-здравствену заштиту, 1 педагошки асистент, 1 педагог, 1

секретар, 3 административна радника, 4 радника у кухињи и 16 помоћно техничких радника. Запослени похађају различите семинаре у складу са планом професионалног усавршавања и материјалним могућностима, а све у циљу подизања професионалних компетенција запослених. У установи се припрема храна и задовољен је стандард НАССР.

Поблеми у раду произлазе из Уредбе о забрани запошљавања, број деце се повећава, а број запослених смањује и стагнира. Евидентан је недостатак затвореног простора за реализацију физичких активности са децом.

На територији општине Озаци не постоје приватни вртићи.

3.5.3. Основно образовање

Основно образовање се реализје у две основне школе у насељеном месту Озаци и осам основних школа у осталим насељеним местима општине. Број ученика по школама је следећи:

• ОШ „Мирослав Антић“ из Озака има	357 ученика
• ОШ „Бранко Радичевић“ из Озака има	276 ученика
• ОШ „Никола Тесла“ из Бачког Брестовца има	146 ученика
• ОШ „Вук Караџић“ из Дероња има	155 ученика
• ОШ „Нестор Жучни“ из Лалића има	80 ученика
• ОШ „Коста Стаменковић“ из Српског Милетића има	212 ученика
• ОШ „Ратко Павловић-Ћићко“ из Раткова има	235 ученика
• ОШ „Марко Орешковић“ из Бачког Грачаца има	131 ученика
• ОШ „Јожеф Атила“ из Богојева има	143 ученика
• ОШ „Бора Станковић“ из Каравукова има	258 ученика

У свим основним школама појавни облици насиља су на првом нивоу, скоро све школе су учествовале у активностима које промовишу ненасиље као што је акција „Стоп насиљу“, неке школе су у пројекту „Школа без насиља“, а неке су биле школе партнери у пројекту. Школски полицајац постоји, школе сарађују са њим, периодично обилази школу. Школе наводе да је висок степен заступљености стручног кадра, а проблем је недостатак кадра на мађарском језику.

У школској 2014/15. години основну школу похађа 1.993 ученика, број ученика у основним школама се смањује што је последице малог природног прираштаја као и одлива младих из ове средине. Девет основних школа има фискултурну салу, проблеми који се наводе у упитницима односе се на потребу санирања крова, прокишњавање, хобловање и лакирање паркета, кречење, опремање сале спортским справама и реквизитима. Једна школа нема своју салу али користи салу Спорско пословног центра у Озацима (школа се налази поред Спортско пословног центра). Што се тиче спортских терена исказана је потреба за постављањем тартан подлоге (терен за рукомет, кошарку и мали фудбал). Једна школа је исказала потребу за изменом електричне инсталације, једна за обновом фасаде и крова, једна школа наводи да су јој потребне још две учионице, једна да треба да заврши започету адаптацију вишенаменске сале, завршетак радова на изградњи кухиње и санитарног чвора, док су остале школе задовољне просторним капацитетима (број и величина учионица). Све

школе имају централно грејање, енергенти су мазут, лож уље и чврсто гориво. Поред значајних улагања у опремљеност школа у досадашњем периоду и даље су неопходна материјална средства за текуће одржавање.

Из попуњених упитника наводе се проблеми који се углавном односе на потребе за адаптирањем, санирањем дотрајалих и оштећених просторија, кровова, подова, подлога за спортске терене, справа у фискултурним салама, а један од проблема је и лош материјални положај запослених у образовању. Све школе на територији општине сарађују, међусобне посете су приликом манифестација као што је „Не QQ већ науку под руку“ то је фестивал науке коју организује једна школа, а све остале долазе у посету, затим манифестација, „Хајде да се дружимо“ где свака школа учествује са примереним културним садржајем, манифестација „Под истим небом“ где поред школа из локалне управе долазе и школе из целе земље и из окружења, Република Хрватска, већина школа има директну сарадњу, братимљење, са школама из земље али и из Републике Хрватске и Босне и Херцеговине, сарадња постоји и са школом у Словачкој. Ове године је једна школа организовала такмичење ученичких задруга у орању, у чему је учествовало доста субјеката из села. Једном годишње се организује манифестација „Удицом против дроге“ где учествују ученици из школе, а носиоци активности су и локални риболовачки клуб и општинска организација Црвеног крста. Као своју специфичност школе наводе неговање мултикултурализма, обичаја и традиције, рада ученичке задруге, имања мини зооврта у школском дворишту. У оквиру школа постоје и раде секције из готово свих предмета, од литерарне, драмске, луткарске, хор, фолклор, спортске ваннаставне активности, за сваки предмет, а у гимназији су ту и Дебатни клуб, Школске новине, фотографска секција и Кинематографски клуб. Створити услове за рад са надареним ученицима, обезбедити адекватне уџбенике, литературу.

У општини постоји одељење музичке школе.

Сарадња са родитељима је индивидуална, групна путем родитељских састанака, до сада није било сарадње са родитељима на припреми пројеката.

3.5.4. Средњошколско образовање

Средњошколско образовање се одвија у Гимназији и Економској школи „Јован Јовановић Змај“ која ове школске године има 269 уписаних ученика и у Техничкој школи Озаци која ове године има 384 ученика што укупно износи 653 ученика, велики број ученика је из околних места, а школе похађају и ученици из других општина. Поред значајних буџетских улагања у досадашњем периоду потребно је наставити улагање средстава у додатно опремање школа и компјутеризацију наставног процеса. Проблеми који су евидентни односе се на опремање школа али и постојање опасности од социопатолошких појава, алкохолозма, коцке, дроге, насиља, недовољне саобраћајне безбедности. Одређени број младих одлази на школовање у друге општине, тај број зависи не само од интересовања и личног опредељења детета већ и од материјалних могућности родитеља. На територији општине постоји и приватна средња економска школа. До сада није било већих пројеката између тржишта рада и школа. Локална самоуправа је у више наврата иницирала сарадњу на релацији привреда-Национална служба за запошљавање-образовање.

На територији општине не постоји Дом ученика.

Што се неформалног образовања тиче, на територији општине Озаци функционишу следећи облици неформалног образовања: у ПУ су организоване радионице које функционишу у поподневним терминима, и то: мала школа, креативна радионица и дечји клуб.

На територији општине постоји језичка агенција Глоб, која пружа услуге учења енглеског језика.

У области образовања постигнути су одређени позитивни помаци и односе се на висок проценат заступљености стручног наставног кадра. Недостаци су што је још увек присутна недовољна заступљеност стручног кадра на језицима националних мањина, образовање се реализује на матерњем језику (српски, мађарски, словачки, ромски) висок је проценат укључености ромске популације у образовни систем на свим нивоима, у свакој основној школи постоје ученици који раде *по прилагођеном програму*. По прилагођеном програму се ради и са децом у предшколској установи и у средњој техничкој школи (инклузивно образовање). У предшколској установи 4 детета имају израђене индивидуалне планове, што значи да се примењују прилагођене методе, као и прилагођени садржаји у раду са овом децом. У овој установи постоји један педагошки асистент. У свакој основној школи постоје ученици који раде по прилагођеном програму и то најчешћа је индивидуализација, затим индивидуални образовни план са прилагођеним програмом и индивидуални образовни план са измењеним програмом. Што се тиче средњег образовања у Техничкој школи два ученика похађају наставу по прилагођеном програму. Додатну подршку ученицима са сметњама и тешкоћама у развоју пружају дефектолози из ШОСО „Вук Караџић“ са домом из Сомбора. Стручни сарадници су на састанку Актива анализирали реализацију додатне подршке, која се на овај начин спроводи већ трећу годину и на основу чињеница да се једне године детету обезбеди подршка, а следеће године не, да једне године ради један дефектолог, а следеће други дефектолог, да дефектолози долазе у додатну подршку после радног времена у матичној школи и често немају довољно контаката са учитељима и наставницима. Актив стручних сарадника је донео закључке које је упутио ШОСО „Вук Караџић“ из Сомбора Школској управи Сомбор и локалној управи. Девет од 10 основних школа је имало захтеве за додатном подршком ученицима. Већина школа није успела да је обезбеди услед недостатка стручњака у ШОСО „Вук Караџић“. То значи да постоје услови за укључивање ове деце-ученика у образовни систем у локалној заједници. Две основне школе су учествовале у пројекту „Сва наша деца“. Пројекат је садржао рад на Индексу Инклузије, две школе су учествовале у пројекту „Оснаживање школа за инклузивно образовање“. Формирана је локална мрежа подршке инклузивном образовању општине Озаци, 13. новембра у оквиру пројекта МП „Унапређивање образовања у Србији кроз развој мреже подршке ИО“, као партнер школи „Соња Маринковић“ из Суботице, потребно је израдити и Стратегију инклузивног образовања у општини у наредном периоду.

Неопходна су материјална средства за текуће одржавање, у предшколској установи је потребна изградња фискултурне сале, у основним школама поред санација подова, паркета у фискултурним салама као и крова у једној школи потребне су справе и реквизити за опремање фискултурних сала, највећи захтеви су за обнову школског

инвентара, столице, плакари, табле, у средњим школама поред потребе за обновом школског инвентара у гимназији је потреба за рачунарима као и уређењу школског дворишта, а у Техничкој школи опрема радионица и реновирање појединих објеката и то за обезбеђење адекватних услова рада (грејање, санација кровова у појединим објектима, обнављање дотрајале опреме, инвентара, дидактичких материјала, опремљеност спортских објеката, справа у фискултурној сали као и изградња исте у предшколској установи).

3.6. Култура

Према Статуту општине Озаци, општина има надлежност да оснива установе и организације у области културе, прати и обезбеђује њихово функционисање, затим организује вршење послова у вези са заштитом културних добара од значаја за Општину, подстиче развој културног и уметничког стваралаштва, обезбеђује средства за финансирање и суфинансирање програма и пројеката у области културе од значаја за Општину и ствара услове за рад музеја и библиотека и других установа културе чији је оснивач.

3.6.1. Народна библиотека Бранко Радичевић са Музејском јединицом

По закону о културним добрима библиотечка грађа је сређена по УДК-а систему и пратећи потребе библиотеке, како централне, тако и огранака, принова се врши по потребама сваке библиотеке на нашој територији.

Према библиотечким стандардима наша Библиотека треба да има минимум две књиге по становнику (сада је 2,23).

Периодична публикација обухвата књижевност, природне и друштвене науке и уметност.

Табела 13. Стање у библиотечком фонду¹⁷

Одељење	Стање	Приновљено	Расход	Стање
Озаци	20.835	688	0	21.523
Дечје	6.066	283	0	6.349
Лалић	4.711	154	0	4.865
Богојево	4.536	131	0	4.667
Каравуково	5.201	143	0	5.344
С. Милетић	4.983	168	0	5.151
Б. Брестовац	5.447	217	0	5.664
Б. Грачац	5.267	144	0	5.411
Дероње	3.510	154	0	3.664
Ратково	6.940	291	0	7.231
Укупно:	67.496	2.373	0	69.869

Музејска јединица пресељена је 2013. године у нове реновиране просторије и састоји се од етнографског – историјског – археолошког дела, канцеларија и изложбеног простора. Музеј није у сталној поставци већ се изложбе мењају три до четири пута годишње[k4] .

Оснивач Библиотеке је Скупштина општине Озаци, која је и финансира у потпуности. Библиотека је у склопу Универзитета основана 1949. године, а 1979

¹⁷ Народна библиотека „Бранко Радичевић“ (подаци се односе на 2014. годину)

године, децембра месеца, дошло је до разграничења на Радио станицу, Биоскоп те Библиотеку са Музејском јединицом.

Народна библиотека „Бранко Радичевић“ са Музејском јединицом у Озацима основана је 1949. године. У великој мери је окосница културног живота општине. У обе делатности, и библиотечкој и музејској, приметан је напредак из године у годину. Народна библиотека, одељење одраслих и дечје одељење, 2002. године су пресељене у адекватне просторије које су функционалне, уређене и опремљене по стандардима. У библиотеци је урађена аутоматизација обраде библиотечко - информативне грађе, на реду је стварање електронске корисничке базе и аутоматизација позајмице грађе. Оно што се ствара као проблем на овим одељењима то је принова фонда која директно утиче на недостатак простора за складиштење. Становништво на територији озачке општине груписано је у девет огранака са Озацима који су седиште општине, Бачком Брестовцу, Бачком Грачацу, Српском Милетићу, Богојеву, Дероњама, Каравукову, Лалићу и Раткову. Све библиотеке у огранцима смештене су у просторијама месних заједница, једино се библиотека у Дероњама налази у школи. Битно је истаћи да је библиотека регистрована и за издавачку делатност, те током године покривамо писану завичајност као облик чувања културне баштине наше општине.

Музејска јединица пресељена је 2013. године у нове, реновиране просторије и састоји се од етнографског – историјског – археолошког дела, канцеларија и изложбеног простора. Музеј није у сталној поставци већ се изложбе мењају три до четири пута годишње.

Лична карта библиотеке и окосница рада су следеће манифестације

Библиотека организује Хаику фестивал и Месец књиге, манифестацију Ускршњи обичаји и као једина установа културе издавач је Хаику зборника.

ХАИКУ ФЕСТИВАЛ- Хаику фестивал живи у Озацима од 1987. године и врло брзо постаје лична карта Озака. Библиотека се појављује као организатор и носилац Хаику фестивала. Традиционално Фестивал има своју форму: расписивање конкурса, избор селектора од стране Организационог одбора, одабир радова и штампање Зборника, селекција пристиглих радова и завршно вече Фестивала са доделом награда и представљање песника. Хаику фестивал окупља велики број хаику стваралаца. Ово је најстарији фестивал ове врсте у нашој земљи и слови за најважнији. Зборник радова који прати цео догађај је својеврсна архива коју је Институт за јапанологију уврстио у свој фонд. По расписивању конкурса, (на медијима, сајту и личном поштом), следи ангажовање селектора и одабир радова за избор за Зборник, припрема за Зборник и његово штампање, селектирање радова, и организација завршне вечери Фестивала у Озацима, по традицији у башти кафеа који је у самом центру места. Контакт са награђеним песницима - три награде за хаику песму и једна за хаику низ. Време дешавања је од 10. марта - 30. септембра. На овај конкурс јавља се од 70 до 140 учесника.

Већ самим својим трајањем, а у ери нетрајања у свему, (па и у култури, на жалост), овај фестивал се издваја и заслужује пажњу и оне јавности која не говори о хаику поезији језиком поштовања, (наравно због своје неукости), јер специфичност ове, надасве интересантне песничке форме, захтева не само посебан сензибилитет како

песника, тако и читаоца-слушаоца, већ и озбиљно књижевно теоријско знање на којем је саздана ова песничка минијатура.

Конкурс месец књиге-ликовни и литерарни

Конкурс је традиционалан и постоји у библиотеци, како у Озацима тако и у свим местима наше општине, а њих је осам. По традицији обухвата ликовни део за предшколце и литерарни за ученике свих школа. Радови се шаљу потписани шифром, разрешење шифре у посебној коверти, откупани. За ликовни део конкурса све технике и димензије су дозвољене. Додељује се једна прва, две друге и три треће награде у свим категоријама. Конкурс траје од 06. октобра до 15. новембра. Овај конкурс траје већ пуне три деценије у нашој општини. Просечно на конкурс учествује од 180 до 250 учесника.

Завршна свечаност се планира по објављивању резултата, гост завршнице је песник, глумац или позоришна представа. У просторијама библиотеке је постављена изложба ликовних радова.

Конкурс-ускршњи обичаји кроз фотографију и слику

Овај конкурс заживео је пре седам година у библиотеци. Ученици нижег школског узраста фотографишу, цртају или праве од разних материјала ускршња јаја. Трочлани жири тајним гласањем награђује пет најбољих радова, који заслужују поклоне у књигама и похвалнице.

Већина радова излаже се у просторијама библиотеке како у Озацима тако и у нашим огранцима.

Манифестација се одржава уочи Ускрса и прати је предавање свештеника.

Изложбена поставка у Музеју

Изради поставке претходило је дуго истраживање везано за историју Озака и осталих места у општини како би она посетиоцима што боље приказала промене места у општини Озаци кроз историју. Истраживање је почело у Библиотеци Матице Српске, сакупљањем литературе, приликом чега је пронађен велики број занимљивих података везано за промене у насељима општине Озаци кроз историју и процеса који су те промене изазивале.

Наставило се систематизацијом и проучавањем прикупљене литературе, пажљивим одабиром предмета који би на најбољи начин осликали историју општине Озаци итд. Још један од изазова приликом прављења поставке био је безбедан пренос предмета од просторија депоа до просторија изложбеног простора. Како се депои не налазе у просторијама Музејске јединице, морале су да се изврше одређене сигурносне мере приликом овог преноса, како се предмети не би оштетили. Уследило је постављање предмета и писање тематских и предметних легенди.

Историјски део поставке састоји се из 6 музејских витрина, два паноа и 3 самостално постављена предмета. У витрини број 1 могу се видети неке од најстаријих и најзанимљивијих писаних докумената из збирки Музејске јединице, као и фотографије са прошлогодишње изложбе: „Фотографије Озачана из познатих атељеа“. Витрине 2 и 3 посвећене су историји Озака пре Другог светског рата, и подељене су тако да осликавају основне делатности становника Озака у тим временим. У оквиру сталне поставке постоји и простор посвећен кудељарству, постављена су три строја за обраду кудељног влакна, пано са фотографијама жетве конопље и фабрика за прераду

кудеље у Озацима и Српском Милетићу. Витрина број 4 посвећена је Другом светском рату, подељена је на раздобља: Априлски рат, окупација и борба за ослобођење. Витрина број 5 посвећена је колонизацији, у њој су изложени предмети које су колонисти донели у Озаке из своје постојбине, све је пропраћено фотографијом и текстом.

Послератна обнова пропраћена је паноом на ком су изложене фотографије Озачана у обнови земље и дипломе које су Озачани зарадили на радним акцијама широм Југославије. Витрина број 6 због своје величине искоришћена је да се у њу ставе предмети из збирке Колонизација и Озаци између два рата који нису, због своје величине, могли да стану у остале витрине. Како су се у овој витрини нашли слични предмети, углавном коришћени у домаћинству, она на неки начин промовише различитост између предмета из домаћинства: Лике, Јужне Србије и предратне Бачке. После свечаног отварања Музејске јединице, поставка је забележила велики број посета од стране Озачана свих узраста. Помоћ при обиласку историјског дела поставке, услуге стручног вођења, пружене су свим посетиоцима. Посета поставци Музејске јединице је бесплатна и на тај начин она је на услузи свим грађанима озачке општине.

Табела 14. Културна добра општине Озаци¹⁸

Врста културног добра	Временски период из ког датира	Назив културног добра	Локација
Непокретно културно добро	Рани неолит Око 5000. г.п.н.е.	Археолошки локалитет: Доња Брањевина	Локалитет „Доња Брањевина“, атар села Дeroње
Непокретно културно добро	II аварски Каганат, средина VII-крај VIII века	Археолошки локалитет: Озаци IV	Код зграде Млекарe
Непокретно културно добро	II аварски Каганат, средина VII-крај VIII века	Археолошки локалитет: Озаци B	Код железничког моста према Бачком Брестовцу
Непокретно културно добро	II аварски Каганат, средина VII-крај VIII века	Археолошки локалитет: Картонажа	Фабрика картонске лепенке

"Црвенокоса богиња"

Пронађена је током археолошких ископавања на самом локалитету 1989. год., из дневника ископавања и доступне документације сазнајемо да је ископана у јами 1 у 7. откопном слоју, а на основу положаја ногу закључено је да је била поломљена пре него што је закопана. Израда богиња плодности позната је у читавом неолитском свету и карактеристична је за тај период, али наша се од осталих издваја својом монументалношћу и изузетним естетским обликовањем.

Статуета "Црвенокосе богиње" направљена је од печене земље, висине 38 цм., што је чини знатно већом од осталих статуета истог типа, чија висина не прелази 15 цм. Док посматрамо ову статуету намеће се њена нагост и наглашена женственост, а као главни атрибути издвајају се груди, бокови и глутеји – овакве статуете најчешће се тумаче као богиње плодности. Различито се називају: Богиња мајка, Богиња плодности или Велика мајка. Такође се њихова појава везује и за плодност целе природе, а посебно за настанак земљорадње. Симболичку везу између жене и земље потврђују

¹⁸ Народна библиотека „Бранко Радичевић“ и Музејска јединица

многобројни примери из различитих епоха и крајева света. Земља симболизује мајчинску функцију – она даје и узима живот, поистовећена са мајком, земља је симбол плодности и обнове: у Сирији је она поистовећена са Астартом, у Сумеру и Вавилону Инана – Иштар, у Египту Изида, а у Грчкој су њена својства имале Хера, Деметра и Афродита.

Да би нека статуета била протумачена као врховно женско божанство плодности, мора имати канонизовану иконографију ликовне представе Велике мајке богова – симболичан положај руку на гениталијама или трбуху и одређеним индивидуалним атрибутима.

Глава "Црвенокосе богиње" пажљиво је моделована: лице је наглашено тако што су из масе извучени и рељефно наглашени брада и вилична кост, чиме је постигнут узвишен, готово безвремен израз. Коса је дуга и пада преко рамена, праменови су назначени урезима, а шишке рељефно наглашене, коса је бојена црвеном бојом, по којој је и добила име. Ова представа косе и фризура може говорити о годинама и одговарајућем друштвеном статусу.

Коса се симболички повезује и с травом, растињем – раст косе био је као раст хранљивих биљака, идеја са растом повезана је са идејом о успећу. Симболика црвене боје везује се за крв, за многе народе црвена боја је прва боја, јер се најдубље повезује са принципом живота. Црвена боја – крв, има магичну моћ: када је скривена она је услов живота, а када је проливена означава смрт.

Статуета је добро моделована, са намером да се нагласи доњи део тела. Руке су савијене у лактовима и постављене на доњи део стомака, груди су уздигнуте и наглашено женствене. Вулва је представљена урезаним обрнутим троуглом, бокови и бедра су наглашени док су глутеји фантастично велики, ноге су благо раздвојене и завршавају се заравњеним делом.

Са становишта историје уметности, начин израде указује на зрелост форме и стила, што несумњиво значи да је настала као резултат дугог истраживања у материјалу и форми. Вешто је моделована што говори да ју је направио мајстор са богатим искуством у свим сегментима израде (вештини моделовања и печења, форми, стилу и изгледу).

Културна припадност, на основу типолошке и стилске анализе, као и најближих аналогича и теренске документације, потиче из раног неолита, млађе фазе керешке културне групе и датује се око 5 000 – 4.

3.6.2. Културно уметничка друштва

На територији општине Озаци постоји укупно 11 КУД-ова од којих је већина основана у периоду од 2006.-2013. године. Најстарији КУД је КУД „Бранислав Нушић“ из Лалића који је основан 1933. године, мада тек након 2000.-те креће са озбиљнијим радом.

КУД-ови се претежно баве очувањем традиције кроз песму и игру. У просеку имају 75 чланова чији је број из године у годину варирао. Најбројнији је КУД „Ђердан“ из Српског Милетића који броји 120 чланова. Пораст броја чланова је углавном био позитиван, једино је КУД „Марко Орешковић“ бележио пад броја чланова у последњих 5 година.

Већину чланова чине особе женског пола и то 79% од укупног броја чланова, док је мушки пол заступљен у проценту од 21%. Што се тиче старосне структуре у КУД-овима преовлађује млађа популација до 18 година старости која чини око 60% укупног броја чланова.

КУД-ови су аматерски, немају запослене чланове. О раду КУД-ова у 40% случајева одлучује скупштина, а само радно време већином није дефинисано већ се састају по потреби, а минимум два пута недељно.

КУД-ови се труде да што више учествују на бројним домаћим али и иностраним фестивалима фолклора и народне традиције на којима неретко освајају и значајна признања. Посебно се истиче КУД „Марко Орешковић“ из Бачког Грачаца који већ 32 године осваја бројна признања и награде на нивоу покрајине, републике као и на међународним фестивалима. Такође, КУД-ови у својој организацији припремају и фестивале фолклора који поред домаћих учесника окупљају и учеснике из иностранства. Најчешће су то гости из суседне Р. Хрватске. У просеку, сваки од КУД-ова организује један фестивал годишње који окупи од 7-20 КУД-ова.

Неки од њих су:

- „Дани Боре Станковића“ - КУД „Борислав Бора Станковић“ Каравуково
- „Не заборави роде“ – КУД „Марко Орешковић“ Бачки Грачац
- „Ђерам, деца чувари традиције“ КУД „Сеферин“ Дерово
- „Лалићки сусрет“ и „Митровданске свечаности“ – КУД „Бранислав Нушић“ Лалић

За свој рад КУД-ови су добијали више признања и награда махом на локалном нивоу. Као што смо већ навели, посебно се истиче КУД „Марко Орешковић“ из Бачког Грачаца који већ 32 године осваја бројна признања и награде на нивоу покрајине, републике као и на међународним фестивалима.

70% испитаних КУД-ова наводи да је активно у туристичкој афирмацији ЈЛС. Очување традиције и културе готово сви КУД-ови истичу као главну визију и дугорочни циљ, а жеље су и да се организују разне врсте етно радионица, превасходно за израду народних ношњи и уметничких рукотворина.

Сви КУД-ови имају своје просторије које нису у њиховом власништву већ у власништву МЗ, ОШ, Задруге и др. Сви КУД-ови истичу да им локација просторија одговара али је нажалост већина просторија у лошем стању. Као најчешћи проблем истиче се проблем са кровом који прокишњава, затим влага, столарија и недостатак грејања. Једино КУД „Сеферин“ Дерово истиче да је задовољан простором који им је додељен, а који се налази у власништву школе. Ипак, већина проблема са просторијама се санира, радови су у току али они не решавају све проблеме већ је потребна и даља санација. Што се тиче административне опреме већина истиче да је не поседују док мали део користи своју личну опрему.

КУД-ови су чланови Савеза аматера Војводине и Србије, а поменуто чланство се аутоматски стиче самим оснивањем КУД-а без икакве уплате. Што се тиче финансијских средстава КУД-ови се углавном финансирају путем чланарине као и од стране локалне самоуправе. Нека од друштава истичу да средства добијају и путем конкурса. Ипак, средства нису довољна за рад и потребе КУД-а.

Као највећи проблем сви КУД-ови истичу недостатак финансија без којих не могу покривати трошкове ношњи, оркестра, путовања, а истичу се и проблеми као што су: непостојање културне заједнице и неједнако финансирање КУД-ова од стране локалне самоуправе.

Проблем: Непостојање културне заједнице.

Решење: Оснивање културне заједнице која би координисала рад свих КУД-ова и заступала њихове интересе пред покрајином, републиком и др.

Кључни проблем у области културе је непостојање галеријског простора.

3.6.3. Програми заштите културно-историјске баштине

Програми заштите спровођени су кроз конкурсисање са пројектима из области Заштите културне баштине на јавним конкурсима Покрајинског секретаријата за културу и информисање. Пројекти су остваривани у периоду 2006.-2009. године, после тога периодично и преко Министарства културе. Назив пројекта је „Публиковање и заштита културне баштине југозападне Бачке“. Пројекте је реализовала Музејска јединица у склопу Народне библиотеке „Бранко Радичевић“. Пројекти су релизовани на начин да је вршена набавка адекватних кутија за чување материјала: прање, обрада и класификација до тада необрађеног археолошког материјала (који је остао са систематских археолошких истраживања на локалитету Доња Брањевина у периоду 1986. - 1995; публикавање резултата у виду каталога).

На самом локалитету „Доња Брањевина“ 2012. год. извршена је и физичка заштита самог локалитета, у смислу оградивања и постављања капије са жичаном оградом (на самом локалитету људи су знали бацати и извозити разне смеће). У склопу ових радова, постављене су и 3 наткривене клупе са столом, у сврху организовања и довођења заинтересованих група где је при том и вршено предавање о значају и карактеристикама локалитета.

На локалитету, а у склопу горе наведених пројеката, вршена су и геоелектрична и геомагнетска испитивања.

3.7. Спорт

У општини Оџаци је регистровано 60 спортских клубова и спортских организација из 19 грана спорта од тога чак 8 из прве категорије спортова по категоризацији Министарства омладине и спорта Републике Србије. Клубови и организације су умрежени као чланови Спортског савеза општине Оџаци. 2014. године у нашој општини има 1.333 регистрована такмичара¹⁹. Школски спорт обухвата такмичења 10 основних и две средње школе, просечно у школама има 5 спортских секција. У клубовима тренира 31,47% укупног броја школске деце основношколског узраста.

Проблеми спортско-рекреативних клубова и удружења на територији општине Оџаци, утврђени упитником односно обрасцем за спортско-рекреативне клубове и удружења су, поред основног проблема у смислу недовољно финансијских средстава на основу којих би клуб-удружење могао нормално функционисати, следећи:

¹⁹Број такмичара који су извршили лекарске прегледе до 25.11.2014.г.

- Непостојање просторија у власништву или у дугорочно решеном уговору о коришћењу спортских објеката које клуб или удружење користи, углавном су то приватне куће, канцеларије месних заједница, старе учионице које нису у функцији итд.
- Потреба за адаптацијом постојеће инфраструктуре спортских објеката, односно опремањем просторија, санацијом терена и физкултурних сала у којима клубови и удружења имају тренинге и такмичарске наступе.
- Потреба за набавком спортске опреме, реквизита, лопти и осталих средстава неопходних за нормално функционисање клубова и удружења.
- Потреба за куповином одређене информатичке опреме неопходне за функционисање клуба (рачунари, приступ интернету и слично).
- Недостатак средстава за едукацију и усавршавање стручног кадра.

На основу изнесених проблема потребно је стратешки решити приступ спорту, у смислу дугорочног решавања основе развоја спорта коју препознајемо у инфраструктурном решавању спортских објеката и приближавању спорта свима. Дакле, потребно је пројектно решити потребну, стратешки утврђену, спортску инфраструктуру и где је могуће отклонити правно имовинске проблеме за несметано и правилно коришћење спортских објеката. Тиме би се дугорочно решио развој спорта у општини Озаци.

С друге стране потребно је спорт приближити свима посебно најмлађима са свеобухватним приступом школском спорту којег сматрамо базом будућег развоја спорта. Наравно, посебно место у стратегији заузимају инвалиди, жене и друге групе којима је такође потребно посветити пажњу. Приступ приближавања спорта свима би требало да прошири базу спортских клубова, тј. бројност чланова те би преко чланарина и реализацијом разних пројеката клубови обезбедили средства за несметано функционисање, а тиме и услове за константну едукацију и усавршавање стручног кадра који је неопходна основа правилног функционисања клубова и предуслов за постизање врхунских резултата. Спортски савез општине Озаци као организација уз локалну самоуправу системски подржава спортске клубове и организације те ће и у будућности то стратешким приступом чинити.

3.8. Здравствена заштита

У складу са Статутом општине Озаци, у области здравствене заштите, Општина је надлежна да оснива установе и организације у области примарне здравствене заштите, прати и обезбеђује њихово функционисање.

3.8.1. Дом здравља

Дом здравља је основан 1974. године, а данас располаже следећим службама: Служба хитне медицинске помоћи, Служба медицине рада, Служба за здравствену заштиту жена, Служба за здравствену заштиту деце и омладине, Служба за физикалну медицину, Пнеумофтизиолошка служба, Стоматолошка служба, Специјалистичке службе (интернистичка, офталмолошка, неуропсихијатријска, хируршка, дерматовенеролошка, ОРЛ, уролошка), Стационар за плућне болести и туберкулозу са 25 постеља, Рентген служба, лабораторија. У оквиру Дома здравља Озаци постоје

здравствене станице у свим насељеним местима (Озаци – 2 станице, Бачки Грачац, Бачки Брестовац, Српски Милетић, Ратково, Каравуково, Лалић, Дероње, Богојево) и Служба хитне медицинске помоћи.

Табела 15. Број становника на једног лекара²⁰

Република Србија	356
Западно-бачки округ	450
Општина Озаци	628

Табела 16. Кадровска структура Дома здравља Озаци²¹

Стручна спрема	Број
Специјалисти	23
Доктори опште медицине	25
Стоматолози	7
Фармацеути	3
Виша стручна спрема	8
Средња стручна спрема	118
Нижа стручна спрема	-
НКВ радници	-
Укупно медицинских радника	184
Укупно немедицинских радника	57

У општини Озаци од укупног броја умрлих узроци су:

- 2/3 случајева су болести система крвотока, односно обољења кардиоваскуларног система.
- Тумори су на другом месту са више од 18%.
- На трећем месту су недовољно дефинисана стања, симптоми и патолошки клинички и лабораторијски налази.
- Четврто место су повреде, тровања и последице деловања спољашњих фактора.
- Пето место су болести органа за варење

У поређењу са остале три општине у Западно-бачком округу (Сомбор, Апатин, Кула), треба напоменути сличност структуре узрока смрти, с тим да у Сомбору и Кули на петом месту су болести органа за дисање.

3.9. Социјална заштита

У спровођењу социјалне заштите и социјалног рада, општине оснивају установе, које ће те послове обављати. За подручје наше општине, Скупштина Општине Озаци својом одлуком је 31.12.1985. године, основала је Центар за социјални рад „Озаци“ Озаци. Своје основне задатке Центар за социјални рад „Озаци“ Озаци спроводи на основу Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“ бр.24/11, те Породичног закона, Закона о млл. учиниоцима кривичних дела и кривичне заштите млл. лица, Одлуке о посебним облицима социјалне заштите у АП Војводини, Општинске одлуке о

²⁰ Дом здравља Озаци (подаци се односе на 2014. године)

²¹ Дом здравља Озаци (подаци се односе на 2014. године)

правима из области соц. заштите („Службени лист општине Оџаци“ бр. 11/13), те Правилника о организацији и стандардима рада центара за соц. рад.

3.9.1. Центар за социјални рад

У Центру је запослено 13 лица и један радник са пола радног времена (стање у 2014. г.) од тога је 9 стручних радника, од тога : 5 социјалних радника, 3 дипл. 2 са вишом школом, психолог, правник педагог и 1 педагог са пола радног времена, директор, и 2 радника у рачуноводству и 2 радника на техничким пословима. 11 радника се финасира из буџета Републике, остала 2, и један радник са пола радног времена, финасира се из буџета општине.

На основу Закона о социјалној заштити и других под законских аката Центар за социјални рад Оџаци у спровођењу социјалне заштите и социјалног рада, врши следећа јавна овлашћења:

- процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега и планира пружање услуга соц. заштите;
- спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите;
- предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима;
- води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

Поред послова и задатака горе наведених, Центар обавља и стручне послове у спровођењу социјалне заштите, социјалног рада, породично – правне заштите и старатељства.

Центар је до сада учествовао на више пројеката и као носилац и као партнер на истим. Од стране Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију били смо носиоци два пројекта за Дневни боравак за децу ометену у развоју које се зове „Златна барка“, затим смо били носиоци на пројекту помоћ и здравствено збрињавање старих лица“ финасиран од стране истог Покрајинског секретаријата. И били смо партнери у више пројеката који су се односили на Дневни боравак за децу ометену у развоју („Златна барка“) као и на пројекту „Помоћ у кући“ који је спроводила Општинска организација Црвеног крста.

Центар за социјални рад Оџаци, постоји као један објекат са седиштем у Оџацима, ул. Кнез Михајлова бр. 41. Центар је смештен у 11 просторија, од којих се 9 користи за стручни рад. Канцеларије су опремљене компјутерском опремом, канцеларијским намештајем средствима за комуникацију. Центар поседује путнички аутомобил. Објекат у ком је смештен Центар је стара зграда која је адаптирана и испуњава стандарде рада за центар. У склопу Центра постоји пријемна канцеларија која је прилагођена Правилнику о нормативима и стандардима рада Центра за социјални рад.

Општина Оџаци, као оснивач Центра, кроз Општинску одлуку о социјалној заштити финасира проширена права из ове области. Највише средстава која се пренесу утроше се на једнократне новчане помоћи која се исплаћују материјално и здравствено угроженом становништву које чине 4 рањиве групе и то: Ромска

популација, инвалидна лица, стара лица и деца и омладина угрожена породичном и материјалном ситуацијом. За ове категорије постоје програми које Центар ради са другим установама из локалне самоуправе. То су пре свега акциони програми који се односе на ромску популацију. Програм се ради у сарадњи са Канцеларијом за ромска питања при локалној самоуправи и удржењима Рома на подручју општине. Што се тиче корисника који су угрожени материјалном ситуацијом исти се покушавају запослити преко јавних радова, и укључивањем у систем образовања за одрасла лица. Деца и омладина угрожена породичном ситуацијом код истих се спроводи социопсихолошка терапија у склопу рада стручних радника Центра.

3.9.2. Рањиве групе

У раду са корисницима могу се издвојити четири рањиве групе и то су: ромска популација, инвалидна лица, стара лица и деца и омладина угрожена породичном и материјалном ситуацијом. Највећа етничка заједница на подручју општине Озаци су Роми. Њих по последњем попису, који је рађен за потребе локалне самоуправе, има 1.156. Живе углавном у вишечланим породицама, насељени су у свим месним заједницама општине, а највише их има у две Месне заједнице, Дериње и Богојево, где живе у три велика ромска насеља, која су обезбеђена основном инфраструктуром (водом и струјом). Велики број ромске популације похађа основну, средњу и вишу школу. Локална самоуправа кроз локалне акционе планове (запошљавања, становања, образовања и здравствене заштите) у сарадњи са Покрајином и Републиком помаже ромској популацији кроз пројекте и на друге начине. У општини постоји канцеларија за Роме у којој је запослен један радник. Роми живе од рада у надници, сиве економије (иду да музицирају, раде у суседним државама, скупљају секундарне сировине). Велики број Рома користи права из социјалне заштите, око 300 породица. То су лица неспособна за рад и породице са више деце.

Табела 17. Малолетна лица корисници социјалне заштите општине Озаци²²

Врста угрожености	Број лица корисника социјалне заштите
Угрожени породичном ситуацијом	39
Са поремећајима у понашању	56
Ментално заостали	45
Ометени у физичком развоју	5
Са комбинованим сметњама	7
Остали корисници услуга социјалне заштите	12
Укупно	164

Табела 18. Пунолетна лица корисници социјалне заштите у општини Озаци²³

Врста угрожености	Број лица корисника социјалне заштите
Лица са поремећајима у понашању	11
Психички и физички ометена лица	220
Материјално необезбеђена лица	426
Незбринута лица	8
Остарела лица	229
Остала одрасла и остарела лица корисници услуга социјалне заштите	65
Укупно	959

²² Центар за социјални рад Озаци (подаци се односе на 2014. годину)

²³ Центар за социјални рад Озаци

Још 2004. године општина је заједно са Центром основала *Дневни боравак за децу ометену у менталном развоју*. Дневни боравак похађа 20 лица узраста од 7 до 52 године. Дневни боравак се финансира из средстава буџета општине преко Центра за социјални рад и пројекта за које конкуришу Центар или само Друштво. Објект је смештен у згради где има неколико просторија које су у потпуности адаптиране и прилагођене категорији корисника. У склопу објекта налази се велики дворишни простор, у коме су направљени терени за кошарку, рекреативни центар и базен. Све ово је изграђено преко пројекта за које је Друштво аплицирало заједно са Центром.

Као проблем у раду са овим групама може се издвојити неразвијеност ванинституционалних облика заштите за одрасла и стара лица (дневни боравци, помоћ и нега у кући, заштићено становање). Ове групе се углавном организују у удружења која постоје у свим месним заједницама. То су углавном удружења жена, пензионера и удружење инвалида. У склопу ових удружења (нарочито удружења жена пензионера организоване су фолклорне групе које иду на разна такмичења.

Проблем представља недостатак стручног кадра у Центру, (старосна структура стручних радника веома неповољна) као и у општини (нема дефектолога конкретно логопеда) који би радили са децом. Стручни радници Центра прошли су све едукације које је организовало министарство и покрајина. Сви радници имају нулту лиценцу која има важност 6 година. Проблем је у кадровима као што смо горе навели, нема подмлађивања јер је разлог уредба о запошљавању, те млади и који дођу раде годину дана, углавном преко Националне службе и локалног савета за запошљавање. Радници углавном присуствују свим семинарима који се организују и тематски су везани за проблематику из области рада Центра.

Центар има добру сарадњу са свим установама и организацијама на нивоу општине. Што се тиче насиља у породици, Центар је већ годинама укључен у ову проблематику. Сарађивали смо са свим релевантним установама и организацијама у решавању проблема насиља у породици и школи. У октобру 2014. године потписан је Споразум о сарадњи у спровођењу заштите жртава насиља у породици и жена у партнерским односима на подручју општине Озаци. Потписници споразума су Центар, Полицијска станица Озаци, Дом здравља Озаци, Општина Озаци (председник), Актив директора основних и средњих школа и предшколске установе општине Озаци, Основни суд Сомбор, Основно јавно тужилаштво Сомбор, Прекршајни суд Сомбор, Одељење у Озацима, Сигурна кућа Сомбор, Удружење грађана „Ника“ Озаци. Центар одржава по потрби трибине са родитељима и децом и то углавном кад су школе иницијатори.

3.10. Квалитет живота и стање инфраструктуре

3.10.1. Саобраћај

На простору општине Озаци заступљена је инфраструктура три вида саобраћаја: друмског, железничког и водног.

Код *друмске инфраструктуре* заступљени су путеви различитог хирејархијског нивоа, који углавном задовољавају све захтеве за транспортом.

Државни путеви, којима управља ЈП „Путеви Србије“, пресецају територију општине на правцу запад-исток, односно север-југ и омогућавају задовољавајући ниво веза општине са окружењем и широм територијом. Кроз територију општине Озаци пролазе следећи државни путеви:

- *IV реда бр.12* - долази из правца Сомбора преко Српског Милетића, Озака и Дероња и даље се пружа према Бачкој Паланци
- *IV реда бр.17*- Гранични прелаз Богојево-Српски Милетић
- *IIА реда бр.107* - долази из правца Апатина до граничног прелаза Богојево
- *IIА реда бр.110* - Кула-Озаци
- *IIА реда бр.111* – Озаци-Ратково и даље се преко Парага пружа према Новом Саду
- *IIА реда бр.112* - из правца Бача преко Селенче долази у Ратково и даље се преко Пивница пружа према Темерину и Жабљу.

Мрежа општинских путева је неразвијена, јер недостају општински путеви за краће трајекторије путовања између општинских насеља. Постојећи општински путеви су:

- *Л-410* - *Бачки Брестовац-Бачки Грачац-Озаци-Каравуково-Камариште*
- *Л-410/1*- *Каравуково-Богојево* .

Општина је задужена за одржавање општинских путева и улица у насељима које врши преко општинског Јавног предузећа „Дирекција за изградњу“.

Постојећу мрежу некатегорисаних путева неопходно је уклопити у нову саобраћајну мрежу тако да обезбеде оптимално повезивање насеља и сировинског подручја атара. Потешкоћу представља и велики број укрштања ових путева и железничког саобраћаја у нивоу тако да се у будућности мора наћи оптималан број укрштања, како би се исти безбедносно опремили.

Тротоари у насељу Озаци реконструисани су крајем 70-их година и углавном су грађени од асфалта или бетона. Ширина тротоара је углавном стандардних 120 цм док је у ужем делу центра Озака ширина тротоара 2 м.

Паркинг простори су углавном изграђени од асфалта и грађени су почетком 80-тих година прошлог века. Као и код тротоара ерозивно деловање кореновог система градског дрвореда је деловало на подлогу паркинг простора па је иста оштећена у зони паркинг простора испред хотел „Слобода“ у Озацима, док је у осталим зонама стабилна и служи својој сврси.

У насељу Озаци постоје јавни уређени паркинг простори за путничке аутомобиле, а они се налазе испред пословних објеката у улици Јурија Гагарина, на потезу од улице Железничке до Школске и на Тргу „22. октобар“, као и паркинг простор у улици Кнез Михајловој, на потезу од улице Сомборске до улице Бачке у Озацима.

Међународна *бицикличка стаза* (уз Дунав) - рута 6, кроз територију општине Озаци пружа се дуж постојећих државних и локалних путева на потезу: Богојево-Српски Милетић – Озаци – Каравуково - Камариште. Осим ове, просторним планом општине утврђене су и бицикличке стазе уз основну каналску мрежу хидросистема Дунав-Тиса-Дунав и међунасељске уз постојеће државне путеве као и постојеће и планиране општинске путеве.

На простору општине Озаци *железнички саобраћај* је у стагнацији, тако да имамо пруге (Озаци - Бачки Грачац - Црвенка, Озаци - Бачки Брестовац - Сомбор и Каравуково –Дорослово - Сонта) на којима се не врши транспорт, а од истих је остао само земљишни појас, док на железничким пругама у експлоатацији Нови Сад – Богојево (регионална), Суботица – Богојево (магистрална Е – 771) и Каравуково – Бач (локална), транспорт робе и путника се обавља у малом обиму због услова експлоатације осталих облика превоза и прекида саобраћаја са Хрватском, због оштећења железничког моста на Дунаву. Локална железничка пруга од железничке станице Богојево до Луке Богојево на Дунаву, за чију реконструкцију је изражен интерес због развоја лучких капацитета, с тежњом за формирањем робно-транспортног центра, је ван употребе.

Изграђеност објеката и садржаја железничког саобраћаја се не користи у задовољавајућем обиму иако постоје одличне просторне могућности за имплементацију свих потребних садржаја за успостављање интегралног транспорта.

Простор општине Озаци пресецају пловни путеви: река Дунав (коридор VII), канали Бачки Петровац - Каравуково, Бечеј - Богојево и Озаци - Сомбор са терминалима, луком Богојево и теретним пристаништем (товариштем) на каналу Бечеј - Богојево код Озака. Постојећа лука Богојево на Дунаву својим капацитетима и просторним могућностима за развој, добра су основа за формирање робно-транспортног центра имајући у виду изражену потребу за реконструкцијом железничког колосека од железничке станице Богојево до оперативне обале луке, добру повезаност са основном мрежом друмских путева (ДП Ib реда бр.17 и ДП IIa реда бр. 107). Погодност представља и међународни гранични прелаз друмског и железничког саобраћаја као и изражене потребе за граничним прелазом за водни саобраћај.

3.10.2. Енергетска инфраструктура

Развој енергетске инфраструктуре је у колизији између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (земљишта, становништва итд.) и предузимању одговарајућих мера за смањење тих супротности и санирање негативних последица (програми рекултивације/ ревитализације, отклањање штета итд.).

3.10.3. Термоенергетика - природни гас и нафтни деривати

На територији општине Озаци је изграђена гасоводна инфраструктура. Реализована је планирана гасификација општине Озаци. Гас за све потрошаче у општини обезбеђен је изградњом разводног гасовода за Озаке и ГМРС "Озаци". (У плану пословања "СРБИЈА ГАС" Нови Сад за 2006. годину предвиђена је изградња разводног гасовода за Озаке пречника 273 мм и ГМРС капацитета 30.000 м³/h. Место прикључења разводног гасовода за Озаке се налази на стационажи 49+800 км гасовода Госпођинци - Сомбор поред пута Кула – Руски Крстур, на већ изграђеном одвојку. Сва насеља у општини Озаци су снабдевена гасом преко ГМРС Озаци, а у зависности од потрошње, снабдевања ће се вршити челичним или полиетиленским (ПЕ) гасоводима.

На територији општине Озаци не постоје изграђени нафтоводи као ни нафтне бушотине.

У области термоенергетске инфраструктуре посебни циљеви су:

- Повећање енергетске ефикасности постојећих енергетских инсталација.
- Промоција природног гаса као примарног енергента у јавним установама.
- Израда индикатора енергетске ефикасности.

Развој енергетске инфраструктуре, у најопштијем смислу представља управљање параметрима енергетских токова унутар локалне самоуправе, почев од процеса производње и набавке енергената и енергије, преко процеса трансформације, све до финалног коришћења енергије.

Под параметрима енергетских токова подразумевају се различити квантитативни и квалитативни параметри којима се може описати неки од наведених процеса са техничког, економског и социјалног аспекта, као и са аспекта заштите животне средине.

Неопходно је да се на нивоу локалне самоуправе управљање енергетским токовима врши организовано, структурирано, систематично и трајно.

Систем за газдовање енергетским ресурсима локалне самоуправе треба да има успостављену организациону структуру и одговорности унутар ње, дефинисане активности, процедуре и поступке, као и потребне ресурсе за остваривање унапред постављених циљева политике у области енергетике који морају да буду у складу са Стратегијом развоја енергетике Републике Србије.

3.10.4. Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном планом обезбеђено је из ТС 110/35/20 kV "Озаци", која има два инсталисана трансформатора од 31,5 MVA и делом из ТС 110/20 kV "Кула".

Преко простора општине Озаци пролазе два 110 kV далеководи и то:

- ДВ број 181 Озаци - Врбас и
- ДВ број 1107/3 Апатин-Озаци.

Ови далеководи чине део основне електроенергетске мреже за територију АП Војводине.

На датом простору постоји изграђена преносна средњенапонска 20 kV мрежа, нисконапонска 0,4 kV мрежа и припадајуће трафостанице.

Насељено место Озаци се напаја преко 20 kV извода "Озаци 1, 2, 3 и 4", "Бачки Грачац", "Хипол 1 и 2" и "Лола Рибар".

Насељено место Каравуково се напаја преко 20 kV извода "Каравуково", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Вајска".

Насељено место Ратково се напаја преко 20 kV извода "Ратково", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Селенча".

Насељено Место Дероње се напаја преко 20 kV извода "Вајска", "Дероње" и "веза Бач 2", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Каравуково" и "веза Бач 1".

Насељена места Бачки Грачац и Бачки Брестовац се напајају преко 20 kV извода "Бачки Грачац", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Крушчић".

Насељено место Српски Милетић се напаја преко 20 kV извода "Српски Милетић" и не постоји веза за резервно напајање.

Насељено место Богојево се напаја преко 20 kV извода "Богојево", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Сонта".

Насељено место Лалић се напаја преко 20 kV извода "Оџаци".

Потребно је повећати сигурност и квалитет напајања свих насеља.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница.

Капацитети изграђених трафостаница у већини насељених места су незадовољавајући. У наредном периоду је потребно повећати инсталисану снагу трансформатора и изградити нове капацитете.

Нисконапонска мрежа непосредно напаја потрошаче и покрива сва насељена места. У насељеним местима општине Оџаци 98 до 100% домаћинстава прикључено је на НН мрежу. Постојећа нисконапонска мрежа је углавном ваздушна. Реконструкција нисконапонске мреже је извршена делимично, потребно је урадити у потпуности.

3.10.5. Алтернативни облици енергије

Коришћењем алтернативних облика енергије утиче се на раст животног стандарда, очување и заштиту животне средине.

Главна препрека коришћењу алтернативних енергетских извора лежи у захтеву да енергије из ових извора буду конкурентне конвенционалној. Такође, разлог у застоју развоја алтернативних енергетских извора лежи и у:

- недовољној обавештености инвеститора и одговарајућих државних органа о стању развоја технологија и могућим ефектима супституције, односно смањења енергетских трошкова експлоатације применом ових извора енергије,
- већим инвестиционим трошковима него за класичне системе и одсуством стимулативних мера финансијско-кредитне и пореске политике за њихово коришћење.

Биомаса

Енергетски потенцијал биомасе је сконцентрисан у отпаcima из пољопривреде, шумске и дрвопрерађивачке производње (98% отпаци из пољопривреде, 1,5% отпаци из шумске производње и 0,5% отпаци из дрвопрерађивачке производње).

Због специфичних услова и особина енергетска валоризација биљних остатака пољопривреде рационална је уз ограничење да се врши непосредно сагоревање у стању настанка и прикупљања са минимумом транспорта, манипулације и припреме. Из тих разлога треба тежити коришћењу биомасе у непосредној близини места настанка, у првом реду у циљу задовољења енергетских потреба саме пољопривредне производње.

Биогас

Биогас се производи и користи првенствено из разлога економичног управљања стајским ђубривом, ради оптимизације дохотка по хектару обрадиве површине, заштите човекове средине и радне околине и из потребе снабдевања фарми сопственом енергијом.

Сви досадашњи покушаји за производњу биогаса код нас нису дали задовољавајуће резултате. Још нису пронађена оптимална техничко-технолошка

решења третмана стајњака. Застој у развоју сточарства је такође, један од фактора који дестимулативно делују на развој овог енергента.

Геотермална енергија

На основу светских и домаћих искустава, оцењује се да би се геотермалне воде Панонског басена Војводине, с обзиром на физичко-хемијске и геотермалне одлике, могле користити у следећим областима: пољопривреди за загревање стакленика, у сточарству и живинарству за загревање фарми, у индустрији као технолошка вода, у балнеотерапији и спортско-туристичким центрима, за загревање објеката, у рибарству и сл.

Сунчева енергија

Сунчево зрачење може да се користи за добијање топлотних и хемијских извора енергије, за трансформацију у механичку и електричну енергију.

Ограничавајући фактор коришћења сунчеве енергије је велика почетна инвестиција, а потребне су и велике површине за инсталисање сунчевих колектора. Коришћење сунчеве енергије треба комбиновати са неким другим видом конвенционалне енергије, због немогућности адекватне акумулације и коришћења током целе године.

Финансијски оправдано је енергију сунчевих зрака користити за загревање санитарне воде.

3.10.6. Водопривредна инфраструктура

Објекти водопривредне инфраструктуре присутни на територији општине Озаци представљају изузетно вредан, а уз то недовољно искоришћен предуслов за развој читавог региона. Почевши од самог присуства реке Дунав као пловног пута од вишег значаја која належе уз западну границу општинског атара, преко система постојећих одбрамбених насипа 1. и 2. реда, те свакако узимајући у обзир и постојеће објекте луке у Богојеву, са огромним потенцијалом развоја, долази се до закључка да све наведено има значаја не само за простор општине Озаци, већ за много шири регион наслоњен на простор обраде. У сваком случају треба поменути и развијену мрежу мелиоративних канала са ОКМ-ом као окосницом, како у смислу пловног пута, тако и простора уз који се може планирати задовољавајући број рибњака на околним неплодним површинама.

Снабдевање водом

Насељена места општине Озаци, већином се снабдевају водом из дубоко бушених бунара и то сировом, непрерађеном водом са изграђеним „ЕКО-чесмама“ у већини насељених места. Изузетак чине Озаци и Каравуково у којима су водозхвати оријентисани ка првој издани, те у складу са тако добијеном сировом водом изграђена су постројења за кондиционирање пијаће воде за ова два насеља понаособ.

За сва насеља ојачке општине може се рећи да су насељске мреже за дистрибуцију воде у веома лошем стању. Ово подразумева велики проценат азбестцементних цеви којима је прошао рок трајања, те су према томе склоне пуцању, што насељске водоводне системе чини несигурним у свом функционисању.

Снабдевање технолошком водом је из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу исправности пре и у току експлоатације.

Планирано прелазно решење које ће се уклопити у регионални систем је, свакако, општински систем водоснабдевања. Овим планом за ту намену је резервисан простор у појасу који се налази северозападно од насеља Озаци, од тремеће ОКМ-е ХСДТД до локалног пута Озаци-Каравуково. О тачној локацији ће се моћи говорити тек након детаљних хидрогеолошких истраживања.

У насељеним местима општине Озаци, 98 до 100% домаћинстава прикључено је на водоводну мрежу.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Контролисано прикупљање отпадних вода из насеља започето је једино у Озацима и Раткову. Може се навести како се у великом проценту отпадне воде из насеља евакуишу путем аутоцистерни и потом одлажу на неуређена места, или се упуштају директно у подземље путем упојних бунара. Са оваквом праксом се мора одмах престати, посебно имајући у виду заштиту подземних вода као основног ресурса водоснабдевања читавог подручја.

Прикупљање и евакуација атмосферичке воде са простора насељених места унутар општине Озаци врши се одвојеном мрежом колектора атмосферске канализације (углавном отворени јаркови, малим делом зацењена канализација). Реципијенти су постојеће депресије у околини насеља, или чак и унутар насеља, ређе су то мелиоративни канали. Каналска мрежа унутар насеља је углавном непроходна, те следи да су наведени канали упијајући. Овакво стање доводи до трајног повећања нивоа подземних вода.

Хидротехничке мелиорације

Постојеће стање, када су у питању хидротехничке мелиорације (наводњавање и одводњавање) ни у ком случају не може задовољити. Обзиром на велике површине у атару намењене пољопривредној производњи, као и већ постојећу мрежу мелиоративних канала, следи закључак да на почетку 21. века велику пажњу треба посветити повећању површина (у првом реду најквалитетнијег земљишта) над којима треба устројити хидромелиоративне мере.

Наводњавање земљишта ће се вршити: из ОКМ, из ДКМ, као и бунара. Коришћење вода за наводњавање, је условљено довођењем квалитета вода до нивоа који дозвољава употребу истих за наводњавање пољопривредног земљишта.

Остали потенцијали

Имајући у виду положај реке Дунав, као и развијену основну и детаљну каналску мрежу која прожима целу територију општине Озаци, намеће се закључак да би се наведени потенцијали могли користити за веома перспективне циљеве. Претходно се појављује као изузетно повољан услов за развој привреде у смислу повољних транспортних коридора, за рибњак којима би на дохвату био довољан доток квалитетне воде, те туризма, за сада недовољно развијене гране у Војводини.

У складу са Просторним планом Републике Србије, општина Озаци заједно са општинама Апатин, Сомбор, Бач, Кула, Мали Иђош, Бачка Топола, Врбас, Србобран,

Бечеј и Нови Бечеј, чини Бачки регионални систем водоснабдевања. Окосница водозавода овог система је алувион Дунава.

Планско решење, до реализације Регионалног система водоснабдевања, предвиђа развој Општинског система водоснабдевања. Планом резервисани простор за општински водозахват се налази у појасу који је северозападно од насеља Озаци. Унутар планом предвиђеног појаса биле би постављене батерије бунара (највероватније базиране на први водоносни слој), док би прихрањивање предметних водоносних слојева олакшавала непосредна близина ОКМ ХСДТД. Међутим, тачној локацији унутар предложеног појаса претходе детаљна хидрогеолошка истраживања. Тако захваћена сирова вода упућивала би се на централно постројење за кондиционирање воде (планом предложена локација тренутно постојећег водозавода насеља Озаци), одакле би се магистралним цевоводима, а уз трасе постојећих саобраћајница водила до околних насељених места општине Озаци.

Предложени концепт општинског система водоснабдевања, у складу са Просторним планом Републике Србије, ослања се, у хидролошко-еколошки прихватљивим количинама, на постојеће насељске системе водоснабдевања. На истима се дозвољава, наставак радова на побољшању услова испоруке воде становништву у смислу допремања санитарно исправне воде потрошачима у довољној количини, са одговарајућим притиском и задовољавајућег квалитета.

Апсолутни приоритет са аспекта заштите ресурса и осигурања повољног режима коришћења и заштите подземних вода мора бити у потпуној санитацији насеља што подразумева изградњу (односно, наставак изградње) сепаратног система колектора фекалне канализације по насељима са постројењима за прераду отпадних вода као нераздвајним елементом.

3.10.7. Комунални објекти

Управљање комуналним чврстим отпадом на територији општине Озаци поверено је ЈКП „Услуга“ и ЈКП „Брестком“ у складу са Одлуком о комуналним делатностима. На основу ове одлуке, дефинисано је да јавна комунална предузећа врше сакупљање, транспортовање и одлагање чврстог комуналног отпада на постојећу градску депонију – сметлиште. ЈКП „Брестком“ одлагање чврстог комуналног отпада врши на депонији у МЗ Бачки Брестовац.

Одлагање комуналног отпада од стране ЈКП „Услуга“ Озаци спроводи се на депонији на локацији у месној заједници Озаци на к.п. бр. 6566, 6567, 6568. К. о. Озаци. Површина депоније износи око 6,5ha. Лоцирана је на око 3km од насељеног места Озаци, око 3km од извора водоснабдевања, 5km од центра града и на њој се не примењују основне мере заштите животне средине. Депонија, сходно важећој регулативи не испуњава захтеве у погледу основне инфраструктуре. Депонија нема употребну дозволу.

Општина Озаци је са општинама Кула, Бач, Апатин и Сомбор закључила 2006. године Споразум о формирању региона за управљање комуналним отпадом, према коме је депонија у Сомбору одређена као регионална, а у осталим општинама су лоциране трансфер станице.

Поред регионалног плана управљања отпадом постоји и Локални план управљања отпадом на територији општине Озаци у периоду од 2010. до 2020. године.

Тренутно на територији општине не постоји систематско мерење и евидентирање количине генерисаног комуналног отпада као и систематско и организовано издвајање рециклабилних материја из комуналног отпада.

Услуге одржавања чистоће, односно одвођења смећа, ЈКП „Услуга“ врши за насељено место Озаци, као и за насељена места Каравуково, Српски Милетић, Бачки Грачац, Лалић, Богојево, Ратково и Дeroње. ЈКП „Брестком“ врши одржавање чистоће, односно одвожења смећа за насељено место Бачки Брестовац.

С обзиром да се не врше мерења прописана законским и подзаконским нормативним актима на територији општине Озаци, може се само претпоставити да је због ниског степена комуналне опремљености насеља дошло до загађења фреатских вода (први водоносни слој), земљишта, а индиректно и ваздуха.

Неизграђеност система за одвођење отпадних вода из насеља утиче на загађење подземних вода прве издани. На делу територије општине Озаци (алувијална тераса и алувијална равн), није изграђен довољан број канала за одвођење сувишних атмосферских вода, што може бити лимитирајући фактор за развој пољопривреде.

Претпостављамо да због нестручне, прекомерне и неконтролисане употребе пестицида и вештачког ђубрива у пољопривредним организацијама и индивидуалном сектору може доћи до контаминације земљишта, односно до лошег квалитета пољопривредних производа.

Неодржавање канала за одводњавање - одмуљивање и чишћење и запушеност црпних станица изазива сакупљање сувишних вода на нижим теренима, што представља проблем за део простора општине где је иначе присутан проблем високог нивоа подземних вода.

На територији општине не постоји депонија за одлагање комуналног отпада урађена по постојећим прописима као и кафилерија (сточно гробље), нити пећи за спаљивање животињских лешева, већ се одлагање врши на одређеној површини за ту намену без икаквих контрола.

Технолошке отпадне воде се пречишћавају механичким пречистачем, А.Д. „Хипол“ Озаци има комплетан систем за пречишћавање отпадних вода. Пречишћена вода се испушта у јегрички канал и одатле одводи у ДТД канал. Фекалне отпадне воде из јавне канализације насеља Озаци се не пречишћавају него се преко црпне станице упуштају у јегрички канал, а одатле иду у ДТД канал.

У циљу утврђивања мера заштите и праћења стања животне средине донета је одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину за појединачне објекте на територији општине Озаци.

3.10.8. Телекомуникациона инфраструктура и РТВ инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура на подручју општине Озаци, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету и по капацитету су на задовољавајућем нивоу.

Секундарна мрежа је на задовољавајућем нивоу, највећим делом изграђена подземним кабловима и довољног је капацитета.

У насељима је извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа су остварени оптичким кабловима. Телефонске централе у Оџацима и осталим насељеним местима општине су инсталисане 1997. године. За потребе система ГСМ мреже мобилних телекомуникација на простору општине Оџаци изграђене су базне радио-станице у Оџацима и већини места општине. За квалитетно одвијање телекомуникационог саобраћаја на подручју општине Оџаци потребно је обезбедити квалитетну телекомуникациону мрежу до свих локалитета. Предвидети полагање међумесних оптичких ТТ каблова на релацији Руски Крстур - Лалић и Богојево Лука - Сонта.

За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике. Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније омогућити рад овог система телекомуникација на целом планском подручју. За квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала у насељима је потребно обезбедити кабловски дистрибутивни систем (КДС).

3.11. Економска анализа подручја

Општина Оџаци се налази у Западнобачком округу. Има изразито повољан географски положај због близине граници са Хрватском и ослањање на реку Дунав. Традиционално најзаступљенији привредни сектор су текстилна и хемијска индустрија.

Потенцијали развоја индустрије на територији општине Оџаци се темеље на расположивим природним ресурсима. Због тога су основни развојни приоритети у области прехранбене индустрије, хемијске индустрије, текстилне индустрије и производње опреме за пољопривреду и прехранбену индустрију. Као приоритет општине дефинисана је подршка новим инвестицијама и отварању нових радних места. У оквиру тог приоритета спроведен је пројекат опремања радне зоне „Блок 46“ у којој од 2012. године успешно послује канадска компанија за производњу пресвлака за ауто седишта, Magna Seating. Слободне парцеле у радној зони стоје на располагању потенцијалним инвеститорима како би покренули процес реиндустријализације. Носиоци развоја општине Оџаци могу да буду мала и средња предузећа.

Половину шездесетих и крај осамдесетих година прошлог века, обележио је привредни напредак у општини Оџаци.

Замајац напретка општине били су велики системи у привреди. Развијане су индустријске гране за које је постојала сировинска основа у окружењу, као што су: текстилна индустрија са производњом синтетичких предива и производа на бази ових предива (текстилна индустрија „Итес Лола Рибар“), која је запошљавала око 2.500 радника. Данас су фабричке хале приватизоване и промењена им је намена, а радници су остали без посла.

„Житопродукт Оџаци“ се бавио млевењем и прерадом житарица, производњом хлеба и пецива. Развијена је била и производња сточне хране (готових смеша, премикса, дехидриране луцерке и др.). Капацитети силоса су око 65.000 т. Данас се не користи ни трећина капацитета, а велики број радника је као технолошки вишак остао без посла.

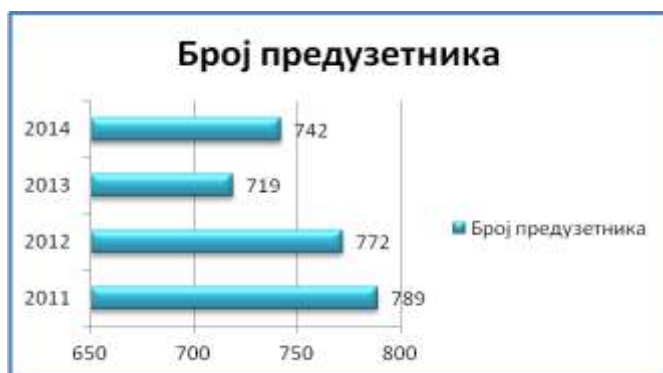
Млекара „Оџачанка“ је била надалеко позната по преради млека и производњи млечних производа који су били веома квалитетни и тражени. Запошљавала је велики

део радника, један део за рад у погонима, а други део у дистрибутивним центрима. Данас она нема ни једног запосленог, хале и погони пропадају, и препуштени су зубу времена.

Хемијска индустрија „Хипол“ - фирма која је била носилац хемијске индустрије у Србији, данас је фирма која је у реструктурирању са преполовљеним бројем радника. Машинска индустрија „Пољострој“ која се бавила производњом пољопривредних машина и већи део производње пласирала на страна тржишта, данас је у стечају.

Велика привредна предузећа нису била у могућности да пласирају своје производе. Последице су биле драматичне: велики број радника је остао без посла, опрема је застарела, а неколико предузећа која су била понос привреде су престала са радом. Распад великих индустријских предузећа узроковао је појаву велике незапослености становништва, смањења производне активности, губитка тржишних позиција, малих улагања у технолошке иновације. Број предузетника 2014. године у општини Оџаци је 742. Број предузећа је 278. Број предузетника се мењао из године у годину. Према подацима којим располаже општина Оџаци, највећи број предузетника је био у 2011-ој година, а најмањи у 2013. -ој години.

Графикон 4. Број предузетника на територији општине Оџаци 2011-2014.²⁴

Према подацима добијеним из Регионалне привредне коморе, у општини Оџаци најбројнија су мала предузећа.

Графикон 5. Број предузећа у општини Оџаци према величини²⁵

²⁴ Регионална привредна комора Сомбор (октобар, 2014. година)

²⁵ Регионална привредна комора Сомбор (октобар, 2014. године)

Управо је развој малих и средњих предузећа покретач развоја читаве економије једне државе. Да би мала и средња предузећа опстала, морају да буду конкурентнија на тржишту. Један од начина подизања ефикасности и конкурентности ових предузећа је удруживање у кластере. У општини Озаци у овом тренутку не постоје кластери, као ни једно друго удружење предузетника. Ради се на удруживању у „Унију послодаваца“. Предности малих и средњих предузећа су лакше прилагођавање променама на тржишту као и повећање флексибилности. Основни недостаци су неконкурентност ових предузећа на међународном тржишту, уколико се не удружују у кластере.

Табела 19. Број привредних друштава према делатности²⁶

Привредна друштва према делатности	Број
Пољопривреда	55
Прерађивачи	14
Услуге	45
Грађевинарство	12
Целулоза и папир	11
Штампарске услуге	4
Производња пластичних маса	1
Амбалажа и пластика	14
Метало-прерада	17
Трговина	97
Угоститељство	8

На територији општине Озаци највећи број предузећа се бави трговином. Значајан број предузећа се бави пољопривредом, што не треба да изненади, ако се зна да општина лежи на веома плодном пољопривредном земљишту. У наредном периоду, веома је битно да се пољопривредни производи не пласирају као готови производи, већ је неопходан одређени степен прераде.

Графикон 6. Подела предузећа према делатностима²⁷

Спољно трговинска размена је од давнина подстицана тежњом човека да побољша свој животни стандард. Развијене земље кроз спољно трговинску размену обезбеђују

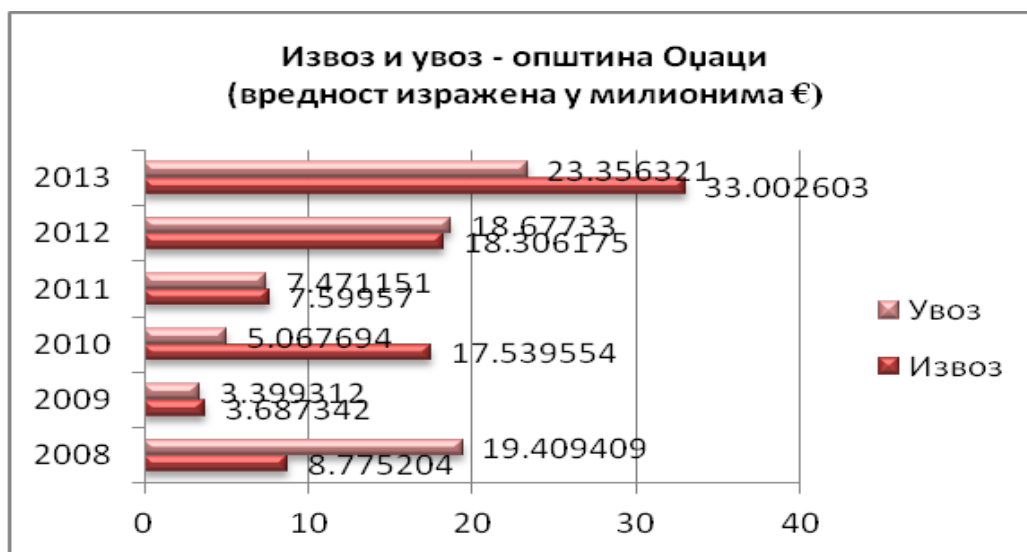
²⁶ Регионална привредна комора Сомбор (октобар, 2014. године)

²⁷ Регионална привредна комора Сомбор (подаци се односе на 2014. годину)

пласман својим готовим производима и технологијама, док неразвијене земље своје производе пласирају као сировине или као полупроизводе.

Последње две године знатно је повећан извоз у општини Оџаци.

Графикон 7. Извоз и увоз у општини Оџаци за период 2008-2013.²⁸

Највећи извозник за 2014. годину је Magna Seating у износу од 13 милиона евра, што чини 38.15% укупног извоза општине у овом периоду. Производи који се највише извозе су пресвлаке за аутомобилска седишта.

Извоз би наредних година могао знатно да се повећа, повећањем пољопривредне производње и прераде. Постоје изразито повољни услови за јефтин транспорт производа у иностранство. Река Дунав и постојање „Луке Богојево“, основ су за смањење трошкова транспорта и повећање извоза.

Табела 20. Најзначајније компаније у општини Оџаци²⁹

Назив компаније	Број запослених	Делатност
Magna Seating	550	Производња, сечење, шивење пресвлака за путничке аутомобиле
Hipol a.d	260	Производња полипропилена, прерада ШФЛК
Greiner Packaging	138	Производња чаша за прехранбену индустрију, пластичне амбалаже
Standard gas	51	Претежна делатност-производња деривата нафте Остале делатности- трговина на велико
Victoria logistic	35	Откуп пољ. производа, предфинансирање пољ. производње, пласман производа

²⁸ Регионална привредна комора Сомбор

²⁹ Канцеларија за локални економски развој општине Оџаци (2014. година)

Графикон 8. Просечне нето зараде у општини Озаци (у дин.)³⁰

Посматрајући просечне нето зараде, може се уочити континуирани раст. Просечна нето зарада у 2014. години је већа у просеку за око 8.000 динара у односу на 2011. годину.

Баријере које коче и успоравају привредни развој, нису специфичне само за општину Озаци, већ и за већину општина у Србији. Један од највећих проблема је дуго чекање на издавање дозвола (грађевинска, употребна). На нивоу општине не постоје кластери, а удружење послодаваца, тренутно су у фази оснивања, тако да су МСПП препуштена сама себи па самим тим нису довољно конкурентни на тржишту. Тржиште роба и услуга је такво да су привредни субјекти принуђени на сваштарење као нужност опстанка. Тржиште општине није довољно тако да су снабдевање и пласман везани за ресурсе изван општине. Локалне услуге задовољавају скромне захтеве локалног тржишта. Ниска куповна моћ становништва, је основни разлог слабе тражње.

3.11.1. Радна зона

Радна зона у Озацима се простире на површини од 290 ха и садржи 76 парцела (26 парцела у оквиру индустријске зоне је заузето, док је преосталих 50 слободно и расположиво новим инвеститорима). Просечна површина слободних парцела износи око 14.000 м².

У овом тренутку, 2,84% радне зоне је изграђено и не постоји потреба за повећањем капацитета индустријске зоне.

Поред ове радне зоне, општина располаже са још једном радном зоном, „Радна зона Каравуково“, која се налази између насељених места Каравуково и Богојево. Укупна површина зоне је 1.802.524 м². Намењена је за изградњу пољопривредних и привредних објеката, прераду и производњу. Радна зона у Каравукову належе на пловни канал ДТД, удаљена је 7 км од Луке Богојево и граничног прелаза са Републиком Хрватском. Од инфраструктуре, зона располаже са излазом на железницу и локални пут према Богојеву, гас и струју. Прикључак за воду, интернет и телефон се налази на ободу насеља у близини моста, што омогућава инфраструктурно опремање зоне.

³⁰ Регионална привредна комора Сомбор (подаци добијени 2014. године)

Слика 2. Приказ радне зоне у Озацима³¹

У индустријској зони у Озацима тренутно послује седам субјеката: „Хипол“ а.д. у реструктурирању који се бави производњом пластичних маса; „Magna Seating“ д.о.о. канадска компанија која се бави производњом пресвлака за ауто седишта; „Greiner Packaging“ аустријска компанија, бави се производњом пластичних маса; „Victoria Logistic“ складишта и стоваришта; „ТП Инекс велепромет“ је фирма која се бави производњом картонске амбалаже; 33 „Агролика“ чија је претежна делатност ратарство и „Стандард Гас“ који се бави производњом течног нафтног гаса.

Радна зона у Озацима је делимично инфраструктурно опремљена. Изграђена је саобраћајница, у дужини око 480 м, фекална и атмосферска канализација у путном појасу. У уличном коридору, на северној страни индустријске зоне, изграђени су инфраструктурни објекти: средње притисни гасовод, водоводна мрежа, оптички ТТ каблови.

Радну зону (унутар блока) је потребно инфраструктурно опремити. Предвиђена је изградња унутрашњих саобраћајница, мреже колектора атмосферске и фекалне канализације, водоводне мреже, средњепритисног гасовода, мреже телекомуникационе инфраструктуре, као и изградња електроенергетске инфраструктуре.

У Озацима није основано предузеће које би управљало радном зоном. Радном зоном управља општина Озаци.

3.11.2. Пољопривреда

Посматрајући пољопривреду, општина Озаци има потенцијала за пољопривредну производњу јер располаже са 35.000 ха плодног обрадивог земљишта. Од укупног броја обрадивих површина, 31.383 ха су њиве. Око 3% пољопривредног земљишта се не обрађује. Власништво над обрадивим површинама је углавном приватно. Земљорадничке задруге у свом власништву имају око 5.000 ха, а у власништву државе је 3.478 ха које се дају у закуп пољопривредним произвођачима путем лиценцијације.

³¹ Дирекција за изградњу општине Озаци (2014. година)

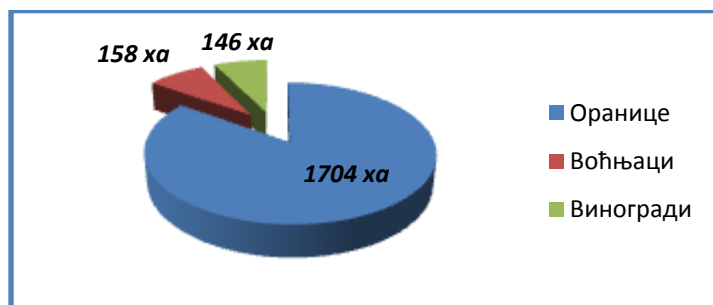
Број активних и регистрованих пољопривредних газдинстава је 3.830. Укупан број задруга на територији општине је 26. Просечна површина пољопривредног газдинства је 8.38 хектара.

Табела 21. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта³²

Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта								
Мање од 1 ха	1-2 ха	2-5 ха	5-10 ха	10-20 ха	20-30 ха	30-50 ха	50-100 ха	Преко 100 ха
1236	776	845	419	203	69	70	43	31

По подацима пописа пољопривреде 2012. године, на подручју општине је само 1.741 ха под системом за наводњавање. Огроман потенцијал општине, уједно слабо искоришћен, је река Дунав која пролази кроз општину у дужини од 9 км као и канал Дунав – Тиса - Дунав.

Графикон 9. Структура површина које се наводњавају³³

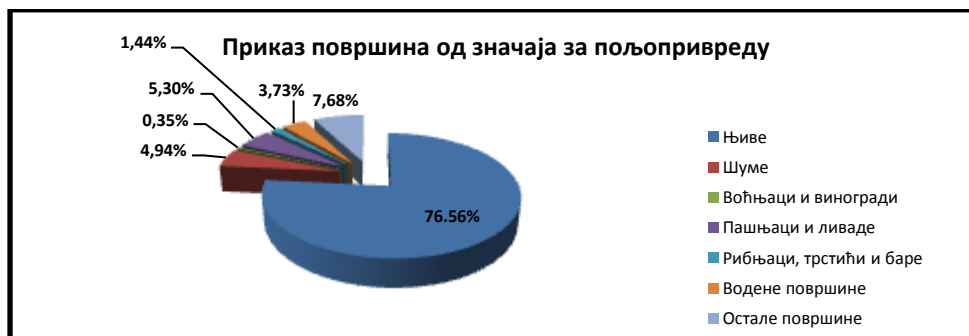

Највише се наводњавају жита 676 ха, шећерна репа 158 ха и поврће, бостан и јагоде са 146 ха. Основни начин наводњавања је површински и учествује са 45%, док систем наводњавања, кап по кап, учествује са 35.5%, а најмање је заступљено наводњавање орошавањем са 19.2%.

Потенцијали леже и у повртарској производњи као и изградњи прерађивачких капацитета. Прерада повртарских производа не постоји, а баш би она заједно са повртарском производњом, могла бити носилац развоја општине. Производи се пласирају као сировине што умањује доходак произвођача.

Проценат укупно запосленог становништва у пољопривреди је 19%.

Графикон 10. Приказ површина од значаја у општини Озаци³⁴

³² Управа за трезор

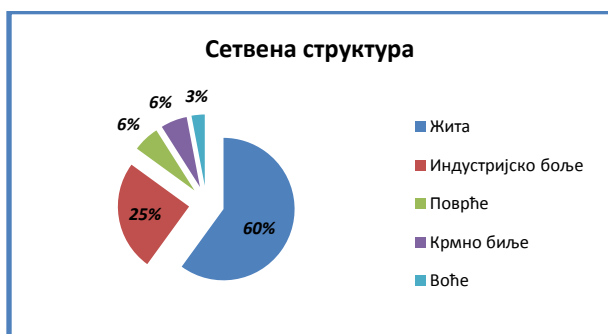
³³ Попис пољопривреде 2012. године

³⁴ Служба за катастар непокретности Озаци

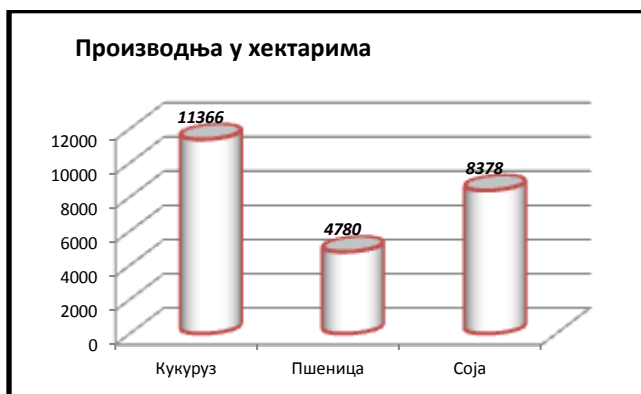
Главни пољопривредни производи у општини Озаци су ратарски производи и то: кукуруз, пшеница и соја. У 2012. години, по подацима пописа пољопривреде, култура која је била најзаступљенија је соја са 27.7%, а следе је кукуруз са 37.5% и пшеница 15.8%.

Сетвена структура се разликује по катастарским општинама. Највише површина је под житом око 56.1%, а индустријско биље нешто мање од 29.5%. Повртарска производња се обавља на свега 5%, воћарска на 2% док производња крмног биља на 4.8% обрадивих површина.

Графикон 11. Сетвена структура у општини Озаци³⁵

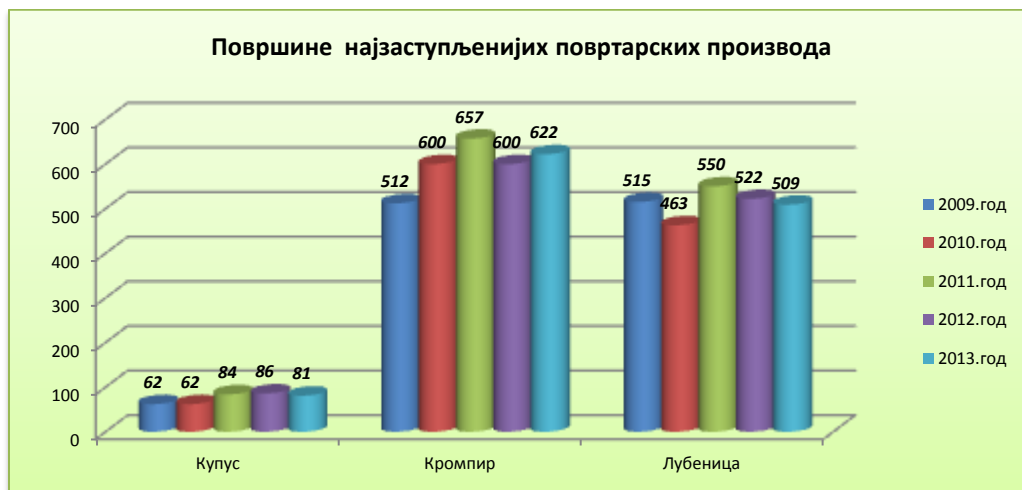
Графикон 12. Најзаступљенији ратарски производи³⁶

Постоје значајни капацитети за смештај ратарских производа. Највеће капацитете има „Дијамант“, а следе ЗЗ „Агролика“ и „Мајс“.

³⁵ Канцеларија за пољопривреду општине Озаци (2014. година)

³⁶ Попис пољопривреде (2012. година)

Графикон 13. Површине (у хектарима) најзаступљенијих повртарских производа³⁷

Из приложеног графикона се види да су површине биле приближне, али постоји још потенцијала за повећање површине и приноса по ха. Основни разлог ниске повртарске производње је несигурност пласмана као и скупа производња.

Најзаступљенији воћарски производи су јабука, шљива и лешник. Производња воћа је веома мала, примера ради јабука се производи на свега 29 ха, шљива на 24 ха и лешници на 15 ха. Велики недостатак је непостојање произвођача вина па самим тим не постоји ни заштићен локални бренд. Такође, органска производња готово да ни не постоји.

Такође, постоји велика шанса за развој малинарства, с обзиром да је у насељу Ратково једна група пољопривредника кренула да се овим бави. Ратково је, поред Ђурђево, највећи произвођач малине у Војводини, а преорјентација са ратарства на овакву врсту производње, је свакако велики потенцијал.

На нивоу општине постоје 2 хладњаче. Једна је у Бачком Брестовцу, а друга у Озацима и она је у изградњи.

Број условних грла је у константном паду. Укупан број условних грла је 4.202.

Табела 22. Број говеда, свиња, оваца, коза и живине³⁸

	Говеда	Свиње	Овце	Козе	Живина
Западно-бачки округ	29812	155919	24981	10190	702382
Општина Озаци	8789	19441	6345	2142	100442

Број пчелара у Озачкој општини је 80. Они су окупљени у три удружења пчелара. Производња меда у 2014. години је 175 тона (подаци добијени од председника удружења пчелара).

Постоје 4 рибњака који се простиру на 458 ха али најзаступљенији су шарански рибњаци.

Табела 23. Највећа пољопривредна предузећа на нивоу општине³⁹

³⁷ Републички завод за статистику (2013. година)

³⁸ Републички завод за статистику- попис пољопривреде 2012. године

³⁹ Канцеларија за локални економски развој општине Озаци (2014. година)

Предузећа	Број запослених
ЗЗ „Агролика“	87
ПП „Милетић“	85
„Агродунав“	75

3.11.3. Туризам

За делатности на развоју и промоцији туристичке понуде општине Озаци задужена је Туристичка организација општине Озаци.

Туристичка организација основана је 11.05.2006. године, а поред основне делатности обавља и послове: потстицање програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења простора, обезбеђивање информативно-пропагандног материјала којим се промовишу туристичке вредности општине, прикупљање и објављивање информација о целокупној туристичкој понуди на територији општине, унапређење и промоција изворних вредности (традиција, обичаји, етнолошко благо) организовања и учешћа у организацији туристичких, научних, стручних, спортских, културних и других скупова и манифестација; организовање туристичко-информативних центара (за прихват туриста, пружање бесплатних информација туристима, прикупљање података за потребе информисања туриста, упознавање туриста са квалитетом туристичке понуде, упознавање надлежних органа са притужбама туриста и др.); посредовања у пружању услуга у домаћој радиности и др.

Туристичка понуда општине знатно је обогаћена у претходном периоду. Посебно се истичу насеља Дeroње и Ратково са својим културним садржајима: Етно кућа, Галерија „Св Рафаила“, Домаћинство „Савићеве ветрењаче“, Вуков салаш“ у Дeroњама, Српско-немачка етно кућа и Галерија деце графичке ратковачке графичке школе Анкице Ижак у Раткову. Управо ова два насеља чинила су главна места посете приликом организованих туристичких посета. Значајан напредак и допринос обогаћењу туристичке понуде постигнут је и отварањем Музеја у Озацима који чини незаобилазан део туристичких посета.

Током последњих година примећује се повећан тренд тражње, интересовања за индивидуалне посете од стране потомака некадашњих становника општине Озаци. У наредном периоду требало би посветити више пажње оваквим посетама и у сарадњи са Музејском јединицом и католичким црквама у општини омогућити им и услугу: „Истраживања породичног стабла“.

Туристичку понуду обогаћују и насеља Лалић и Богојево чија су удружења такође опремила и за туристичку посету отворила Етно куће.

Поменути потенцијали чине веома погодну средину за развој руралног туризма. Међутим, с друге стране слаба је заинтересованост од стране локалног становништва за укључивање својих домаћинстава у овај вид туризма. Захтеви за категоризацијом приватног смештаја готово да и не постоје иако је у претходним годинама организовано неколико предавања на ову тему и то од стране стручних предавача. Ипак сматрамо да не треба одустати од овог вида туризма јер би он могао представљати значајан извор додатних примања, а касније и главни извор прихода локалног становништва. Оно што би допринело подизању свести локалног становништва да се укључе у развој овог вида

туризма јесте едукација локалног становништва на нивоу округа у сарадњи са туристичким организацијама из окружења.

Проблем: слаба заинтересованост локалног становништва за укључивање својих домаћинстава у развој руралног туризма.

Решење: Едукација локалног становништва на нивоу округа у сарадњи са туристичким организацијама из окружења.

Општина Озаци располаже и ауто-кампом са 22 парцеле који привлачи и цикло туристе. Захваљујући трансевропској бициклическој рути Еуровело 6 број циклотуриста који посећују општину Озаци је значајан. Нажалост њихово задржавање је врло кратко и углавном се своди на транзит. Сматрамо да би са бољом промоцијом кампа дошло и до веће посећености истог. Поред услуге смештаја цикло туристима треба понудити и предочити и друге садржаје, односно могућности посете (обиласци горе наведених насеља и туристичких вредности) са циљем њиховог што дужег задржавања, што би све заједно довело до локалног развоја цикло туризма. Камп се налази у непосредној близини језера Штранд и са даљим уређењем ове дестинације: бунгалови, спортски терени, уређена плажа са тушевицама, кабинама, лежаљкама и др. а све у складу са постојећом пројектном документацијом, ова дестинација може бити једна од окосница развоја туризма посебно из разлога што постоји велика заинтересованост за ову дестинацију од стране гостију из Р. Хрватске. Поред постојеће бициклическе стазе Еуровело 6 постоји и могућност укључења општине Озаци у стазу „Панонски пут мира“ која за сада повезује Осијек и Сомбор. Путовањем преко Озака затворио би се комплетан круг „Осијек-Сомбор-Озаци-Осијек“ који би уз додатне пратеће садржаје чинио такође један од значајних атрибута развоја цикло туризма.

Проблем: кратко задржавање цикло туриста које се углавном своди на транзит.

Решење: боља промоција кампа и других садржаја које општина нуди. У сарадњи са туристичким организацијама из окружења као и из Р. Хрватске заједно радити на унапређењу овог вида туризма где би централни акценат био на ауто кампу који је једини у окружењу. Затим, даље уређење Спортско-рекреативног центра „Штранд“ као и трасирање бициклическе стазе „Панонски пут мира“ кроз општину Озаци. Поред наведених видова туризма општина Озаци има потенцијала и за развој: туризма на водама, еко-туризма, археолошког, ловног и транзитног туризма.

Општина Озаци поседује значајне потенцијале и за развој еко-туризма. Посебан допринос томе у наредном периоду даће и статус UNESCO прекограничног резервата Драва-Мура-Дунав који ће обухватати и општину Озаци. Преговори за добијање статуса су и даље у току, а станиште Богојевски рит налазиће се у заштитној зони овог резервата. У претходном периоду поменуто станиште уређено је инфо таблама и мобилијама од стране Туристичке организације општине Озаци. У пар наврата у овом пределу организовано је посматрање птица.

Иако су потенцијали велики оно што недостаје за неки значајнији развој туризма јесу смештајни капацитети. Тренутно на подручју општине Озаци постоји 55 лежајева распоређених у 5 угоститељских објеката. Структура смештајних капацитета дата је у следећој табели.

Табела 24. Број и структура смештајних капацитета у општини Озаци⁴⁰

Објекат	Структура соба	Бр. лежајева
Преноћиште „Бонел плус“	2/2,1/3	7
Преноћиште „Слобода“	1/3, 7/2	17
Ресторан и преноћиште „Зелена башта“	1/4, 1/3, 3/2	13
Ловачка кућа „Камариште“	6/2, 2/1	14
Соба 1* Каталин Шерфезе	1/4	4

У претходном периоду објекат Грил-преноћиште Business club “Sekikawa” престао је са радом иако је био најквалитетнији објекат за смештај и остваривао највећи број ноћења. Тренутно је овај објекат намењен искључиво за пословне партнере Хемијске индустрије „Хипол“ и није намењен ширим корисницима. Тренутно је у процесу изградње угоститељски објекат типа преноћиште који ће располагати капацитетом од 28 лежајева што ће додатно повећати број смештајних капацитета. У складу са расположивим смештајним капацитетима број гостију варира из године у годину, што се може видети из приложене табеле која представља званичне статистичке податке.

Табела 25. Кретање броја гостију у општини Озаци по годинама⁴¹

	Бр. гостију			Бр. ноћења			Просек ноћења			Боравишна такса
	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни	
2010	528	320	208	1590	771	699	2.78	2.4	3.36	95,400.00
2011	366	227	139	721	447	274	1.96	1.96	1.97	43,260.00
2012	1019	580	439	2037	983	1054	2.31	1.69	2.4	122,200.00
2013	1073	610	463	2147	1006	1141	2.05	1.64	2.46	128,860.00

Одређен број гостију чине и посетиоци који општину Озаци посете у оквиру једнодневних посета или манифестација. Развоју манифестационог туризма у наредном периоду такође треба посветити више пажње. Током године одржава се значајан број манифестација које су углавном локалног карактера. Посебно се истичу:

- „Гитаријада Ратково“ која се традиционално одржава већ 40 година и окупља младе неафирмисане бендове,
- Дани ликовне колоније „Рафаило Момчиловић“ Дероње – ликовна колонија међународног карактера која већ традиционално окупља махом академске сликаре који су за собом оставили вредна дела,
- IMAF – Међународни фестивал мултимедијалне уметности
- „Старинска жетва“ Дероње – манифестација такмичарског карактера која првенствено има за циљ да отргне од заборава вештину ручног кошења жита,
- „Ношња бал“ Лалић – манифестација која презентује ношњу, културу и обичаје разних националних заједница првенствено са простора Војводине.

Поменуте манифестације истичу се квалитетом садржаја и уз финансијску помоћ и бољу промоцију привукле би већи број посетилаца. Оно што је општини Озаци потребно јесте једна централна манифестација која би била носилац туристичке атрактивности као што је то некада била манифестација „Црвенокоса богиња“ – дани пролећа, плодности и народне традиције.

⁴⁰ Туристичка организација општине Озаци⁴¹ Статистички подаци Туристичке организације општине Озаци

Табела 26. Календар манифестација⁴²

Р.бр.	Назив манифестације	Место одржавања	Датум одржавања	Организатор
1.	Ломљење божићне чеснице	Озаци	Јануар	Српска православна црква и ТОО Озаци
2.	Четворопрег	Богојево	Јануар	КУД Арањи Јанош
3.	Св. Трифун на Вуковом салашу	Дероње	Фебруар	Вуков салаш
4.	Не заборави роде	Бачки Грачац	Март	КУД Марко Орешковић
5.	Општинска смотре рецитатора	Озаци	Март	ТОО Озаци
6.	Општинска смотре драме	Озаци	Март	ТОО Озаци
7.	Дани Боре Станковића	Каравуково	Март	КУД Борислав Бора Станковић
8.	Каравуково мало Врање	Каравуково	Март	КУД Станиша Стошић
9.	Општинска смотре фолклорног стваралаштва	Озаци	Април	ТОО Озаци
10.	Осликавање ускршњих јаја	Озаци	Април	Српска православна црква и ТОО Озаци
11.	САСИВ Међународна изложба паса свих раса	Озаци	Април	Кинолошко друштво Озаци
12.	Хаику фестивал	Озаци	Март-јун	Народна Библиотека Бранко Радичевић
13.	Ношња бал	Лалић	Мај	УЖ Мајчино срце
14.	Фијакеријада	Озаци	Јун	Коњички клуб „Ждралин“
15.	Позоришни дани Михала Бенке Уче	Лалић	Друга и трећа недеља јуна	КУД Штефаник
16.	Старинска жетва	Дероње	Јул	КУД Сеферин
17.	Гитаријада Ратково	Ратково	Август	Културно едукативни центар
18.	Општинска смотре ликовног аматерског стваралаштва	Озаци	Август	ТОО Озаци
19.	Дани ликовне колоније „Рафаило Момчиловић“	Дероње	Август-септембар	Друштво ЛК Рафаило Момчиловић
20.	ИМАФ	Озаци	Септембар	Студио за мултимедијалну уметност „МАС“
21.	Фестивал меда	Озаци	Септембар	Пчеларско друштво „Сунцокрет“
22.	Интернационални карате куп „Златна песница“	Озаци	Октобар	Карате клуб „Младост“
23.	Фестивал фолклора „Ђурђиц“	Ратково	Новембар	КУД Ратко-Павловић Ћићко

Поред наведених видова туризма општина Озаци има потенцијала и за развој: туризма на водама, археолошког, ловног и транзитног туризма.

3.12. Заштита животне средине

Област заштите животне средине општине Озаци представља веома битну област стратегије одрживог развоја Озака, а којом су обухваћене следеће области:

- комунални чврсти отпад,
- квалитет земљишта,
- квалитет ваздуха,
- комунална бука и вибрације,
- сузбијање алергених биљака,

⁴² Туристичка организација општине Озаци

- азил за псе луталице,
- сточна гробља,
- едукација и информисање.

За укупну проблематику заштите животне средине сачињена је SWOT анализа, а за сваку наведену област сачињене листе проблема, листе циљева, стабла проблема, стабла циљева и хијерархија циљева.

Чврсти комунални отпад

Управљање комуналним чврстим отпадом на територији општине Озаци поверено је ЈКП „Услуга“ и ЈКП „Брестком“ у складу са Одлуком о комуналним делатностима. На основу ове одлуке, дефинисано је да јавна комунална предузећа врше сакупљање, транспортовање и одлагање чврстог комуналног отпада на постојећу градску депонију – сметлиште. ЈКП „Брестком“ одлагање чврстог комуналног отпада врши на депонији у Месној заједници Бачки Брестовац.

Одлагање комуналног отпада од стране ЈКП „Услуга“ Озаци спроводи се на депонији на локацији у месној заједници Озаци на катастарској парцели бр. 6566, 6567, 6568. Површина депоније износи око 6,5 хектара. Лоцирана је на око 3км од насељеног места Озаци, око 3км од извора водоснабдевања, 5км од центра града и на њој се не примењују основне мере заштите животне средине. Депонија, сходно важећој регулативи не испуњава захтеве у погледу основне инфраструктуре. Депонија нема употребну дозволу.

Најчешћи отпад из града и околине који се одлаже на постојећој депонији је:

- комунални (кућни) отпад
- индустријски отпад (из ХИ „Хипол“, текстилних индустрија „Лола Рибар“ и „Бимди“, индустрије папира и папирне амбалаже „ТП Инекс велепромет“, „Типографија“, „Папирус“, индустрије машина и опреме „Пољострој“ и из индустрије откупа пољопривредних производа „Дијамант“).
- медицински отпад – немамо поузданих података о врсти и количини медицинског отпада из медицинске установе Дом здравља Озаци. Нема посебних мера предострожности или процедура за руковање, транспорт и одлагање отпада из медицинске установе Дом здравља Озаци. Ризик изазивања заразе до нивоа епидемије, као последица лоше праксе управљањем отпадом, изузетно је висок.
- фекални отпад
- амбалажни отпад (стакло, пластика, папир, картон, лименке) – највећи проблем претставља организација сакупљања отпадне амбалаже. Предузеће „Папирус“ из Озака које се бави производњом папирне галантерије, генерише око 36 тона отпадног папира и 3 тоне П фолија. Привремено складиштени отпадни папир и П фолија се продају као секундарна сировина.
- коришћени акумулатори и батерије – мали део завршава на локалној депонији, а већина отпадних акумулатора у општини Озаци углавном завршава у фабрици акумулатора у Сомбору, у којој се користе као секундарна сировина. На тај начин је избегнуто депоновање значајних количина отпадних акумулатора на локалне депоније.

- ислужена возила – мали део завршава на локалној депонији, а већи део отпадних возила се уступају или продају као секундарне сировине.
- грађевински отпад (шут)
- отпадне гуме – представљају значајан еколошки проблем, због чињенице да разградња једне гуме у природи траје чак 150 година. Један део отпадних гума из индустрије преузима локално предузеће које сакупља секундарне сировине „Обнова-промет Малешев“ Озаци. Сва индустријска постројења и транспортно предузеће „Саобраћај“, као генератори услед процеса ремонта возила, имају сопствене интерне депоније на којима складиште отпадне гуме које потичу од њиховог возног парка. Међутим, један део ипак завршава на локалној депонији.
- отпадна електронска и електрична опрема (рачунари и бројила).

Одлагање комуналног отпада од стране ЈКП „Брестком“ спроводи се на депонији на локацији у месној заједници Бачки Брестовац на катастарској парцели бр. 4004. Површина депоније износи око 3,6 хектара. Депонија, сходно важећој регулативи не испуњава захтеве у погледу основне инфраструктуре. Депонија нема употребну дозволу. Најчешћи отпад који се одлаже на овој депонији је комунални отпад и амбалажни отпад.

Тренутно на територији општине не постоји систематско мерење и евидентирање количине генерисаног комуналног отпада као и систематско и организовано издвајање рециклабилних материја из комуналног отпада.

Организовано издвајање које се врши односи се на ПЕТ амбалажу. Она се депонује на посебној локацији на градској депонији и складишти за даљу продају.

Део рециклабилних материја из отпада издваја се од стране појединих грађана. Количине које се издвајају су непознате, али се зна да су то углавном гвожђе, папир, бакар, алуминијум.

Постоји делимично одвајање ПЕТ амбалаже и у осталим месним заједницама али циклус није до краја затворен. Треба иницирати да се поступак заокружи са пресовањем и даљом продајом. Исто тако неопходно је уредити постојеће локације за прикупљање као и обезбедити додатне.

Услуге одржавања чистоће, односно одвожења смећа, јавно комунално предузеће „Услуга“ врши за насељено место Озаци, као и за насељена места Каравуково, Српски Милетић, Бачки Грачац, Лалић, Богојево, Ратково и Дeroње, свакодневно по усвојеном програму одвоза смећа, на тај начин да се за сваки радни дан у недељи одвоз смећа врши по програму у којем су назначене улице у наведеним местима. ЈКП „Брестком“ врши одржавање чистоће, односно одвожење смећа за насељено место Бачки Брестовац.

3.12.1 Утицај на животну средину

Утицај чврстог комуналног отпада на животну средину може се разматрати са два аспекта.

Први се испољава кроз недовољну покривеност територије општине Озаци на којој се пружа услуга одношења смећа. Ово условљава формирање дивљих сметлишта на необухваћеним подручјима, за које месне заједнице немају податке о броју и

величини. Самим тим отвара се могућност појаве заразних болести код становништва као и угрожавање животне средине.

Депоније, сметлишта и друге врсте одлагалишта комуналног отпада претстављају други фактор који својим садржајем могу да угрозе животну средину на разне начине, који се испољавају као загађење ваздуха:

- издвајање метана, угљен диоксида и других гасова услед паљења,
- ширење прашине и непријатних мириса,
- у периодима без ветра, може доћи до повећане концентрације загађујућих материја у ваздуху у оквиру и у околини одлагалишта отпада.
- загађење земљишта, подземних и површинских вода:
- ако пре почетка експлоатације нису предузете адекватне мере заштите под тла (земљишта, а самим тим и подземних и површинских вода),
- угрожавање околине од отпада разнетог ваздушним струјањем,
- пошто се процедурне воде не пречишћавају (не постоји фолија која одваја смеће од земљишта и дренажни систем), може доћи до загађења подземних и површинских вода.

Услед постојеће ситуације на територији општине Озаци, са сигурношћу се може тврдити да долази до појаве негативног утицаја на животну средину по свим горе наведеним аспектима. Степен угрожености животне средине није могуће квантификовати будући да нема егзактних података, јер не постоје било каква мерења, као ни систем мониторинга.

У наредном периоду може се очекивати интензивирање проблема везаних за управљање чврстим комуналним отпадом. Са једне стране неопходно је проширити територију на којој ће се организовано сакупљати отпад и уклонити бројна дивља сметлишта из месних заједница чиме ће се значајно увећати количине отпада које се одлажу на постојећу градску депонију. Са друге стране, капацитети постојеће депоније су при крају.

Проблематика управљања тзв. специјалним отпадом (отпадна уља, акумулатори, гуме, материјали од паковања и сл.), опасним и медицинским отпадом такође није решена. Домове здравља требало би обавезати на стерилизацију медицинског отпада пре његовог коначног депоновања са комуналним отпадом.

Додатно опремање комуналних предузећа возилима, контејнерима и другом опремом, створило би услове за ефикаснији рад, али без решења горе наведених питања целокупан проблем управљања комуналним отпадом остаће и даље отворен.

Квалитет земљишта

Тип земљишта у општини Озаци је претежно ливадска црница, плодно пољопривредно земљиште.

У општини Озаци се не прати организовано квалитет и загађење земљишта. Врше се спорадична испитивања земљишта због избора врста сорти, семена и вештачких ђубрива. Употреба вештачких ђубрива, хемијских средстава за заштиту биљака (пестицида, инсектицида, фунгицида...) и воде за наводњавање, ретко је контролисана и плански употребљавана.

Пољопривредна газдинства нису у обавези да прате квалитет земљишта. Прате само обогаћеност земљишта састојцима који утичу на родност култура.

На основу врсте загађивача, загађивање пољопривредног земљишта на територији општине Озаци можемо поделити на следеће:

Загађење пољопривредног земљишта по основу пољопривредне производње

У интензивној пољопривредној производњи, да би се остварио одређени економски ефекат, тј. профит морају се примењивати одређена хемијска средства тј. пестициди као и минерална ђубрива. Правилна примена минералних ђубрива као и органских ђубрива може довести до значајног повећања пољопривредне производње, али неправилна употреба ових ђубрива може трајно да оштети пољопривредно земљиште с тим што може доћи и до прекомерних доза одређених хранљива или одређених материја које могу неповољно да утичу, како на пољопривредно земљиште тако и на биљке које се гаје на њему.

Да би се избегле штетне последице неуредне употребе ђубрива, потребно је ђубрење пољопривредних култура заснивати на основу агрохемијске анализе пољопривредног земљишта, тј. на основу вршења система контроле плодности земљишта који је установљен Законом о пољопривредном земљишту.

Контрола плодности земљишта представља пре свега узорковање пољопривредног земљишта, агрохемијску анализу пољопривредног земљишта, препоруку за ђубрење свих пољопривредних култура које се гаје на подручју општине Озаци и на такав начин може се доћи до најефикаснијих мера заштите загађивања пољопривредног земљишта од прекомерне и нерационалне употребе хранљивих материја. Пре свега се спречава загађивање подземних вода, а и правилном употребом ђубрива постижу и већи приноси пољопривредних култура.

Неправилна употреба пестицида може, такође, довести до значајног загађења пољопривредног земљишта. Неправилну употребу можемо окарактерисати да се неправилно са неадекватним дозама сузбијају штеточине, болести и корови и на такав начин врши загађивање пољопривредног земљишта нарочито код употребе хербицида који имају дужу каренцу па се неколико година не могу гајити одређене биљне врсте ако је пољопривредно земљиште третирано одређеним хербицидом. Такође, још један начин како неправилна употреба пестицида може довести до загађења пољопривредног земљишта јесте коришћење неисправних и застарелих прскалица у третману усева и пољопривредног земљишта.

Нажалост, на подручју општине Озаци као и на подручју Републике Србије не постоје званичне институције које врше контролу употребе прскалица и других средстава за заштиту биља. Као један од великих проблема у области заштите биља, а самим тим и заштите пољопривредног земљишта од загађења пестицидима је што се и у општини Озаци и на територији Републике Србије они купују „слободно“ без рецепта, за разлику од суседне Републике Мађарске, где су за примену заштитних средстава овлаштена стручна лица и сва примена хемијских средстава је на основу њихових препорука.

Једно од решења проблема од загађивања земљишта пестицидима јесте поспешење рада Прогнозно извештајне службе из области заштите биља на подручју територије Војводине, а самим тим и на подручју општине Озаци. На такав начин

прогнозом могуће појаве болести, штеточина и корова могло би се избећи загађивање земљишта пестицидима, а самим тим омогућити ефикасније сузбијање штеточина, болести, корова и такође смањити загађивање пољопривредног земљишта као и биљака које се гаје.

Индиректно загађивање пољопривредног земљишта преко загађивања водотока, тј. река и канала.

Загађење водотока такође може бити један од основних проблема загађења пољопривредног земљишта и то из разлога што са загађеном водом, тј. прљавом водом, наводњавамо пољопривредно земљиште ми га можемо упропастити и довести до његовог загађења и онемогућити нормалну производњу биља на њему.

Други вид загађења пољопривредног земљишта преко водотока јесте загађење подземних вода, а на такав начин долази и до загађења пољопривредног земљишта.

Дивље депоније

Један од основних проблема у заштити пољопривредног земљишта јесу дивље депоније (сметлишта) како у непосредној близини града Озаци тако и у близини осталих 8 насељених места у општини Озаци.

Дивље депоније настају спонтано и стварају их пре свега несавесни грађани али и правни субјекти који ради мањих трошкова врше одлагање разних врста отпада поред путева, а све чешће на пољопривредном земљишту. Такве депоније могу да буду веома опасна жаришта за развијање и ширење обољења код животиња али и људи који ту непосредно раде и бораве. Величина дивљих депонија је различита и може да захвата и до неколико хектара пољопривредног земљишта.

Такво пољопривредно земљиште се не може користити у пољопривредне сврхе чак и ако се део тог материјала однесе.

Месне заједнице не воде евиденцију о дивљим депонијама. Само повремено се врши уклањање дивљих депонија.

Нерационална изградња производних и привредних објеката на пољопривредном земљишту

На територији општине Озаци, пре свега на територији града, постоји већи број објеката намењених за узгој стоке који су грађени на плодном пољопривредном земљишту типа чернозем, који представља најквалитетније земљиште на територији Војводине.

Изградњом таквих објеката неповратно се губе знатне количине обрадивог земљишта.

Квалитет ваздуха

Количине загађивача емитоване у ваздух само делимично представљају узрок проблема. На проблеме, међутим, значајно утичу и простор, који се загађује, време када до загађења долази и околности под којима се оно догађа.

Простор је део проблема загађивања ваздуха због тога што се највише загађивача испушта управо у ваздух који непрестано удишемо.

Време је део проблема зато што је динамика загађивача важна. Сваког дана тече река аутомобила ка центру Озаци и обрнуто. Резултат је нагли скок великог ослобађања загађивача тако да околина није у стању да их неутралише. Атмосферске честице и атмосферски гасови се уклањају из атмосфере најчешће падавинама кише или јаким ветром (кошавом).

Производни процеси и технологије нису главни узроци загађења ваздуха на подручју општине Озаци.

Главни узрочници загађења ваздуха су саобраћај, прерада житарица, стварање прашине и плевне као нус производа, сагоревање горива, угља, мазута и сл. као енергије за загревање производних погона, стамбених блокова, кућа и станова, затим шумски и пољопривредни пожар, спаљивање полипропиленских и полиетиленских отпадних материја као и најопаснијег загађивача ваздуха, спаљивање и коришћење аутомобилских гума за загревање пећи приликом производње опекарских производа. Спаљивањем биомасе, пољопривредних остатака и лишћа ослобађају се бројни гасови који у великој мери могу допринети загађењу ваздуха.

На загађење ваздуха на територији општине Озаци велики утицај има и пољопривреда. У пролеће и лето користе се велике количине хемијских материја за заштиту биљака од глодара, инсеката, корова, при чему долази до њиховог испаравања, а тиме и загађивања ваздуха који директно или индиректно утиче на здравље становника. На основу законске основе за доношење Програма контроле квалитета ваздуха на територији општине Озаци, која је садржана у Закону о заштити животне средине, а која гласи: Општина је дужна да врши праћење квалитета ваздуха и основних методолошких параметара: евиденцију података о имисији и емисији и изворима загађења ваздуха, као и систематско истраживање утицаја загађеног ваздуха на здравље људи.

Спровођењем Програма контроле квалитета ваздуха на територији општине Озаци остварује се неколико циљева:

- утврђивање нивоа загађености ваздуха,
- праћење трендова загађености ваздуха у току више година,
- оцењивање квалитета ваздуха на основу поређења са нормама,
- утврђивање мера за санацију у циљу побољшања квалитета ваздуха,
- утврђивање критичних ситуација и алармних стања у циљу упозорења јавности и преузимање неопходних мера.

Оцена утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, климу и шумске екосистеме

Неопходно је хитно одредити број мерних места који чине мрежу мониторинга дефинисаних Програмом, који је одређен на основу одабраних и договорених критеријума, као што су број становника општине Озаци, број извора емисије, метеоролошки параметри. Треба рећи да то представља минимум мерних места ограничених финансијским могућностима општине Озаци.

Загађење ваздуха је последица застарелих технологија, недостатка постројења за пречишћавање ваздуха и ниске ефикасности постојећих дотрајалих постројења у сектору индустрије и лошег квалитета горива за грејање.

Не постоји урађен катастар загађивача ваздуха на нивоу Општине. Предузећа су у обавези по Закону о заштити животне средине да раде мерења емисије и имисије загађујућих супстанци на свим емитерима и седиментима.

Континуирано мерење и систематско праћење квалитета ваздуха на подручју општине Озаци се не ради. Главни извор основних загађујућих материја су продукти сагоревања фосилних горива у домаћинствима.

Сматра се да су највећи загађивачи ваздуха:

- емитери из индустријске производње
- индивидуални димњаци
- пољопривреда
- друмски саобраћај

Емитери из индустријске производње

У општини Озаци је услед лоше приватизације забележен велики пад индустријске производње и затварање појединих погона. Претпоставља се (јер није извршен мониторинг квалитета ваздуха) да је дошло до смањења аерозагађења.

Неисправни горионици за сагоревање у грејним котловским постројењима су потенцијални загађивачи.

Индивидуални димњаци

Мањи део града је обухваћен централним грејањем. Остала домаћинства се греју на електричну енергију и чврста горива што доводи до повећаног загађења ваздуха јер грађани често спаљују неадекватан огрев (гуме, пластична амбалажа...) .

Домаћинства у сеоским месним заједницама се греју на електричну енергију и чврста горива. Не постоје податци о аерозагађењу проузрокованом нуспродуктима грејања.

Пољопривреда

Сматра се да на територији општине Озаци употреба средстава за заштиту биља (пестициди и хербициди) утичу на загађење ваздуха, због паљења пољопривредних остатака и амбалаже од хемијских средстава и вештачких ђубрива, али нису вршена мерења њиховог утицаја

Друмски саобраћај

Фреквенција друмског саобраћаја се не прати у општини Озаци.

Кроз средиште града пролази регионални пут из праваца Новог Сада и Бачке Паланке према Сомбору и граничном прелазу са Хрватском, па самим тим и транзитни саобраћај. Евидентно је повећање робног транспорта кроз град што утиче на повећање издувних гасова, а тиме и аерозагађења.

Нужно је мерење аерозагађења у средишту града, али се оно не врши Емисија издувних гасова доприноси високим атмосферским концентрацијама SO₂, Nox. Из тих разлога је неопходна изградња заобилазнице за коју општина Озаци нема средстава и биће неопходно финансирање њене изградње од стране Покрајине и Републике.

Општина Озаци није донела прописе који се односе на загађење ваздуха и нема Програм контроле квалитета ваздуха као ни одлуку о мерама за заштиту ваздуха од загађења.

У општини се не спроводи ни програм контроле квалитета ваздуха који је донела Република Србија. Не врши се ни испитивање утицаја аерозагађења на здравље.

Комунална бука и вибрације

Комунална бука у општини Озаци је углавном везана за транзитни саобраћај кроз насељена места. Индустрijски објекти као извори буке су минимални. Не постоје подаци о нивоу буке, као ни прописи о праћењу нивоа буке на локалном нивоу. Потребно је успоставити континуирано мерење нивоа комуналне буке ради заштите здравља становништва.

Бука је саставни и нераздвојни део савремене техничко-технолошке цивилизације. Буку можемо једноставно дефинисати као нежељени звук. Можемо рећи да су сви грађани општине Озаци непрестано окружени агресијом буке изазване радом камиона, аутобуса, аутомобила, компресора, грађевинских машина, музичких инструмената из угоститељских објеката.

Све постојеће дефиниције третирају буку као загађивача. Добро је познато да веома гласни и нежељени звуци утичу на људе на три штетна начина. Прво и пре свега оштећује слух, други веома јаки нежељени звуци утичу на промену величине крвних судова, рада срца и крвни притисак, трећи нежељени звук утиче на психу.

Можемо рећи да је на територији општине Озаци веома изражена комунална бука. Под комуналном буком подразумева се бука у спољашњој средини и унутрашњем простору, која настаје као последица заједничког живота и активности у животној и радној средини, или у јавним објектима и на јавним површинама. На подручју општине Озаци контрола нивоа комуналне буке у животној средини регулисана је општинском Одлуком и спроводи је локална самоуправа.

Проблем буке као загађивача на подручју општине Озаци представља озбиљан проблем.

У основи постоје четири начина за контролисање буке:

- прилагођавање начина рада како би се стварала мања бука. Овај начин може се решити новим технологијама и новим материјалима. Пример су најновије генерације аутомобила,
- обезбеђивање процеса који стварају буку (штитници апарата), тај проблем буке се решава пригушивачима,
- заштита примаоца звука (тампон за уши),
- уклањање извора буке ван људског домета.

Овај начин на нашој територији тј. насељу Озаци може се решити измештањем саобраћаја ван насеља.

Јасно је да би решили проблем буке као загађивача морамо платити високу цену, јер светска здравствена организација процењује да комунална бука наноси свету милијарде долара штете на годишњем нивоу.

Вибрације

Бука и механичке вибрације најчешће су заједничке појаве. Мере заштите од механичких вибрација аналогне су мерама заштите од буке. На подручју наше општине најчешћи побуђивач вибрација су неравни путеви, тешке радне машине, тешки камиони, у пољопривреди теренска возила и тешки трактори као и пнеуматски алати.

Заштићена природна добра

На територији општине Озаци се налазе заштићена природна добра, подручја у поступку заштите и подручја предвиђена за заштиту.

На територији општине стављени су под заштиту стари дрворед од мешовите састојине платана, јавора, липе и дивљег кестена, као природни споменик.

Ревизија природног добра је у току.

Подручја у поступку заштите

Континенталне слатине као тип станишта који су приоритет заштите на европском нивоу. Од 2003. године Завод за заштиту природе Србије у оквиру програма рада ради на валоризацији природних вредности слатина у Војводини које представљају једне од најугроженијих типова станишта.

Подручја предвиђена за заштиту

У складу са Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник РС" бр. 50/93) на њиховим стаништима уважава се 1. степен режима заштите. У границама 1. степена заштите забрањује се коришћење природних богатстава и искључују се сви облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и едукације, а ту се сврставају: Река Дунав, Богојевачки рит, Гнездо црне роде, слатине, стабло крушке, стабло црног бора, група стабала храста лужњака на Камаришту, стабло дивље трешње, Стари рукавац реке Мостонге и влажна станишта код села Дероње, Археолошко налазиште из неолита "Доња Брањевина" (деталније у анексу).

Сузбијање алергених биљака

У општини Озаци постоји Одлука о сузбијању амброзије. Послове сузбијања амброзије обавља ЈКП „Услуга“ по Одлуци и Програму општинске инспекцијске службе, осим у МЗ Бачки Брестовац где сузбијање амброзије врши ЈКП „Брестком“. Грађани нису озбиљније укључени у акцију уништавања амброзије и поред упорних апела преко средстава информисања.

За успешно спречавање уношења и сузбијање алергених врста неопходно је:

- Сагледавање проблема и јачање свести о страним инвазивним врстама, као једном од главних узрочника губитка биолошке разноврсности, укључујући и друштвени и економски ризик, као и ризик по људско здравље.
- Развити и применити програме за истребљење и контролу страних инвазивних алергених врста, као и ублажити и неутралисати последице њиховог деловања.
- Развити одговарајуће нормативне оквире за успешну борбу против страних инвазивних алергених врста.
- Обезбедити одговарајућа истраживања мониторинга.

Азил за псе луталице

Проблем паса луталица је евидентан у свим Месним заједницама општине али посебно је изражен у месту Озаци, јер се у овој месној заједници комунални отпад одлаже у контејнере, где се исти и хране. Могућност уништавања животиња које су без власника и без здравствене заштите, закон искључује. Дозвољено је хватање паса луталица на хуман начин који се потом смештају у азил. Ни једна месна заједница па ни месна заједница Озаци нема материјалних могућности за изградњу азила. До сада је проблем паса луталица решаван тако да су радници ЈКП „Услуга“ Озаци вршили хватање истих јер су здравствено заштићени и обучени. Пси су преузимани од стране комуналних предузећа Сомбор и Нови Сад и чувани у азилу.

Изградња азила за напуштене животиње подразумева не само изградњу одговарајућег објекта већ и изградњу прилазног пута, довод електричне енергије и довод и одвод воде. Због свега наведеног, неопходно је издвојити већу количину средстава да би изградња азила била адекватна и законски прихватљива.

Сточна гробља

Простор за сахрањивање животињских лешева мора бити обезбеђен у свакој месној заједници и мора да одговара законским прописима. Зато у већини месних заједница не можемо окарактерисати иста као адекватна. Једино у месној заједници Бачки Брестовац постоји уређен пункт за прикупљање угинулих животиња са комплетном инфраструктуром и објектом за хлађење. Месна заједница Ратково такође поседује сточно гробље где се налази пећ за спаљивање лешева животиња коју треба реновирати. У месној заједници Озаци сточно гробље је лоцирано према путу који води за Лалић. У оквиру гробља су отворене гробнице за сахрањивање угинуле стоке која се затрпава земљом. Два објекта, пећ за спаљивање лешева и ограда око сточног гробља су у јако лошем стању и зато је неопходно комплетно реновирати и одрадити сточно гробље по свим законским прописима.

Едукација и информисање

Едукација и повећана информисаност становника ојачке општине у великој мери би допринела очувању животне средине на овим просторима.

Са едукацијом би требало почети путем семинара, предавања и разних радионица. Да би се постигао што бољи успех, треба обухватити све слојеве друштва. Низом активности везаних за значај здравог окружења, иницира се развој свести о квалитетном животу у локалној заједници. Реално би било очекивати да би на овакав начин подстакли наше суграђане свих узраста да се према подручју у коме живе односе другачије него до сад и да схвате важност здравог окружења.

У времену у ком живимо, отварају нам се многе теме које би биле интересантне, а позитивно решавање проблема који би били обрађени у великој мери би допринело циљу унапређења заштите животне средине на територији општине Озаци.

Главни циљ би био: унапредити и подигнути еколошку свест и одговорност најмлађих чланова кроз разне радионице, разне еко-читанке, еко-сликовнице, еко-часописе и еко-емисије, а у најскорије време допринело би чистијим улицама, парковима, излетиштима.

Активности еколошких покрета у великој мери могу помоћи да се грађани у што већем броју укључе у решавање еколошких проблема у свом непосредном окружењу, али и шире. Буђење и развој свести, ствара предуслов за активност деце, омладине и становника за здраву животну средину.

Анализа ресурса

Природни ресурси

Постоје две групе природних ресурса и то:

- залихе или необновљиви ресурси који обухватају све минерале и земљиште,
- токови или обновљиви ресурси који обухватају живи свет, воду, сунчево зрачење, енергију ветра и сл.

Основни концепти у процењивању расположивих природних ресурса на подручју општине Озаци су доказане резерве које обухватају налазишта која су већ откривена, а то су термалне воде које су откривене при тражењу нафтних деривата.

По процени локалних власти ове бушотине термалних вода нису економичне у условима постојећих цена и расположивих технологија. Али се може претпоставити да ће у предвидљивој будућности бити пронађене формуле за економично коришћење постојећих природних ресурса.

Уопштено узето, постоји неподударност између хитности решавања проблема коришћења природних ресурса, с једне стране, и стварног политичког интереса, односно политичке воље да се приступи решавању тих проблема.

Соларна енергија, као природни ресурс, на подручју општине Озаци је значајан енергетски потенцијал, али се недовољно користи.

Укупан процењени енергетски потенцијал свих типова отпада (од биомасе, као и индустријског и комуналног отпада) на нашем подручју није прорачунат, а њихов развој и примена су веома важни.

Шуме

На подручју општине Озаци шуме се простиру на 2.027,87 ха што у односу на укупну површину подручја општине износи 5%.

Према власничкој структури постоје државне и приватне шуме као и остали облици шумске својине (некадашње друштвене шуме).

Државним шумама на територији општине газдује Јавно Предузеће Петроварадин-шумско газдинство Сомбор-шумска управа Озаци. Газдују на основу закона о шумама. Шумска управа је корисник државног земљишта и дато јој је на управљање шумама на територији општине Озаци, односно к.о. Каравуково и к.о. Дероње. Газдује са две газдинске јединице: газдинска јединица „Камариште“ чија је површина 540 ха 09 а 84 м² и газдинска јединица „Брањевина“ чија површина простирања износи 1087 ха 20 а 72 м² на површини к.о. Дероње и 260 ха 92 а 93 м² на површини к.о. Каравуково. Просечна дрвна маса државне шуме по једном хектару износи 149,23 м³. Газдинска јединица „Камариште“ углавном је обрасла меким лишћарима, тополом (и 214 делтоидне тополе и робуста), заједницама врбе, беле

тополе. Газдинска јединица „Брањевина“ углавном је обрасла тврдим лишћарима, храст
У остале облике шумске својине лужњак, домаћи јасен.

Приватним шумама на територији општине Озаци такође газдује поменуто предузеће. Укупна површина приватних шума износи 24,76 ха, а распоређене су по к.о. Дeroње 4,42 ха, к.о. Каравуково 4,81 ха, к.о. Богојево 13,75 ха и к.о. Лалић 1,78 ха. Просечна дрвна маса приватних шума по једном хектару износи 64,94 м³ и ту спадају шуме месних заједница, задружне шуме, општинске шуме.

Не постоје основе газдовања као ни програми газдовања за остале облике шумске својине. За остале облике шумске својине нема премера дрвне масе.

Од осталих шумских природних ресурса шумска управа Озаци се бави само ловством.

Пољопривреда и животна средина

Иако не располажемо подацима нити информацијама, може се закључити да притисак пољопривредне производње на животну средину није тако велики у садашње време. Ситуација ће се вероватно брзо променити, са повећањем прихода повећаваће се и неконтролисана употреба вештачких ђубрива, пестицида, хербицида и др.

Саобраћај и животна средина

Превозни сектор доприноси многим проблемима у животној средини на територији наше Општине, јер је завистан од необновљивих фосилних горива, нарочито нафте. Проузрокује загађење ваздуха, земљишта, воде, буку, биолошке и друштвене утицаје, као и утицаје на здравље људи услед стварања смога.

Емисија из возила такође укључује једињења, која трајно могу остати у животној средини као што су тешки метали (олово и кадмијум).

Материје у облику малих честица и то чврстих и течних, нарочито оних малог пречника, су повезане са болестима плућа (дизел мотори су највећи извор).

Употреба и превоз опасних материја представљају ризик на нашој територији, посебно превоз токсичних течности и других материја које представљају ризик од ослобађања штетних гасова у животну средину.

Анализа капацитета

Јавно комунално предузеће је основано Решењем Скупштине општине Озаци број 05-8144/1-65 дана 28.10.1965. године под називом Предузеће за газдовање стамбеним зградама и уписано у регистар Окружног привредног суда у Новом Саду под бр. Фи 1081/1965 дана 09.12.1965 године.

Предузеће је организовано под називом Јавно комунално предузеће „УСЛУГА“ Озаци Одлуком Скупштине општине Озаци од 28.12.1989. године и уписано у регистар предузећа Решењем Основног суда удруженог рада у Сомбору бр. 594/89 дана 31.12.1989. године.

Одлуком о комуналним делатностима коју је донела Скупштина општине Озаци 14.04.2014. године („Службени лист општине Озаци“ број 9/14), ЈКП „Услуга“ обавља следеће комуналне делатности:

- снабдевање водом за пиће

- пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода
- производња и дистрибуција топлотне енергије
- градски и приградски превоз
- одржавање чистоће на површинама јавне намене
- одржавање јавних зелених површина,
- одржавање улица, путева и других јавних површина
- обезбеђивање јавног осветљења
- управљање комуналним отпадом
- управљање гробљима и погребне услуге
- управљање пијацама
- димничарске услуге
- одржавање сточних гробаља
- зоохигијена

Предузеће послује на основу годишњег плана пословања, док за дужи период није донет програм.

Прате се нови трендови и прописи и усклађују се са Законом.

Одлуком СО Озаци од 30.04.2014. године основано је ЈКП „Брестком“ Бачки Брестовац која обавља комуналне делатности на територији МЗ Бачки Брестовац.

Проблематиком Заштите животне средине у Општинској управи општине Озаци бави се Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, имовинско-правне послове и заштиту животне средине. У одељењу ради 1 инжењер заштите животне средине и 1 дипл. еколог на пословима заштите животне средине.

Проблематику животне средине третира и Инспектор заштите животне средине који је струковни инжењер заштите животне средине, а ради у оквиру Одељења за инспекцијске послове. 2014. године основан је Савет заштите животне средине које функционише као радно тело Скупштине општине и има саветодавну улогу, даје предлоге, мишљења. Савет чине секретар Савета и 5 чланова Савета (представник Општинског већа, представник Општинске управе и 3 представника из организација и удружења које се баве заштитом животне средине). У оквиру Савета функционише и институција „Зелени телефон“ – број телефона на који грађани могу добити савете, дати предлоге, примедбе и мишљења у вези заштите животне средине.

Кадровска оспособљеност Општинске управе за заштиту животне средине није адекватна. Потребно је формирање посебног одељења за заштиту животне средине које би обухватало и Инспекцијске послове уз упошљавање само стручног кадра.

Посебних издвајања за заштиту животне средине у Општинском буџету до сада није било. Скупштина је увела локалну таксу за заштиту животне средине.

ЛЕАП у општини Озаци није урађен. Донета је Скупштинска Одлука о приступању изради ЛЕАП-а, али није почела његова израда.

Генерална проблематика

Квалитет животне средине општине Озаци је у одређеној мери деградиран због неадекватног коришћења природних ресурса.

С обзиром да се не врше мерења прописана законским и подзаконским нормативним актима на територији општине Озаци, може се само претпоставити да је због ниског степена комуналне опремљености насеља дошло до загађења фреатских вода (први водоносни слој), земљишта, а индиректно и ваздуха.

Неизграђеност система за одвођење отпадних вода из насеља утиче на загађење подземних вода прве издани. На делу територије општине Озаци (алувијална тераса и алувијална равна), није изграђен довољан број канала за одвођење сувишних атмосферских вода, што може бити лимитирајући фактор за развој пољопривреде.

Претпостављамо да због нестручне, прекомерне и неконтролисане употребе пестицида и вештачког ђубрива у пољопривредним организацијама и индивидуалном сектору може доћи до контаминације земљишта, односно до лошег квалитета пољопривредних производа.

Неодржавање канала за одводњавање - одмуљивање и чишћење и запушеност црпних станица изазива сакупљање сувишних вода на нижим теренима, што представља проблем за део простора општине где је иначе присутан проблем високог нивоа подземних вода.

На територији општине не постоји депонија за одлагање комуналног отпада урађена по постојећим прописима као и кафилерија (сточно гробље), нити пећи за спаљивање животињских лешева, већ се одлагање врши на одрђеној површини за ту намену без икаквих контрола. Због изнетог може доћи до ширења заразних болести, беснила итд.

Технолошке отпадне воде се пречишћавају механичким пречистачем, А.Д. „Хипол“ Озаци има комплетан систем за пречишћавање отпадних вода. Пречишћена вода се испушта у јегрички канал и одатле одводи у ДТД канал. Фекалне отпадне воде из јавне канализације насеља Озака се не пречишћавају него се преко црпне станице упуштају у јегрички канал, а одатле иду у ДТД канал.

У циљу утврђивања мера заштите и праћења стања животне средине донета је одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину за појединачне објекте на територији општине Озаци.

3.13. Анализа буџета

Локална самоуправа је аутономни систем управљања локалним заједницама, конституисаним на ужим деловима државне територије. Развијеност локалне самоуправе је и један од услова демократије и праведне државе. Како је самоуправа локалним заједницама право грађана обично гарантовано уставом, за државу оно значи обавезу да створи услове за континуирано функционисање локалне заједнице као целине.

Законом о финансирању локалне самоуправе који се примењује од 01.01.2007. године уређено је обезбеђивање средстава јединица локалне самоуправе за обављање изворних и поверених послова.

Јединици локалне самоуправе сходно Закону о финансирању локалне самоуправе припадају изворни приходи остварени на њеној територији и то:

- порез на имовину, осим пореза на пренос апсолутних права и пореза на наслеђе и поклон;
- локалне административне таксе;

- локалне комуналне таксе;
- боравишна такса;
- накнада за коришћење грађевинског земљишта;
- накнада за уређивање грађевинског земљишта;
- накнада за заштиту и унапређивање животне средине;
- приходи од концесионе накнаде за обављање комуналних делатности и приходи од других концесионих послова које јединица локалне самоуправе закључи у складу са Законом,
- новчане казне изречене у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом Скупштине јединице локалне самоуправе као и одузета имовинска корист у том поступку;
- приходи од давања у закуп, односно на коришћење непокретности у државној својини које користи јединица локалне самоуправе и индиректни корисници њеног буџета;
- приходи од продаје покретних ствари које користи јединица локалне самоуправе и индиректни коорисници њеног буџета;
- приходи које својом делатношћу остваре органи и организације јединице локалне самоуправе;
- приходи од камата на средства буџета јединице локалне самоуправе;
- приходи по основу донација јединице локалне самоуправе;
- приходи по основу самодоприноса;
- други приходи утврђени законом

Табела 27. Кретање плана и остварења укупних текућих прихода и расхода општине Озаци у периоду 2009-октобар 2014.⁴³

	ПРИХОДИ			РАСХОДИ		
	ПЛАН	НАПЛАЋЕНО	%	ПЛАН	ОСТВАРЕЊЕ	%
2009	504.483,928	470.099,155	93.18	504.483,928	432.207,797	85.67
2010	591.989,931	531.903,223	89.85	591.989,931	502.462,793	84.88
2011	627.957,645	542.056,227	86.32	627.957,646	494.972,580	78.82
2012	807.793,021	768.661,588	95.16	807.793,021	691.507,070	85.60
2013	949.164,150	779.236,095	82.10	949.164,150	723.627,609	76.24
2014	903.969,620	864.300,393	95.61	903.969,620	662.796,243	73.32
2015	1.001.070,470			1.001.070,470		

Претходна табела приказује план и остварење укупних текућих прихода и расхода. Највећи проценат наплате прихода био је у 2012. години, а највећи проценат извршења расхода је био у 2009. години, док је у осталим годинама тај проценат био нешто нижи. Најнижи проценат наплате укупних текућих прихода био је у 2013. години, а исто тако и проценат извршења расхода. Подаци за 2014. годину односе се на период остварења од 9 месеци.

Законом о буџетском систему прописано је да се увођење програмског модела буџета примењује поступно за поједине кориснике буџетских средстава Републике Србије, а у целини од доношења Закона о буџету Републике Србије и Одлуке о буџетима локалне власти за 2015. годину. Унапређење буџетског процеса је део шире

⁴³ Одељење за финансије и привреду

реформе управљања јавним финансијама, која ставља нагласак на утврђивање приоритета и оптимизацију потрошње у циљу подстицања привредног раста и ефикасног пружања квалитетних услуга јавне управе.

У програмском буџету акценат је на учинку мера финансираних из буџета. Корисници буџета, подједнако као и министарство надлежно за послове финансија, Влада и законодавна власт користиће информације о учинку да би се проценила ефективност и ефикасност потрошње и утврдили приоритети у расходима.

Програмски буџет омогућава да се пројекти подржани средствима ИРА сагледају у контексту ширих стратешких циљева корисника буџета. Сваки пројекат ИРА припада одређеном програму корисника буџета, односно доприноси остварењу циљева програма. На тај начин се олакшава програмирање средстава ИРА. С друге стране, програмски буџет обезбеђује да се прати спровођење пројеката ИРА, као и да се сумарно извештава о средствима ИРА издвојеним за развојне мере.

За потребе књижења, општина користи програм „Саветник“ који је осмислио Завод за унапређење пословања из Београда. Овај програм коришћен је за потребе књижења за линијски буџет, док ће за 2015. годину бити извршена неопходна прилагођавања програмском буџету.

Програмски буџет омогућава већу транспарентност за грађане, јер ће морати да се зна која средства се троше на шта, што ће морати да буде објављено, тако да ће сваки грађанин имати увид у расподелу буџета, како на централном, тако и на локалном нивоу.

3.13.1. Трансакције везане за јавни дуг

Ради извршења одређених послова и задовољења потреба, у недостатку средстава прибегава се задуживању.

У 2006. години локална самоуправа се задужила: кредит у циљу финансирања завршетка изградње Спортско пословног центра у Озацима. Кредит је коришћен у траншама, а по захтевим Спортско пословног центра Озаци и искоришћен у целокупном износу. Последња рата 30.09.2013. године плаћано у тромесечним ануитетима.

Кредит за финансирање пројекта реконструкције јавне расвете на територији општине Озаци. Кредит је искоришћен у износу од 13.585.290 динара. Последња рата 26.05.2014. плаћано у шестомесечним ануитетима.

У 2008. години локална самоуправа се задужила: Кредит за проширење и повећање капацитета за прераду воде.

Графикон 14. Укупно плаћене камате и главница по кредитима 2008-2014.⁴⁴

⁴⁴ Интерни подаци одељења за финансије општине Озаци

Укупна задуженост, коју чини главница заједно са каматом, имала је тенденцију раста све до 2012. године, када почиње да опада, нарочито у 2014. години када је тај износ најмањи. У 2014. години није било нових задужења локалне самоуправе.

Табела 28. % учешћа изворних прихода у укупним текућим приходима буџета и укупним изворним приходима⁴⁵

	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим	% учешћа у Σ изворним	% учешћа у Σ текућим
Порез на имовину (осим пореза на пренос апсолутних права)	22.62	5.77	18.32	5.23	25.14	5.10	28.31	6.62	32.06	7.89	56.46	14.86
Локалне административне таксе	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.28	0.07	0.52	0.14
Локалне комуналне таксе	18.87	4.82	25.12	7.17	22.26	4.51	27.22	6.36	18.77	4.62	16.42	4.32
Боравишна такса	0.04	0.01	0.07	0.02	0.05	0.01	0.12	0.03	0.12	0.03	0.07	0.02
Накнада за коришћење грађевинског земљишта	12.79	3.27	14.03	4.01	19.00	3.85	19.10	4.46	22.23	5.47	6.06	1.60
Накнада за уређивање грађевинског земљишта	2.40	0.61	3.83	1.09	2.39	0.48	0.85	0.20	1.64	0.40	1.07	0.28
Накнаде за заштиту и унапређење животне средине	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.22	0.05	3.42	0.90
Приходи од концесионе накнаде за обављање комуналних делатности и приходи од других концесионих послова ЈЛС	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Новчане казне изречене у прекршајном поступку и одузета имовинска корист	0.11	0.03	0.09	0.03	0.09	0.02	0.05	0.01	0.01	0.00	0.04	0.01
Приходи од давања у закуп	4.39	1.12	3.35	0.96	5.28	1.07	4.75	1.11	3.79	0.93	3.45	0.91
Приходи од продаје покретних ствари	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Приходи од делатности	3.50	0.89	3.65	1.04	4.83	0.98	3.28	0.77	2.90	0.71	2.35	0.62
Приходи од камата	2.89	0.74	3.33	0.95	5.93	1.20	7.22	1.69	8.24	2.03	3.26	0.86
Приходи од донација	0.85	0.22	0.03	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Приходи од самодоприноса	31.53	8.05	28.19	8.05	15.02	3.04	9.10	2.13	9.75	2.40	6.88	1.81
Укупно %	100	25.53	100	28.57	100	20.27	100	23.37	100	24.62	100	26.32

⁴⁵ Интерни подаци одељења за финансије општине Озаци

A horizontal number line with 11 equally spaced tick marks. The tick marks are labeled with integers from 0 to 10, starting from the left and increasing to the right.

Из претходне табеле види се да највећи део изворних прихода, у свакој од посматраних година, чине порез на имовину и локалне комуналне таксе. Значајан утицај на повећање укупних прихода имају и накнаде за коришћење грађевинског земљишта. Приходи од самодоприноса су у прве две посматране године имали значајан удео у укупним текућим приходима, док наредних година имају тенденцију значајног опадања. Оно што се може видети из табеле јесте да у 2014. години имамо значајан раст процентуалног учешћа пореза на имовину у укупним изворним приходима локалне самоуправе.

4. Стратешко фокусирање

4.1. Развојна визија и стратешки циљеви развоја

ВИЗИЈА ОПШТИНЕ ОЦАЦИ до 2020:

Наша општина је економски јака, стабилна и просперитетна, пружа једнаке шансе свима. Смештена на Дунаву, родна и радна, у њој остају наша деца да би паметно и одмерено, еколошки савесно искористила плодну земљу, добру инфраструктуру, лепоту мултикултуралног шаренила. Вода нам је бистра, путеви су прави, а звона са наших цркава далеко се чују. Подржавамо рационално коришћење свих ресурса и поштујемо сопствене различитости.

До 2020. године општина Оцаци ће бити:

- препознатљиво подручје по својим производима, традицији и људима
- подручје у коме је задовољство живети и радити
- подручје у којем млади креирају своју будућност на принципима одрживости
- здрава средина у којој се сви осећају сигурно
- модерна и ефикасна општинска администрација, на услузи грађанима и привреди
- лидер у Војводини у координацији и удруживању цивилног, приватног и јавног сектора у циљу унапређења квалитета живота свих становника

Посматрајући резултате добијене у оквиру социо-економске анализе, као и укрштањем у SWOT матрици кључних унутрашњих и спољашњих фактора (SWOT анализе појединих области се налазе у оквиру секторских развојних планова), јасно се долази до стратешких фокуса на које ће се сконцентрисати у периоду дефинисаном стратегијом. То су:

- Унапређена конкурентност, повећани приходи и изграђени јаки капацитети подршке кроз систем диверзификације економских активности на подручју општине
- Развијена друштвена инфраструктура са циљем унапређења квалитета живота становништва и већа социјална укљученост

- Здрава, еколошки очувана средина, развијена комунална инфраструктура и планско управљање простором који свој развој базира на рационалном коришћењу и одрживом газдовању ресурсима

Стратешки циљ 1 (СЦ1): *Унапређена конкурентност, повећани приходи и изграђени јаки капацитети подршке кроз систем диверзификације економских активности на подручју општине*

Социо-економска анализа показује да је подручје које обухвата општина Озаци богато природним ресурсима за постизање конкурентске позиције на тржишту, пре свега кроз организовану пољопривредну производњу као и прерађивачку индустрију. Велике површине пољопривредног земљишта (35.000 хектара плодне обрадиве земље на подручју општине) и до сада су представљале основни правац развоја, а за побољшање тржишне позиције, препознатљивост и стварање додатног прихода, потребно је унапређење процеса кроз финализацију производа. Ово се пре свега односи на сектор повртарства (са стављањем акцента на органску и еколошку пољопривредну производњу), ратарства, али и малинарства, које је претходних година започето у селу Ратково. Највећи део земље користи се за ратарство, а преорјентација у неке профитабилније секторе у пољопривреди у будућности, би свакако требала дати своје резултате. Општина Озаци налази се у близини Дунава, али и канала ДТД, што даје велику могућност наводњавања површина. Без обзира на количину и квалитет производа, до сада није постао квалитетан систем удруживања, нити иницијатива од стране локалне самоуправе у правцу припреме одређеног пројекта стварања прерадних капацитета. Традиционалан начин производње са веома ниским степеном финализације производа, резултира ниском одрживости пољоприврединх газдинстава, посебно у наредном периоду велике конкуренције на европском тржишту. Ово указује на потребу диверзификације економске активности на селу, повећањем степена обраде, стварања препознатљивог производа, промоција и побољшање имиџа подручја. Велику улогу у потрошњи и маркетингу готових производа (пољопривреда, стари занати и др.) има рурални туризам, који такође за општину Озаци представља значајан ресурс, пре свега када је реч о школском, спортском, културном и сеоском туризму. Близина границе са ЕУ и река Дунав представљају посебан ресурс, у правцу изградње туристичких потенцијала подручја. Реализација овако широко постављеног, али остваривог циља, указује на потребу унапређења сарадње приватног, цивилног и јавног сектора, проширење информативне и едукативне базе локалних ресурса, анимирање целокупне територије, изградња јаких партнерских односа у земљи и региону. Овако постављен систем може произвести конкурентну пољопривреду засновану на одрживој и тржишно орјентисаној производњи, уз систем подршке кроз информисање и едукацију, развој инфраструктуре, увођење нових технологија, стандардизацију производа, процеса и пословних система, и приближавање прерађивачких капацитета сировинској основи – активирање неразвијених подручја.

Један од битних развојних програма, који је саставни део овог али и осталих циљева, је развој социјалног предузетништва, који би омогућио одрживе моделе

социјалног укључивања и упошљавања тешко запошљивих категорија. Усвајање Закона о социјалном предузетништву се очекује.

Стратешки циљ 2 (СЦ2): *Развијена друштвена инфраструктура са циљем унапређења квалитета живота становништва и већа социјална укљученост*

Општина Озаци поседује сву неопходну друштвену инфраструктуру, једино се поставља питање њеног квалитета. Највећи број јавних објеката, са акцентом на школе и спортске сале, има потребу за реновирањем, за шта ће Општина у наредном периоду припремати пројектно-техничку документацију, са циљем јављања на домаће и међународне конкурсе. Уколико узмемо у обзир да подручје општине Озаци представља рурално подручје, које, као и сва друга таква подручја, карактерише депопулације, пре свега одлазак младих, јасно је да се морају активирати сви локални актери у циљу унапређења квалитета живота кроз изградњу потребне инфраструктуре, која би омогућила пристојан живот млађе популације, а тим и останак/повратак. Велику улогу поред локалне самоуправе, треба да одиграју организације цивилног друштва, које би својим идејама и пројектним предлозима, упућеним ка јавном сектору, требале да обогате културну, образовну, спортску и др. инфраструктуру подручја. Поред цивилног, јасна је улога и приватног сектора који кроз пројекте са цивилним и јавним сектором, треба одређена средства да усмерава у правцу подизања квалитета друштвене инфраструктуре. Активним укључивањем свих чланова локалне заједнице, друштвени проблеми се решавају на одрживим основама (грађански активизам, волонтеризам, друштвена одговорност) и повећава квалитет живота становништва, које се не заснива само на материјалним претпоставкама, већ и на доступности свих садржаја потребних за квалитетно провођење слободног времена, пре свега у значајно и претежно руралним подручјима. Социо-економска анализа показала је одређене проблеме у области друштвене инфраструктуре, због чега ће у оквиру овог циља бити предложен одређени број пројеката.

Стратешки циљ 3 (СЦ3): *Здрава, еколошки очувана средина, развијене комуналне и путне инфраструктуре, која свој развој базира на планском управљању, рационалном коришћењу и одрживом газдовању ресурсима*

Одрживи развој подразумева развој друштва успостављањем равнотеже између економских, еколошких и социјалних захтева у циљу осигурања задовољења потреба садашње генерације, у такву употребу свих ресурса, да се омогући несметан развој и будућих генерација. Најважнији стратешки документ Европске уније „Европа 2020“, који представља кровни документ са којим се усклађује и ова стратегија, наглашава климатско-енергетске циљеве по принципу „20/20/20“, односно: смањење емисије гасова који изазивају ефекат стаклене баште за најмање 20% (односно 1990.) или за 30% (уколико услови дозволе), повећање удела обновљивих извора енергије у коначној енергетској потрошњи на 20% и повећање енергетске ефикасности за 20%. Природни ресурси подручја општине Озаци захтевају изузетну пажњу, који се пре свега односе на заштиту од загађења водних ресурса, заштита земље ветрозаштитним појасевима и

пошумљавањем, неконтролисаног бацања комуналног отпада и др, и то су неки од кључних програма на којима ће Општина Озаци у сарадњи са комуналним предузећима са подручја и другим актерима, у наредном периоду радити. У будућности Општина ће акценат ставити и на пројекте енергетске ефикасности, како би испунила циљеве постављене документом Европа 2020, али и питање деградације пољопривредног земљишта неконтролисаним коришћењем вештачких ђубрива. Паралелно са процесом изградње и инфраструктурног опремања у области заштите животне средине и екологије, мора се радити на информисању локалног становништва и подизању свести о потреби заштите и очувања локалних ресурса. Поред наведених питања одрживости ресурса и заштите животне средине, пред Општином је и изазов решавања кључних комуналних проблема и у том смислу инфраструктурних пројеката, како би се подручје модернизовало и припремило за европске токове. Ово су пројекти који захтевају највише финансијских средстава, времена и припремљене документације, због чега су и најтежи за реализацију. Општина Озаци ће предстојећи период искористити за припрему неопходне пројектно-техничке документације, као основе за аплицирање код неког од фондова за реализацију већих инфраструктурних пројеката. Питање водовода, канализације, путева, гасификације, интернета и др. је од виталног значаја за живот руралног подручја какво је подручје општине Озаци. Без основне инфраструктуре, не можемо говорити о квалитету живота локалног становништва, без обзира на квалитет економске активности. Општина Озаци у предстојећем планском периоду ће акценат ставити и на ревитализацију железничке инфраструктуре у циљу бољег искоришћења овог ресурса.

4.2. Секторски развојни планови

4.2.1. План економског развоја

Табела 29. Економски развој - SWOT анализа општине Оџаци

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
• Инфраструктурно опремљена радна зона • Слободна зона • Повољан геостратешки положај (близина границе са Р. Хрватском и Р. Мађарском, Дунав, Коридор 7 • Гранички прелаз Богојево • Близина ауто пута • Постојање водних токова (Дунав – 9 км, канал ДТД – 42 км) • Конкурентна и квалификована радна снага • Лука Дунав Богојево (друмски-железнички-речни саобраћај) • Богата сировинска база за развој прехранбене индустрије • Плодно пољопривредно земљиште • Расположиве brownfield локације • Усвојен ЛАП запошљавања • Постоји мрежа образовних институција: основне, средње школе	• Друмски саобраћај – оштећени путеви • Слабост железничке инфраструктура • Водени саобраћај – неискоришћеност канала ДТД (неизграђена пристаништа) • Висока стопа незапослености • Лоше спроведена приватизација • Неповољна старосна структура • Низак ниво иновативности малих и средњих предузећа • Малих проценат шумских површина (5%) • Недовољно наводњавање • Непостојање прерађивачких капацитета • Екстензивна ратарска производња • Непостојање производа као бренда • Неповољна демографска слика (велике миграције, негативан природни прираштај, старо становништво)
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
• Прекогранична сарадња (Фондови ЕУ) • Програм развоја АПВ • Европа 2020 • 2016. године отварање ИПАРД -а • Тражња светског тржишта за еколошким и органским производима • Повољни кредити за пољопривреду • Појава купаца из Русије и других земаља - могућност извоза • Развијање могућности за успостављање иницијатива за прекогранични регионални туризам	• Сива економија • Одлив високообразовних кадрова • Могућност пада пољопривредног земљишта услед неадекватног коришћења • Економска криза • Низак стандард грађана • Бирократске процедуре

Анализом снага и слабости, шанси и претњи из дефинисане SWOT анализе и њиховим укрштањем, а узимајући у обзир опште стратешке циљеве, *фокуси економског развоја општине Оџаци до 2018. су:*

- Подизање капацитета у циљу унапређења конкурентности подручја општине, пре свега у сектору пољопривреде, са акцентом на повећање степена финализације производа, подизање капацитета, стварање бренда и имиџа подручја
- Изградња одрживог ресурса хуманог капитала кроз улагање у целоживотно учење, доквалификацију, преквалификацију, бољу сарадњу образовних установа са тржиштем рада, ради побољшања конкурентности предузећа, али и привлачење нових улагача
- Значајније улагање и вредновање културних и природних ресурса у циљу развоја туризма и повећање запослености кроз диверзификацију економских активности на селу
- Кроз удруживање свих локалних ресурса и локалног знања из приватног, цивилног и јавног сектора, стварање идентитета подручја и боља промоција

На основу тога, као **Оперативни циљеви (ОЦ) економског развоја до 2018. год**, дефинисани су:

- ОЦ 1.1. Повећање укупне запослености за 15% на подручју општине Оџаци, уз активности преквалификације, доквалификације и прилагођавања тржишту рада
- ОЦ 1.2. Повећање површина под малињацима, повртарским културама и еколошком и органском производњом за 20%
- ОЦ 1.3 Повећан број регистрованих пољопривредних газдинстава (пре свега у горе поменутих секторима пољопривреде) за 15%, повећан број удружења у пољопривреди (кластери, задруге) за 15%
- ОЦ 1.4. Унапређени капацитети за привлачење нових инвеститора (најмање два нова већа инвеститора до 2018. год.)
- ОЦ 1.5. Изграђена туристичка дестинација и креиран финални туристички производ на бази природне и културно-историјске баштине Општине, повећан број ноћења туриста за 20%, као и дужина боравка туриста од најмање 2 дана

4.2.1.1. Веза са кровним стратешким документима

Табела 30. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије

Стратешки документ вишег реда	Релевантне стратешке одреднице	Веза са оперативним циљевима
Европа 2020	Приоритетне области: - Паметан раст (развој економије засноване на знању и иновацијама) - Одрживи раст (истовремено подстиче конкурентност и производњу која се ефикасније односи према ресурсима) - Инклузивни раст (боља партиципација на тржишту рада, борба против сиромаштва и социјална кохезија)	ОЦ 1.1.; ОЦ 1.2. ОЦ 1.3.; ОЦ 1.4. ОЦ 1.5.;
Програм развоја АП Војводине 2014 – 2020.	Стратешки приоритети: - Развој људских ресурса - Одрживи привредни раст	ОЦ 1.1.; ОЦ 1.2. ОЦ 1.3.; ОЦ 1.4. ОЦ 1.5.

4.2.1.2. Програми, развојне мере и пројекти

План економског развоја општине Озаци дефинисан је кроз 17 пројектних предлога, груписаних у 3 програма (преглед у табели бр. 31)

Табела 31. Пројекти у оквиру појединих Програма

Назив програма	Пројектни предлози у оквиру Програма
Развој пољопривреде	- Изградња складишних капацитета за чување воћа и поврћа - Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура - Едукација малинара на подручју Општине - Субвенционисање кредита од стране Министарства пољопривреде и пословних банака
Развој индустрије, МСП и предузетништва	- Промоција потенцијала радних зона - Инфраструктурно опремање радне зоне у Озацима - Инфраструктурно опремање радне зоне у Каравукову - Изградња три хале у радној зони у Озацима - Допуна образовних профила у средњој Техничкој школи у циљу прилагођавања потребама локалне привреде - Организација кампова омладинског предузетништва - Подршка предузећима у прекограничном повезивању „бизнис према бизнису“

	• Инфраструктурно опремање робно-транспортног центра у Богојеву као стратешки циљ Републике Србије
Развој туризма	• Бициклическа рута „Панонски пут мира“ • Одрживи развој деце, омладинског и спортског туризма • Одрживи развој ловног и риболовног туризма • „Етно мозаик“ – међународни дан толеранције • Опремање сале НЛБ банке са сврхом отпочињања рада • „Културно-конгресног регионалног центра“ општине Оџаци

4.2.2. План друштвеног развоја

Табела 32. Друштвени развој – SWOT анализа општине Оџаци

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Социјална заштита	
• Стручни кадрови у социјалној Заштити • Афирмисаност ЦСП на нивоу локалне заједнице • Добра сарадња са органима Општинске Управе, другим институцијама и установама • Нормативна регулатива • Традиционалне вредности • Постојање удружења грађана • Добра информисаност грађана код остваривања појединих права • Добра кадровска структура запослених здравствених радника • Добра просторна структура и дистрибуција • Заинтересованост руководећег кадра и здр. радника за развој здр. заштите • Географски положај (Сомбор – Нови Сад – Београд – граница)	• Недовољна привредна развијеност на нивоу локалне самоуправе • Велика незапосленост локалног становништва • Недовољно финансијских средстава за проширивање облика социјалне заштите • Лоша база података корисника услуга • Недовољна укљученост приватног сектора • Слаба опремљеност медицинском, посебно савременом опремом • Лош материјални положај становника и здравствених радника • Велико партиципирање услуга • Тешка доступност терцијарној здравственој заштити • Неповољна старосна структура становника • Негативан наталитет • Слаба здравствена просвећеност • Не постоји урађена стратегија за смањење сиромаштва • Неповољна структура морбидитета и морталитета
Здравствена заштита	
• Географска близина административном центру АП Војводине (где се налазе институције секундарне и терцијарне здравствене заштите) • Искуство у лечењу пацијената • Доступност услуга - постојање здравствених станица у свим насељима • Добра сарадња са оснивачем	• Недовољан број и старосна структура висококвалификованог медицинског кадра • Неусклађеност норматива са потребама корисника услуга (разуђеност општине - Оџаци и 8 насељених места) • Недостатак и старост опреме • Старост возног парка • Смањен обим пружених превентивних

• Континуирана едукација запослених	услуга у дому здравља
Образовање	
• Општина је вишенационална,културно • шаролика са традиционално високим нивоом толеранције • Солидно развијена мрежа предшколских установа,основних и средњих школа • Образовање на матерњем језику(српски,мађарски,словачки и ромски) • Учесће школа у Пројектима • Реализација прекограничне сарадње,и могућности проширења и унапређења исте • Велики проценат заступљености стручног наставног кадра • Велики проценат укључености ромске популације у образовни систем,као и деце из других маргинализованих група • Унапређени услови за укључивање деце са ометеношћу и тешкоћама у развоју у образовне и васпитне институције	• Недовољно изражен осећај припадности локалној средин (посебно мањина) • Недовољна укљученост школа у живот локалне заједнице • Лош материјални положај запослених у образовању, (висина личних доходака,немогућност стимулативног награђивања) • Недовољна безбедност ученика и запослених (саобраћај, пси луталице..) • Недовољан број линија у међумесном саобраћају
Култура, спорт и млади	
• Повољан геостратешки положај (близина границе са Р. Хрватском и Р. Мађарском, Дунав, Коридор 7 • Постоји 60 клубова и спортских организација (19 спортских грана) који су умрежени у систему Спортског савеза општине Озаци • Постојање изграђених капиталних спортских објеката: спортско пословног центра (спортске хале) у Озацима, олимпијског отвореног базена у Озацима, неколико мањих отворених спортских објеката за више спортова и сл. • Постоји мрежа образовних институција (основне, средње школе) чија спортска инфраструктура је у функцији спорта • Традиција активности у више области културног и уметничког стваралаштва • Постоји већ афирмисано, 7000 година старо археолошко налазиште • Мањине и њихове организације у култури и спорту • Солидна традиција штампе, постојање електронских медија и информисање на	• Лоше материјално стање у спортским организацијама • Спортска инфраструктура која не одговара у потпуности потребама развоја спорта. • Генерално лоше стање спортске инфраструктуре • Генерално слаба едукованост стручног и руководећег кадра. • Релативно мали проценат укључености деце у спорт • Нерешени имовинско правни односи спортских објеката • Слаба информатичка опремљеност • Непостојање већег броја смештајних капацитета у нашој општини. • Неадекватно решен систем школског спорта • Неактивност клубова и спортских организација • Недовољно изражен осећај припадности локалној заједници (посебно мањина) • Не постоји галерија, музеј, културни центар • Финансирање културних и спортских манифестација је нередовно

језику мањина - Велики број НВО широког спектра деловања, солидне традиције, задовољавајуће оспособљености и опремљености, а у појединим и солидне самосталности - Спремност активности НВО на перманентно усавршавање	- Слаб утицај јавног мњења - Недостатак умрежености НВО на општинском и вишим нивоима - Недостатак стретешких и акционих планова за развој културе
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
Социјална заштита	
- Реформа система социјалне заштите - Укључивање приватног сектора у систем социјалне заштите - Континуирана едукација кадрова - Популаризација донаторства (оснивање фондова, задужбина...) и волонтерског рада - Медијска популаризација система социјалне заштите - Међуопштинска сарадња - Боље комуникације са Сомбором, Н. Садом, БГД, Врбасом... - Већа буџетска издвајања за социјалну и здравствену заштиту - Пројектно финансирање социјалних програма са јасним критеријумима - Развијање и организовање хуманитарног деловања - Субвенције за социјално угрожене категорије становништва	- Транзиција и њене последице (економска неразвијеност – сиромаштво, пораст броја незапослених) - Неусаглашеност законске регулативе у систему социјалне заштите са привредним развојем земље - Непримењивање законских регулатива - Недовелна афирмација професије социјалних радника - Неповољан материјални положај радника у систему социјалне заштите - Лоше стање привреде и застој у развоју локалне економије - Недостатак солидарности - Сива економија - Пораст социјално неприхватљивих облика понашања - Општа меланхолија и одсуство иницијативе
Здравствена заштита	
- Унапређење сарадње са вишим нивоима здравствене заштите (нарочито терцијарним) - Могућност проширења врста услуга стационара општег типа - Побољшање контроле потрошње медицинских средстава и лекова - Повећање прихода установе пружањем додатних и повећањем постојећих услуга - Унапређење кућног лечења и патронажне службе - Увођење јединственог информационог система са побољшањем доступности информацијама	- Велик број неосигураних лица – Роми, маргинална група и нижи социјални слојеви - Тренд старења становништва - Недовољна економска развијеност општине - Лимитирана финансијска средства - Недовољна мотивисаност запослених
Образовање	

• Повезивање са локалном привредом • Повезивање са надлежним министарством, установама од националног значаја као и појединачна донаторства • Покретање иницијативе код надлежног министарства за допуну образовних профила у средњим школама прилагођеним потребама локалне привреде • Прекогранична сарадња са акцентом на цивилни сектор • Повезивање институција образовања са државама у региону • Повратак ученика традиционалним вредностима • Регионална међународна сарадња општина • Повећање стручности кадрова у области образовања	• Недовољно јасан циљ друштвеног развоја • Несхватање друштвених промена
Култура, спорт и млади	
• Прекогранична сарадња (Фонд ЕУ) у смислу обнове и изградње адекватне спортске инфраструктуре у циљу подспешивања спортских активности на свим нивоима. • Удруживање спортских клубова из исте гране спорта • Повећање базе кроз квалитетнији приступ деци предшколског и школског узраста. • Повећање едукованости кадра и постизање запаженијих спортских резултата • Повезивање са надлежним министарствима и установама од националног значаја, као и појединачна донаторства • Прекогранична сарадња у свим областима, посебно у непрофитним организацијама • Повезивање институција образовање, културе и спорта са државама у региону • Умрежавање и укрупњавање НВО као шанса за интегрисање кадрова, материјалних ресурса, знања и искуства у циљу остваривања циљева и задатака НВО • Остваривање партнерстава између сва три сектора (владиног, невладиног и привредног) • Повратак младих традиционалним вредностима	• Могућност пада вредности расположивих средстава за спорт • Одлив високообразовних кадрова • Одлив спортских талената • Економска криза • Низак стандард грађана • Бирократске процедуре • Неактивност клубова и спортских организација • Недостатак визије и стратегије у клубовима и спортским организацијама • Несхватање друштвених промена • Наметање система лажних вредности • Одлив младих и стручних кадрова • Промена у навикама младих (све дужи боравак у кафићима, уз компјутер и видео игре) • Неразвијена привреда стална је претња укупном развоју друштвене надградње • Неусаглашеност потреба и могућности, посебно законских права, а нарочито прелазак финансирања друштвене надградње на локални ниво • Непостојање националне стратегије у многим областима друштвеног развоја • Поремећен систем вредности • Бирократизовање институције

• Регионална међународна сарадња општина • Повећање стручности кадрова у области друштвеног развоја	• Снижен ниво безбедности грађана (дрога, алкохол, насиље) • Пораст деликвенције и социјално неприхватљивог понашања • Друштвена апатија као последица економске кризе
--	--

Резултати добијени кроз социо-економску анализу и SWOT матрицу, показују да план друштвеног развоја општине Оџаци има следећу *оријентациону структуру (фокуси)*

- Унапређење образовне инфраструктуре кроз реконструкцију објеката и набавку опреме
- Унапређење здравствене инфраструктуре, и подизање квалитета здравствених услуга на подручју Општине
- Унапређење квалитета живота свих становника подручја кроз афирмацију области спорта и културе, организацију различитих манифестација из ових области и изградњу квалитетне спортско-рекреативне и културне инфраструктуре
- Унапређење јавних услуга и изградња позитивног имиџа општине Оџаци кроз различите промотивне активности, изградњу партнерстава и сарадњу са институцијама

На основу тога, као **Оперативни циљеви (ОЦ) друштвеног развоја до 2018. год**, дефинисани су:

ОЦ 2.1. Унапређена образовна инфраструктура до 2018. године

ОЦ 2.2. Унапређена здравствена инфраструктура и доступност здравствених услуга свим становницима подручја општине

ОЦ 2.3. До 2018. године унапредити квалитет живота грађана кроз повећање броја спортско-културних манифестација за 20% и побољшање инфраструктуре.

4.2.2.1. Веза са крoвним стратешким документима

Табела 33. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије

Стратешки документ вишег реда	Релевантне стратешке одреднице	Веза са оперативним циљевима
Европа 2020	Приоритетне области: - Паметан раст (развој економије засноване на знању и иновацијама) - Одрживи раст (истовремено подстиче конкурентност и производњу која се ефикасније односи према ресурсима) - Инклузивни раст (боља партиципација на тржишту рада, борба против сиромаштва и социјална кохезија)	ОЦ 2.1.; ОЦ 2.2. ОЦ 2.3.
Програм развоја АП Војводине 2014 – 2020.	Стратешки приоритети: - Развој људских ресурса - Развој инфраструктуре и услова за пристојан живот и рад - Развој институционалне инфраструктуре	ОЦ 2.1.; ОЦ 2.2. ОЦ 2.3.

4.2.2.2. Програми, развојне мере и пројекти

План економског развоја општине Оџаци дефинисан је кроз 13 пројектних предлога, груписаних у 3 програма (преглед у табели бр. 34)

Табела 34. Пројекти у оквиру појединих Програма

Назив програма	Пројектни предлози у оквиру Програма
Развој образовне инфраструктуре	- Адаптација фискултурних сала у свакој од девет основних школа - Повећање обухвата деце предшколским васпитањем у општини Оџаци - Унапређење инклузивног образовања на локалном нивоу - Набавка четири мини аутобуса за школски превоз
Развој здравствене инфраструктуре	- Транспорт STEMI на рРСИ - Проширење делатности стационара за палијативно збрињавање пацијената у терминалној фази малигне болести

Унапређење квалитета живота становништва и развој јавних услуга	• Пројекат развоја јавне расвете • Јавна расвета „Штранд“ Богојево • Спортско-рекреативни комплекс „Штранд“ • Спортско-рекреативни центар „Оаци“ – доградња децјег базена • Ојачка културна јесен • Унапређење развојних капацитета Општине, кроз имплементацију ИКТ у циљу модернизације локалне самоуправе као носиоца локално економског развоја • Реконструкција улице Јурија Гагарина у Оацима
---	---

4.2.3. План заштите животне средине и развоја инфраструктуре

Табела 35. План заштите животне средине и развоја инфраструктуре – SWOT анализа

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
• Незагађено пољопривредно земљиште за производњу еколошки здраве хране • Близина Дунава (Општина поседује две локације изласка на Дунав што даје предност за развој еко-туризма) • Добар географски положај • Геосаобраћајни положај – укрштање више путних праваца (друмски, железнички и водни) • Погранична Општина са изграђеним граничним прелазом • Коридор 7 • Израђена планска документација у складу са плановима вишег реда • Постојећа привреда у Општини није велики загађивач • Активни еколошки покрети • Релативно очувани природни ресурси • Пораст интересовања за професионално бављење животном средином (уведен смер заштита животне средине у техничкој школи) • Пораст броја оператера за управљање неопасним отпадом • Пораст коришћења обновљивих извора енергије, нарочито пелета од биомасе и енергије Сунца	• Неисправност пијаће воде и недовољна количина у летњем периоду • Снага капитала тј. финансијских средстава за улагање у развој животне средине у Општини је веома мала • Недовољна информисаност свих субјеката (грађани, институције, предузетници) о потреби и значају очувања животне средине • Ниска еколошка свест грађана • Мале површине под шумским прекривачем • Недостатак заобилазнице као претпоставка повећане загађености ваздуха и буке у насељеним местима • Недостатак ветрозаштитног појаса • Неискоришћеност Дунава и каналске мреже за саобраћај и наводњавање • Непостојање ЛАП-а и других стратешких документација у погледу животне средине • Недостатак података о стању животне средине • Недостатак локалне правне регулативе у области заштите животне средине • Недовољна опремљеност служби надлежних за заштиту животне средине • Неодговарајућа казнена политика на локалном нивоу • Непостојање регионалне депоније, односно трансфер станице за управљање отпадом • Делимично израђен катастар подземних инсталација (инфраструктуре)

	• Степен реализације планираног простора • Неповољна старосна и образовна структура становништва • „Дивља“ градња и лоша постојећа инфраструктура • Неажуриране геодетске подлоге • Нерешени имовинско-правни односи • Неажурна база података
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
• Постојање просторних планова вишег реда (Покрајна, Република) • Постојање Стратешких докумената у области заштите животне средине на нивоу АПВ и Републике Србије • Доступност домаћим и страним изворима финансирања • Редовно и истинито информисање јавности и укључивање јавности у доношење одлука о заштити животне средине • Развој предузетништва са технологијом која неће загађивати животну средину (биотехнологија) • Међудржавна сарадња у погледу заштите човекове околине и одрживог развоја • Примарна селекција комуналног отпада и његова рециклажа, као и изградња зелених острва у стамбеним блоковима • Израда ефикасног система санкција и њихова доследна примена • Рационално коришћење свих еколошко чистих видова енергија • Примена нових алтернативних и обновљивих извора енергије • Измештање транзитног саобраћаја путем заобилазница и коришћење подунавског коридора 7 • Изградња регионалне депоније и трансфер станице	• Недовољна сарадња између локалне власти и правосудних органа • Непридржавање законске регулативе • Неискоришћене могућности стручних људи • Неприлагођена законска регулатива нашим условима • Недостатак финансијских средстава • Одливање становништва у градове због споре изграђености инфраструктуре • Неконтролисана употреба хемијских средстава у пољопривреди • Непостојање регионалне депоније

Анализом снага и слабости, шанси и претњи из дефинисане SWOT анализе и њиховим укрштањем, а узимајући у обзир опште стратешке циљеве, *фокуси заштите животне средине и развоја инфраструктуре општине Оџаци до 2018. су:*

- Очување природних ресурса и простора као претпоставки одрживог развоја

- Заштита здравља људи ефикасним развојем комуналних система (водоснабдевање, пречишћавање и одводња отпадних вода, брига о комуналном отпаду и др.)
- Повећање коришћења обновљивих извора енергије и повећање енергетске ефикасности
- Унапређење саобраћајне инфраструктуре

На основу тога, као **Оперативни циљеви (ОЦ) плана заштите животне средине и развоја инфраструктуре до 2018. год.**, дефинисани су:

ОЦ 3.1. Заокружен систем прикупљања и третмана комуналног отпада до 2018.

ОЦ 3.2. Санитране и затворене дивље депоније до 2018. год.

ОЦ 3.3. Побољшан степен енергетске ефикасности објеката јавних установа за 20% до 2018. год.

ОЦ 3.4. Успостављен систем заштите вода и земљишта до 2018. год.

ОЦ 3.5. Највећим делом ревитализована железничка инфраструктура

4.2.3.1. Веза са крвним стратешким документима

Табела 36. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије

Стратешки документ вишег реда	Релевантне стратешке одреднице	Веза са оперативним циљевима
Европа 2020	Приоритетне области: • Паметан раст (развој економије засноване на знању и иновацијама) • Одрживи раст (истовремено подстиче конкурентност и производњу која се ефикасније односи према ресурсима) • Инклузивни раст (боља партиципација на тржишту рада, борба против сиромаштва и социјална кохезија)	ОЦ 3.1.; ОЦ 3.2. ОЦ 3.3.; ОЦ 3.4. ОЦ 3.5.;
Програм развоја АП Војводине 2014 – 2020.	Стратешки приоритети: • Развој инфраструктуре и услова за пристојан живот и рад	ОЦ 3.1.; ОЦ 3.2. ОЦ 3.3.; ОЦ 3.4. ОЦ 3.5.;

4.2.3.2. Програми, развојне мере и пројекти

План заштите животне средине и развоја комуналне инфраструктуре општине Оџаци дефинисан је кроз 12 пројектних предлога, груписаних у 2 програма (преглед у табели бр. 31)

Табела 37. Пројекти у оквиру појединих Програма

Назив програма	Пројектни предлози у оквиру Програма
Управљање отпадом и заштита животне средине	• Реконструкција водоводне мреже • Модернизација комуналних услуга (унапређење управљања индустријским и опасним отпадом) • Изградња пречистача отпадних вода у насељу Оџаци • Санација и рекултивација дивљих депонија на територији општине Оџаци • Уређење трансфер станице комуналног отпада у Оџацима • Примарна селекција отпада – зелена острва насеље Оџаци (пилот пројекат) • Пошумљавање
Развој саобраћајне инфраструктуре	• Ревитализација железничке пруге до луке Богојево • Реконструкција железничке пруге • Изградња кружног тока у Оџацима • Изградња пута Бачки Грачац – Крушчић • Изградња пута Српски Милетић – Бачки Брестовац

5. Оперативни план

План имплементације Локалне стратегије одрживог развоја до 2018. год.

Табела 38. Имплементација плана економског развоја до 2018.

ПЛАН ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА (2015 – 2018.)									
Ред бр.	Програм	Пројектни предлог	Веза са секторским циљем	Оријентациони период реализације				Носилац имплементације	Индикативни буџет пројектног предлога (дин.)
				2015.	2016.	2017.	2018.		
1.	Развој пољопривреде	Изградња складишних капацитета за чување воћа и поврћа	СЦ1; СЦ2			X		Удружење малинара уз стручну помоћ Општине, Министарство пољопривреде, ЕУ Фондови	30.000.000,00
2.		Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура	СЦ1; СЦ3		X	X		Општина Озаци из програма заштите и уређења пољопривредног земљишта	3.613.600,00
3.		Едукација малинара на подручју општине	СЦ1		X	X		Канцеларија за пољопривреду општине Озаци, Пољопривредна стручна служба из Сомбора	300.000,00

4.		Субвенционисање кредита за интензивнију билну производњу	СЦ1		X	X		АП Војводина, Република Србија и пословне банке уз стручну помоћ Општине	15.000.000,00
5.	Развој индустрије, МСП и предузетништва	Промоција потенцијала радних зона	СЦ1		X			Општина Оџаци	65.000,00
6.		Инфраструктурно опремање радне зоне у Оџацима		X	X	X	X	Општина Оџаци, Дирекција за изградњу општине Оџаци	156.000.000,00
7.		Инфраструктурно опремање радне зоне у Каравукову	СЦ1; СЦ3	X	X	X	X	Општина Оџаци, Дирекција за изградњу општине Оџаци	248.400.000,00
8.		Изградња три хале у радној зони у Оџацима	СЦ1		X	X	X	Општина Оџаци, Дирекција за изградњу општине Оџаци	305.000.000,00
9.		Допуна образовних профила у средњој Техничкој школи у циљу прилагођавања потребама локалне привреде	СЦ1; СЦ2		X			Општина Оџаци, Министарство образовања	1.550.000,00
10.		Организација кампова омладинског предузетништва	СЦ1; СЦ2		X			Регионална привредна комора Сомбор	3.687.060,00
11.		Подршка предузећима у прекограничном повезивању „бизнис према бизнису“	СЦ1		X			Унија послодаваца општине Оџаци, Регионална привредна комора	625.000,00

								Сомобр	
12.		Инфраструктурно опремање робно-транспортног центра у Богојеву	СЦ1; СЦ3		X	X	X	АП Војвоина Република Србија	457.411.000,00
13.		Бициклистичка рута „Панонски пут мира“	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X			Туристичка организација општине Озаци, Република Србија, ЕУ Фондови	5.000.000,00
14.		Одрживи развој дечјег, омладинског и спортског туризма	СЦ1; СЦ2		X	X		Туристичка организација општине Озаци, Општина Озаци	2.000.000,00
15.		Одрживи развој ловног и риболовног туризма	СЦ1; СЦ2		X			ЕУ Фондови, удружења риболоваца, ловаца уз стручну помоћ Туристичке организације општине Озаци	3.000.000,00
16.		„Етно мозаик“ – међународни дан толеранције	СЦ1; СЦ2				X	Општина Озаци, Туристичка организација општине Озаци	500.000,00
17.		Опремање сале НЛБ банке са сврхом отпочињања рада „Културно - конгресног регионалног центра“ општине Озаци	СЦ1; СЦ2		X	X	X	Општина Озаци	2.500.000,00

Табела 39. Имплементација плана друштвеног развоја до 2018.

Ред. број	Програм	Пројектни предлог	Веза са секторским циљем	Оријентациони период реализације				Носилац имплементације	Индикативни буџет пројектног предлога
				2015.	2016.	2017.	2018.		
18.	Развој образовне инфраструктуре	Адаптација физкултурних сала у свакој од девет основних школа	СЦ2		X	X	X	Општина Оџаци	10.000.000,00
19.		Повећање обухвата деце предшколским васпитањем у општини Оџаци	СЦ2		X	X		Општина Оџаци	2.500.000,00
20.		Унапређење инклузивног образовања на локалном нивоу	СЦ2		X	X	X	Општина Оџаци	3.910.000,00
21.		Набавка четири мини аутобуса за школски превоз	СЦ2	X				Јавно комунално предузеће „Услуга“, Општина Оџаци	30.000.000,00
22.	Развој здравствене инфраструктуре	Транспорт STEMI на рРСИ	СЦ2		X	X	X	Покрајински секретаријат за здравство, Министарство здравља, Страни фондови	25.000.000,00
23.		Проширење делатности стационара за палијативно збрињавање пацијената у терминалној фази малигне болести	СЦ2		X	X	X	Општина Оџаци, АП Војводина, Република Србија	10.000.000,00
24.	Унапређење квалитета живота становништва	Пројекат развоја јавне расвете	СЦ2; СЦ3	X				Општина Оџаци	699.000,00
25.		Јавна расвета „Штранд“ Богојево	СЦ1; СЦ2; СЦ3	X				Општина Оџаци	699.000,00

26.	и развој јавних услуга	Спортско-рекреативни комплекс „Штранд“	СЦ1; СЦ2;		X	X	X	АП Војводина, Република Србија	40.000.000,00
27.		Спортско-рекреативни центар „Оџаци“ – доградња дечијег базена	СЦ1; СЦ2		X	X		Туристичка организација општине Оџаци, Општина Оџаци, АП Војводина, Република Србија	10.000.000,00
28.		Оџачка културна јесен	СЦ1; СЦ2		X	X	X	Туристичка организација општине Оџаци, Општина Оџаци	1.000.000,00
29.		Унапређење развојних капацитета Општине, кроз имплементацију ИКТ у циљу модернизације локалне самоуправе као носиоца локално економског развоја	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	Општина Оџаци	3.000.000,00
30.		Реконструкција улице Јурија Гагарина у Оџацима	СЦ1; СЦ2; СЦ3	X	X			Општина Оџаци, Дирекција за изградњу општине Оџаци, АП Војводина, Република Србија	18.000.000,00

Табела 40. Имплементација плана друштвеног развоја до 2018.

Ред. Број	Програм	Пројектни предлог	Веза са секторским циљем	Оријентациони период реализације				Носилац имплементације	Индикативни буџет пројектног предлога
				2015.	2016.	2017.	2018.		
31.	Управљање отпадом и заштита животне средине	Реконструкција водоводне мреже	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	Општина Оџаци, АП Војводина, Република Србија	250.000.000,00

32.		Модернизација комуналних услуга (унапређење управљања индустријским и опасним отпадом)	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	Општина Озаци, АП Војводина, Република Србија	10.000.000,00
33.		Изградња пречистача отпадних вода у насељу Озаци	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	Општина Озаци, АП Војводина, Република Србија	300.000.000,00
34.		Санација и рекултивација дивљих депонија на територији општине Озаци	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	ЈКП, Фонд за заштиту животне средине Општине Озаци,	5.000.000,00
35.		Уређење трансфер станице комуналног отпада у Озацима	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	ЈКП, Општина Озаци, АП Војводина, Република Србија, ЕУ Фондови	50.000.000,00
36.		Примарна селекција отпада – зелена острва насеље Озаци (пилот пројекат)	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X			Јавно комунално предузеће, Општина Озаци	2.000.000,00
37.		Пошумљавање	СЦ2; СЦ3	X	X	X	X	Општина Озаци из прогама заштите уређења пољопривредног земљишта	5.000.000,00
38.	Развој саобраћајне инфраструктуре	Ревитализација железничке пруге до луке Богојево	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	АП Војводина, Република Србија	240.000.000,00
39.		Реконструкција железничке пруге	СЦ1; СЦ2; СЦ3		X	X	X	АП Војводина, Република Србија	437.640.000,00
40.		Изградња кружног тока у Озацима	СЦ1; СЦ2; СЦ3	X	X			Општина Озаци, Дирекција за изградњу	28.000.000,00
41.		Изградња пута Бачки Грачац - Крушчић	СЦ1; СЦ2; СЦ3	X	X	X		Општина Озаци, Дирекција за изградњу, АП	130.000.000,00

								Војводина, Република Србија	
42.		Изградња пута Српски Милетић – Бачки Брестовац	СЦ1; СЦ2; СЦ3	X				Општина Озаци, Дирекција за изградњу, АП Војводина, Република Србија	337.000.000,00

Посебна напомена: Предложени оперативни план општине Озаци, за период 2015. до 2020. године је реална потреба грађана општине Озаци, а све са циљем унапређења животног стандарда. Реализација оперативног плана ће зависити од могућности локалног буџета, доступности средстава секретаријата, министарстава и Фондова ЕУ као и прецизнијих утврђивања приоритета надлежних општинских органа. Оперативни план је подложен променама у зависности од реалних потреба грађана и могућности реализације истих.

6. Систем праћења, вредновања и ажурирања Стратегије

Реализација Локалне стратегије одрживог развоја је најважнији задатак, а уједно и највећи изазов сваке локалне самоуправе. Квалитет, степен и начин реализације постављених циљева, кроз реализацију појединачно дефинисаних пројектних предлога, показује степен развијености људских капацитета на локалном нивоу, међусобну сарадњу, комуникацију, степен информисаности и знања, као и организованост. У циљу успешне реализације Стратегије веома је битно прилагодити постојеће и успоставити нове организационе структуре и обезбедити одговарајуће људске капацитете, као и јасно дефинисати кључни оперативни механизам за управљање развојем. Задатак тог механизма је свакодневна брига о реализацији Стратегије као целине и сваког пројекта појединачно, координација свих активности и актера од промоције, припреме и покретања, извођења, праћења, извештавања, до иницирања ажурирања Стратегије.

Дефинисани оперативни циљеви и правци развоја општине Озаци биће оствариви (видљиви и мерљиви) у дефинисаним роковима само уколико сви кључни актери из јавног, цивилног и приватног сектора буду активно радили и сарађивали, а Општинска управа ће резултате пратити, вредновати и усвојену Стратегију редовно ажурирати. Системско праћење и вредновање (мониторинг и евалуација) реализације Стратегије је веома битно како би се мерио степен остварења постављених циљева, предузимале мере у циљу потребних корекција и оцењивала успешност реализације интегрисане Стратегије.

У општини Озаци, кључни оперативни механизам за управљање развојем чине: *Канцеларија за локални економски развој* (у даљем тексту: Канцеларија) и *Платформа за управљање развојем* (у даљем тексту: Платформа). Паралелно са процесом израде Стратегије, Канцеларија је радила на имплементацији Платформе и едукацији запослених у Канцеларији, тако да је на дан завршетка Нацрта Стратегије, сваки пројектни предлог био унет у Платформу, и кроз период имплементације ће на тај начин бити и ажуриран, праћен и оцењиван. Платформа представља софтверско решење (веб) које пружа специјализовану системку подршку свих релевантним учесницима у развоју локалне заједнице (приватни, цивилни и јавни сектор) у сложеним процесима јачања конкурентности, привлачења, подстицања и спровођења улагачких процеса и целокупном доприносу развоју подручја. Општина Озаци је, имплементирајући Платформу, пружила могућност Канцеларији да прати имплементацију пројектних предлога целог подручја Општине, али и задатак да прикупља, анализира и вреднује активности свих учесника (свих сектора) са подручја. Ово ће у процесу имплементације Стратегије бити кључни алат Канцеларије, у ком ће се активно (свакодневно) уносити подаци везани за реализоване пројектне предлоге, и припремати извештаји.

Након прикупљања потребних података и извођења упоредних анализа, Канцеларија има задатак да путем постављених (и објективно проверљивих) индикатора мери степен остварења дефинисаних циљева и резултата у одређеном временском периоду, и исте представи Општинском већу.

Праћење реализације Стратегије започеће већ у другој половини 2015. Године и то кроз следеће фазе:

- Континуирано прикупљање података подразумева: дефинисање потребних података за постављање индикатора и утврђивање одговорности и формирање базе почетних података као основе (социо-економска анализа), а затим прикупљање нових података у одређеним временским интервалима (квартално). Резултат прве фазе треба да буде израђена база података конципирана тако да омогућава системско ажурирање података, а Канцеларија уз помоћ других запослених треба да прати извештаје статистичких и других институција.
- Редовно одржавање састанака (минимум квартално), са представницима кључних установа, организација, фирми и др. Са циљем презентовања могућности интерног али пре свега екстерног финансирања (презентација отворених позива, као и најављених), али и прикупљање пројектних предлога са подручја Општине, од свих заинтересованих учесника. Предлагање пројектних предлога локалним актерима и заједничка разрада истих.
- Уношење свих прикупљених података у Платформу, ажурирање раније унетих пројектних предлога, као и континуирано уношење нових.
- Припрема извештаја (минимум квартално), тачније штампање Извештаја из Платформе, а на основу свих до тада унетих података. Презентовање Извештаја Општинском већу (минимум квартално), и припрема полугодишњих Извештаја у циљу ажурирања Стратегије, и усвајања новог акционог плана од стране Скупштине.

Оцена реализације секторских оперативних планова ради се сваке друге године, када се врши и контролно оцењивање реализације Стратегије целости и захтева евентуално „померање“ стратешких фокуса и рedefинисање стратешких циљева. Потребне податке за оцену реализације циљева припрема Канцеларија кроз Платформу.

У наставку се налази табела са прегледом кључних активности Канцеларије у процесу имплементације Стратегије.

Табела 41. Преглед активности и рокова на праћењу, вредновању и ажурирању Стратегије

Активност	Временска одредница
Прикупљање и ажурирање статистичких података (из локалних извора и званичне статистике)	континуирано
Праћење отворених позива и других могућности финансирања	континуирано
Одржавање састанака са кључним локалним актерима и процес информисања и едукације	минимум квартално
Прикупљање пројектних предлога са подручја, умрежавање локалних актера, предлагање пројектних предлога локалним актерима, међусекторско повезивање, иновативни приступ	континуирано
Ажурирање унетих пројектних предлога на Платформу (Оперативни план) и уношење нових пројектних предлога	континуирано

Припрема (штампање из Платформе) извештаја о реализованим активностима, имплементираним пројектима, новим припремљеним пројектним предлозима, оствареним секторским циљевима	минимум квартално
Припрема полугодишњег извештаја (штампање из Платформе) за ажурирање Оперативног плана и усвајање новог од стране Скупштине	полугодишње
Оцена реализације остварености Секторских циљева и анализа потреба за померањем истих према локалним/ регионалним/ националним или међународним променама, токовима и смерницама	сваке друге године

7. Синтеза Стратегије развоја

Табела 42. Стабло Стратегије развоја

ВИЗИЈА РАЗВОЈА		
Наша општина је економски јака, стабилна и просперитетна, пружа једнаке шансе свима. Смештена на Дунаву, родна и радна, у њој остају наша деца да би паметно и одмерено, еколошки савесно искористила плодну земљу, добру инфраструктуру, лепоту мултикултуралног шаренила. Вода нам је бистра, путеви су прави, а звона са наших цркава далеко се чују. Подржавамо рационално коришћење свих ресурса и поштујемо сопствене различитости.		
СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ		
СЦ 1: <i>Унапређена конкурентност, повећани приходи и изграђени јаки капацитети подршке кроз систем диверзификације економских активности на подручју општине</i>	СЦ 2: <i>Развијена друштвена инфраструктура са циљем унапређења квалитета живота становништва и већа социјална укљученост</i>	СЦ 3: <i>Здрава, еколошки очувана средина, развијене комуналне и путне инфраструктуре, која свој развој базира на планском управљању, рационалном коришћењу и одрживом газдовању ресурсима</i>
ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ		

Дефинисани су следећи оперативни циљеви економског развоја: ОЦ 1.1. Повећање укупне запослености за 15% на подручју општине Оџаци, уз активности преквалификације, доквалификације и прилагођавања тржишту рада ОЦ 1.2. Повећање површина под малињацима, повртарским културама и еколошком и органском производњом за 20% ОЦ 1.3 Повећан број регистрованих пољопривредних газдинстава (пре свега у горе поменутим секторима пољопривреде) за 15%, повећан број удружења у пољопривреди (кластери, задруге) за 15% ОЦ 1.4. Унапређени капацитети за привлачење нових инвеститора (најмање два нова већа инвеститора до 2018. год.) ОЦ 1.5. Изграђена туристичка дестинација и креиран финални туристички производ на бази природне и културно-историјске баштине Општине, повећан број ноћења туриста за 20%, као и дужина боравка туриста од најмање 2 дана	Дефинисани су следећи оперативни циљеви друштвеног развоја: ОЦ 2.1. Унапређена образовна инфраструктура до 2018. године ОЦ 2.2. Унапређена здравствена инфраструктура и доступност здравствених услуга свим становницима подручја општине ОЦ 2.3. до 2018. године унапредити квалитет живота грађана кроз повећање броја спортско-културних манифестација за 20% и побољшање инфраструктуре	Дефинисани су следећи оперативни циљеви заштите животне средине и развоја инфраструктуре: ОЦ 3.1. Заокружен систем прикупљања и третмана комуналног отпада до 2018. ОЦ 3.2. Саниране и затворене дивље депоније до 2018. године ОЦ 3.3. Побољшан степен енергетске ефикасности објеката јавних установа за 20% до 2018. године ОЦ 3.4. Успостављен систем заштите вода и земљишта до 2018. године ОЦ 3.5. Највећим делом ревитализована железничка инфраструктура
--	--	--

ПРОГРАМИ		
Дефинисано је 3 програма економског развоја:	Дефинисано је 3 програма друштвеног развоја:	Дефинисано је 2 програма плана заштите животне средине и развоја инфраструктуре:
- Развој пољопривреде - Развој индустрије, МСП и предузетништва - Развој туризма	- Развој образовне инфраструктуре - Развој здравствене инфраструктуре - Унапређење квалитета живота становништва и развој јавних услуга	- Управљање отпадом и заштита животне средине - Развој саобраћајне инфраструктуре
ПРОЈЕКТНИ ПРЕДЛОЗИ		
План економског развоја	План друштвеног развоја	План заштите животне средине и развоја инфраструктуре
- Изградња складишних капацитета за чување воћа и поврћа - Израда техничке документације за обезбеђење доступности воде за наводњавање пољопривредних култура - Едукација малинара на подручју општине - Субвенционисање кредита од стране општинске управе за интензивнију биљну производњу - Промоција потенцијала радних зона - Инфраструктурно опремање радне зоне у Оџацима - Инфраструктурно опремање радне зоне у Каравукову - Изградња три хале у радној зони у Оџацима - Допуна образовних профила у средњој Техничкој школи у циљу прилагођавања потребама локалне привреде	- Адаптација физкултурних сала у свакој од девет основних школа - Повећање обухвата деце предшколским васпитањем у насељу Дeroње - Унапређење инклузивног образовања на локалном нивоу - Набавка четири мини аутобуса за школски превоз - Транспорт STEM на рРСИ - Проширење делатности стационара за палијативно збрињавање пацијената у терминалној фази малигне болести - Пројекат развоја јавне расвете - Јавна расвета „Штранд“ Богојево - Спортско-рекреативни комплекс „Штранд“ - Спортско-рекреативни центар „Оџаци“ – доградња дечјег базена - Оџачка културна јесен - Унапређење развојних капацитета Општине,	- Реконструкција водовodne мреже - Модернизација комуналних услуга (унапређење управљања индустријским и опасним отпадом) - Изградња пречистача отпадних вода у насељу Оџаци - Санација и рекултивација дивљих депонија на територији општине Оџаци - Уређење трансфер станице комуналног отпада у Оџацима - Примарна селекција отпада – зелена острва насеље Оџаци (пилот пројекат) - Пошумљавање - Ревитализација железничке пруге до луке Богојево - Реконструкција железничке пруге - Изградња кружног тока у Оџацима - Изградња пута Бачки Грачац – Крушчић - Изградња пута Српски Милетић – Бачки

• Организација кампова омладинског предузетништва • Подршка предузећима у прекограничном повезивању „бизнис према бизнису“ • Инфраструктурно опремање робно-транспортног центра у Богојеву • Бициклическа рута „Панонски пут мира“ • Одрживи развој дечјег, омладинског и спортског туризма • Одрживи развој ловног и риболовног туризма • „Етно мозаик“ – међународни дан толеранције • Опремање сале НЛБ банке са сврхом отпочињања рада Културно-конгресног регионалног центра“ општине Озаци	кроз имплементацију ИКТ у циљу модернизације локалне самоуправе као носиоца локално економског развоја • Реконструкција улице Јурија Гагарина у Озацима	Брестовац
---	--	------------------

Прилог 1. Попис чланова Радне групе за израду Локалне стратегије одрживог развоја општине Озаци 2015-2020.

Табела 43. Попис чланова Радне групе за израду Стратегије

Име и презиме	Организација	Функција
Милорад Лукић	Општинска управа	Председник
Јасмина Гојић	Дирекција за изградњу	Члан
Теодора Јаковљевић	Општинска управа	Члан
Огњен Ђурасиновић	Општинска управа	Члан
Петар Шкундрић	Општинска управа	Члан
Нада Фунтош	Образовна установа	Члан
Славко Родић	Општинска управа	Члан
Михајло Сујер	Спортски савез општине Озаци	Члан
Мирослав Станковић	Спортско пословни центар Озаци	Члан
Горан Николић	Члан општинског већа за спорт	Члан
Татјана Стаменковић	Општинска управа	Члан
Јована Вемић	Општинска управа	Члан
Гордана Лукић	Општинска управа	Члан
Марина Бубало	Општинска управа	Члан
Јасна Бркљач	Општинска управа	Члан
Марко Перишић	Општинска управа	Члан
Игор Праћа	Члан општинског већа за привреду	Члан
Љиљана Секулић	Секулић пласт Озаци	Члан
Горан Николић	Члан општинског већа за пољопривреду	Члан
Андрија Хајду	Општинска управа	Члан
Милош Прерадовић	Општинска управа	Члан
Борислав Гојић	Пољопривредник	Члан
Милан Дошен	Пољопривредник	Члан
Вања Косовац	Општинска управа	Члан
Душан Божанић	Дом здравља Озаци	Члан
Игор Петрић, Вујадиновић	Дом здравља Озаци	Члан
Марко Дробац	Туристичка организација општине Озаци	Члан
Татјана Стоилковић	Туристичка организација општине Озаци	Члан
Марија Дракулић	Туристичка организација општине Озаци	Члан
Биљана Златковић	Народна библиотека „Бранко Радичевић“ и Музејска јединица	Члан
Зорица Белић	Магистар музичких наука	Члан
Јелена Селак	ПУ „Полетарац“ Озаци	Члан
Никола Арсић	ЈКП „Услуга“ Озаци	Члан

Прилог 2. Штампани обрасци пројектних предлога/развојних мера – за сваки појединачни пројекат/меру из ПЛАТФОРМЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈЕМ.

Попис табела

Табела 1. Укупан број становништва по насељеним местима у општини Озаци	6
Табела 2. Домаћинства према броју чланова, по попису 2011. године.....	7
Табела 3. Упоредни преглед броја становника	7
Табела 4. Дневне миграције ученика и студената из општине Озаци	7
Табела 5. Образовна структура становништва	7

Табела 6. Приказ броја становника који раде ван општине Оџаци	8
Табела 7. Структура становништва према националној припадности.....	8
Табела 8. Запослени у правним лицима (привредна друштва, предузећа, задруге, установе, организације)	10
Табела 9. Стопа незапослености у Републици Србији	11
Табела 10. Незапосленост у општини Оџаци према степену стручне спреме	12
Табела 11. Незапосленост у општини Оџаци према годинама старости	13
Табела 12. Незапосленост у општини Оџаци према дужини чекања.....	13
Табела 13. Стање у библиотечком фонду	18
Табела 14. Културна добра општине Оџаци	21
Табела 15. Број становника на једног лекара.....	26
Табела 16. Кадровска структура Дома здравља Оџаци	26
Табела 17. Малолетна лица корисници социјалне заштите општине Оџаци	28
Табела 18. Пунолетна лица корисници социјалне заштите у општини Оџаци	28
Табела 19. Број привредних друштава према делатности	40
Табела 20. Најзначајније компаније у општини Оџаци.....	41
Табела 21. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта.....	44
Табела 22. Број говеда, свиња, оваца, коза и живине	46
Табела 23. Највећа пољопривредна предузећа на нивоу општине.....	46
Табела 24. Број и структура смештајних капацитета у општини Оџаци	49
Табела 25. Кретање броја гостију у општини Оџаци по годинама.....	49
Табела 26. Календар манифестација.....	50
Табела 27. Кретање плана и остварења укупних текућих прихода и расхода општине Оџаци у периоду 2009-октобар 2014.	65
Табела 28. % учешћа изворних прихода у укупним текућим приходима буџета и укупним изворним приходима.....	67
Табела 29. Економски развој - SWOT анализа општине Оџаци	73
Табела 30. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије.....	75
Табела 31. Пројекти у оквиру појединих Програма.....	75
Табела 32. Друштвени развој – SWOT анализа општине Оџаци.....	76
Табела 33. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије.....	81
Табела 34. Пројекти у оквиру појединих Програма.....	81
Табела 35. План заштите животне средине и развоја инфраструктуре – SWOT анализа	82
Табела 36. Веза стратешког документа вишег реда са оперативним циљевима Стратегије.....	84
Табела 37. Пројекти у оквиру појединих Програма.....	85
Табела 38. Имплементација плана економског развоја до 2018.	86
Табела 39. Имплементација плана друштвеног развоја до 2018.	89
Табела 40. Имплементација плана друштвеног развоја до 2018.	90
Табела 41. Преглед активности и рокова на праћењу, вредновању и ажурирању Стратегије.....	94

Попис графикана

Графикон 1. Кретање броја становника од 2002 – 2011. год.....	6
Графикон 2. Број незапослених у периоду 2010-2014.	12
Графикон 3. Незапосленост у општини Оџаци по полу	12
Графикон 4. Број предузетника на територији општине Оџаци 2011-2014.....	39
Графикон 5. Број предузећа у општини Оџаци према величини.....	39
Графикон 6. Подела предузећа према делатностима.....	40

Графикон 7. Извоз и увоз у општини Оџаци за период 2008-2013.	41
Графикон 8. Просечне нето зараде у општини Оџаци (у дин.).....	42
Графикон 9. Структура површина које се наводњавају	44
Графикон 10. Приказ површина од значаја у општини Оџаци	44
Графикон 11. Сетвена структура у општини Оџаци	45
Графикон 12. Најзаступљнији ратарски производи.....	45
Графикон 13. Површине (у хектарима) најзаступљнијих повртарских производа.....	46
Графикон 14. Укупно плаћене камате и главница по кредитима 2008-2014.	66

Попис слика

Слика 1. Мапа општине Оџаци	5
Слика 2. Приказ радне зоне у Оџацима	43